Doğan Kardeş

Ağustos 1958 ★ 100 Kuruş

KARA BİRUN

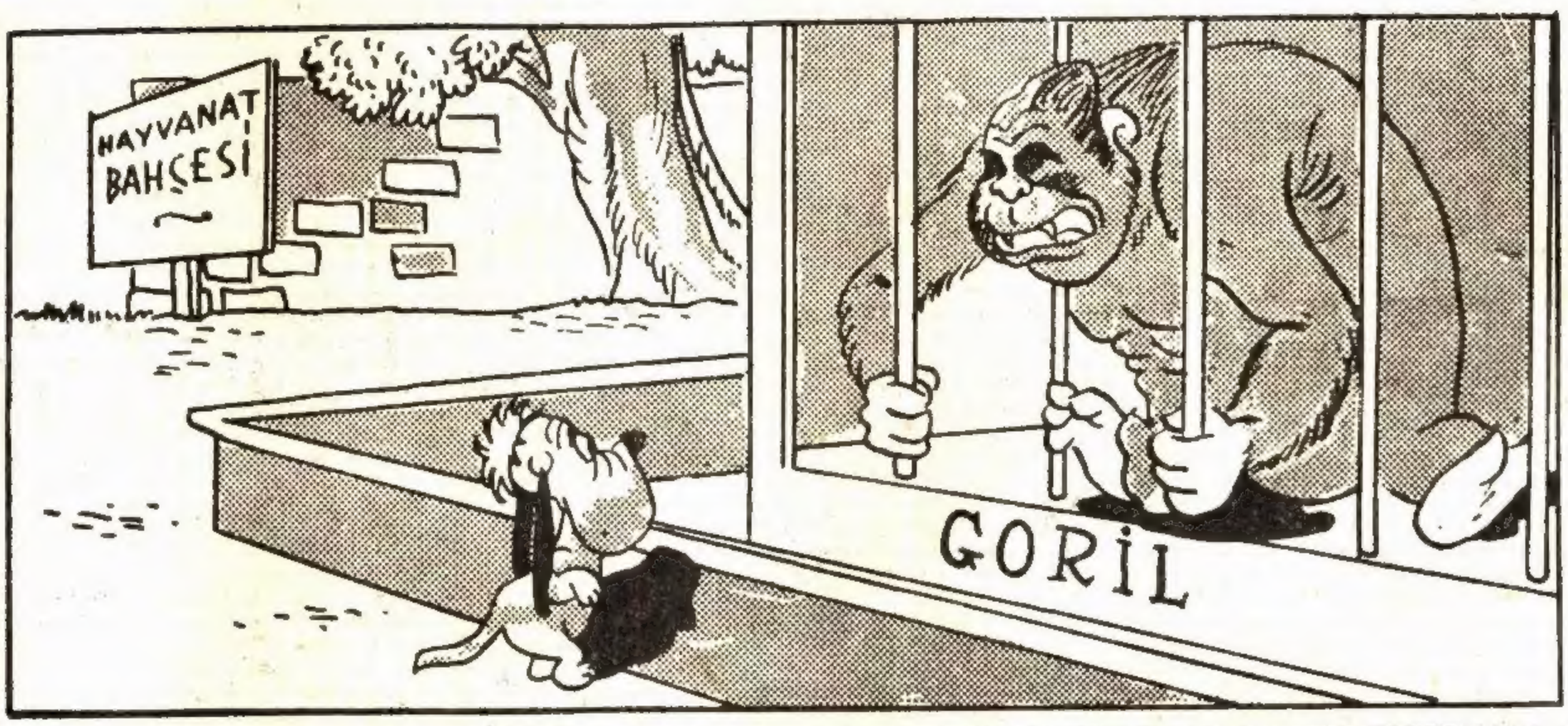

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Kuruluşu : 23 Nisan 1945

Sayı : 473 _ Ağustos 1958

Fiatı : 100 kuruş

Her ayın başında çıkar aylık çocuk dergisi ✶ Sahibi : Kâzım Taşkent ✶ Yazı işlerini fiilen idare eden: Şükrü Enis Regü ✶ Yazı işleri bürosu : Galata, Kuledibi, İlk Belediye Caddesi, Küçük Hendek Sokağı No. 27, Kat 1 ✶ Mektup adresi : Posta Kutusu : 217 - Beyoğlu ✶ Telefon : 44 74 36 - 44 05 39 ✶ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler Divanyolu Klotfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✶ Yayınevi telefonu : 27 34 54 ✶ Abone şartları : Yıllık 12 lira, altı aylık 6 lira ✶ Yurt dışı iki misli ✶ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✶ Basıldığı yer : Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi - İstanbul

☆

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları Yapı ve Kredi Bankasının kültür hizmetlerinden biridir.

Masal Yarışını Kimler Kazandı?

Üç ay önce okuyucularımız arasında açtığımız masal yarışmasına 387 kardeş katılmıştır. Gelen masalların bir kısmı ilân ettiğimiz şartlara uymadığı, bir kısmı da dergi ve kitaplardan kopya edildiği anlaşıldığından yarışma dışı bırakıldılar.

Masalları ayrı ayrı inceliyen Avni Başman, Vedat Nedim Tör, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Şükrü Enis Regü'den meydana gelen jüri heyeti birinci armağanı (50 lira) İncilerin Efsanesi adlı masalı ile Denizli'den **Perihan Lenger**'e, ikinci armağanı (30 lira) Tarsus'tan **Mediha Dumancı**'ya, üçüncü armağanı (20 lira) Defne Dalı adlı masalı ile İstanbul'dan **Nilgün Arıt**'a, dördüncü armağanı (Fen ve Tabiat Ansiklopedisi) Çöpçatan Dede adlı masalı ile **Alev Akkor**'a, beşinciliği (Masal Bahçesi adlı kitap) Tekir Çavuş masalı ile İstanbul'dan **Tayfun Candan**'a vermiştir.

Ayrıca Sabahat Şenberk, Asaf Kayaman, İlknur Gürsel, Anna Mari Kesecioğlu da birer adet (Şiir Bahçesi) adlı kitaptan kazanmışlardır.

Derece alan masalların bazıları Doğan Kardeş'in gelecek sayılarında yayınlanacaktır. Armağan kazanan kardeşlerimizi candan tebrik ederiz.

DEDE KORKUT MASALLARI

Büyükçe kardeşlerimiz için de Masal Babamız Eflâtun Cem Güney'in yazdığı «Dede Korkut Masalları» nı çok güzel bir hediyelik kitap olarak yayınladık. Dört renkli tablolarla siyah - beyaz resimlerle bez ciltli renkli bir kapakla çıkan bu kitap kitaplığınızın baş tacı olacaktır.

«Dede Korkut Masalları» nı bütün Türk çocukları okumalıdır.

KARDEŞLERİMİZİ ÇOĞALTALIM

Doğan Kardeş dergisi şimdi Türkiye'de en çok okunan, en çok beğenilen çocuk dergisidir.

Çünkü, Doğan Kardeş, Türkiye'nin en zengin, en güzel, en iyi, en faydalı çocuk dergisidir.

Doğan Kardeş okuyucuları, Doğan Kardeş'e yeni yeni okuyucu kardeşler bulunuz.

ŞIMARIK KUZU

VAKTİYLE bir dağ eteğinde ufak bir köy vardı. İhtiyar çoban köyün koyunlarını köyden uzakça bir çayıra götürür, kirli kepeneğine sarınıp akşamlara kadar uyurdu. Sürüyü, çirkin bir çoban köpeği beklerdi.

O yılın kuzuları arasında tüyleri bembeyaz, kıvır kıvır bir yavru, sürünün güzellik kıraliçesi seçildi. Seçilir seçilmez huyu değişti : sürüyü, arkadaşlarını, otladığı merayı küçümsemeğe başladı. Sonunda bekçi köpeğe baş kaldırdı :

— Senin gibi çirkin bir köpeğe itaat etmiyeceğim. Sürüden ayrılıyorum. Büyük, asîl bir hayvan bulursam ona kul köle olurum !

Çoban köpeği önce tatlılıkla, sonra homurdanarak küçük kuzunun aklını başına getirmeğe çalıştı. Hayvanın lâf anlamadığını görünce sustu.

— Ne halin varsa gör, dedi. Ama son pişmanlık kâr etmez, bunu da bil !

Şımarık kuzu kıvırcık başını salladı, sürüden ayrılıp kırıta kırıta ovaya inmeğe başladı. Yol kenarında iri yeşil bir çekirge gördü. Böcek, güneşten sararmış bir ot sapını kemiriyordu. Beyaz kıvırcık kuzuya babacan bir halle :

— Nereye öyle küçük ? diye sordu.

— Gönlümün dilediği yere.

— Akılsızlık etme. Ovada karşılaşacağın tehlikenin bini bir para... Pek uzaklaşmadan sürüne dön.

Kuzu çekirgenin öğüdüne kızdı.

— Senden akıl isteyen mi var, çirkin bücür ! Ben ancak benden kuvvetli olanın sözünü dinlerim, diyerek yoluna devam etti.

Epey ilerledikten sonra ufak bir göl kenarında tek ayak üstünde duran uzun gagalı bir kuş gördü. Kuş ona nereye gittiğini sorunca kuzu şımarık şımarık :

— Seni ilgilendirmez... cevabını verdi.

— Geri dön küçük kuzu. Bu yol tehlike dolu çöllere gider.

Ama kuzunun cevabı hazırdı :

— Senin gibi sırık bacaklı, uzun burunlu kuşu değil, güzellikten yana benden üstün bir hayvanın sözünü dinlerim.

Akşama doğru iri, mahzun gözlü bir ceylânla karşılaştı.

— Bu kurak yerlerde ne dolaşıyorsun kuzucuğum ? Arkamdan gel, suyun kokusunu aldım, kana kana içeriz.

Kuzu onu da tersledi :

— Sana su aradığımı söyleyen mi oldu fırtlak gözlü budala ! Ben ancak benden akıllı bir hayvanın sözünü dinler, peşinden giderim.

Şımarık kuzu yine yoluna koyuldu. Güneş battı, gök yıldızlandı. Çölün serin gece

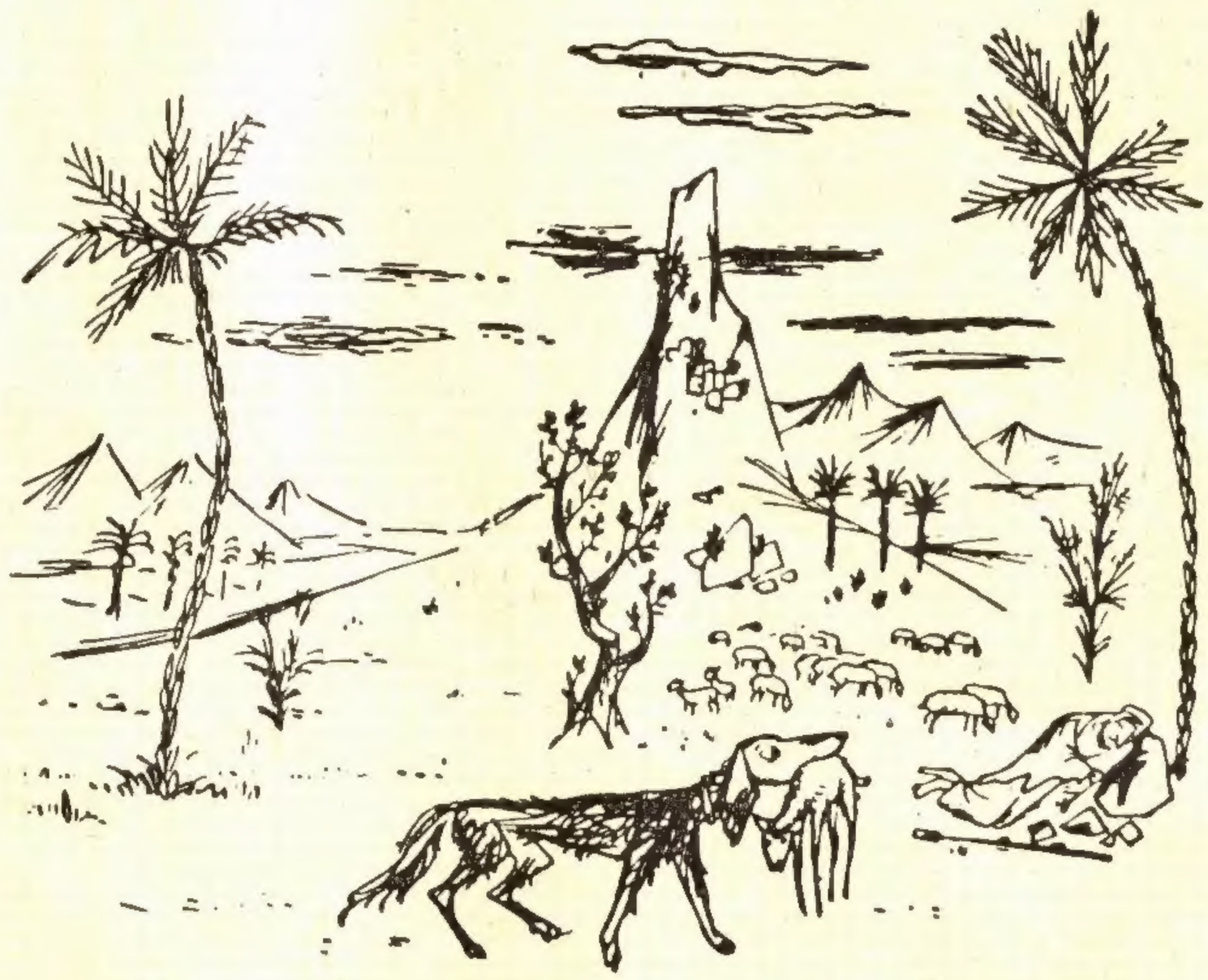

havasını aslanın korkunç gürlemeleri titretti. Ay ışığı altında iri düz bir kayada heybetli bir aslan duruyordu. Küçük kuzu, çöl kıralının muhteşem yelesine, korkunç sesiyle kuvvetine hayran oldu. Önünde eğildi :

— Benden üstün olan birine rastladığım için ne kadar bahtiyarım, dedi. Kimsin sen; ne çirkin yeşil çekirgeye, ne biçimsiz bacaklı kuşa, ne de aptal ceylâna benziyorsun. Beni yanına al, sana hizmet edeceğim.

Aslan :

— Ben hayvanlar kıralı aslanım; diye homurdandı. Kuşlara önem vermem, yerde sıçrayan çekirgelere bakmağa tenezzül etmem. Ceylânlara ve kuzulara rastlayınca parçalayıp gövdeme indiririm.

— Ne dedin ?...

Aslan, yeşil ışıklar saçan gözlerini kuzuya dikti :

— Yaklaş bakayım !

Ama küçük kuzu deminki sözlerini unutmuşa benziyordu : aslanın emrine itaat edeceği yerde hiç kıpırdamadan duruyordu. Ay ışığında bembeyaz, kıvırcık tüyleriyle öyle güzel, öyle zavallı görünüyordu ki... Ama aslanda ona acıyacak yürek mi vardı !...

Şımarığa acıyan yine de sadık çoban köpeği oldu.. Ortalık kararmağa başlayınca dayanamadı, hayvancığı aramağa çıktı. Yolda rastladıkça çekirgeye, kuşa ve ceylâna onu sordu, sonunda izlerini buldu. Sürüsünün en güzel, en küçük kuzusunu koca aslanın karşısında zangır zangır titrerken görünce suçlarını unuttu :

— Buradayım, korkma ! diye havladı.

Küçük kuzu o anda kendine geldi, üzerine dikilen yeşil gözlerin büyüsünden kurtuldu. Hızla dönerek kurtarıcısının yanına koştu. Köpek onu, bir eniği taşır gibi, dişleri arasına alarak koşmağa başladı. Aslan onları kovalamadı : çölden uzaklaşmak işine gelmiyordu; şafak sökmek üzereydi zaten... Hiddetli bir kükremeyle kaçanları uğurladı.

Çoban köpeği küçük kuzuyla meraya vardığı zaman gün ağarıyordu. Kirli kepeneğine sarılmış yatan ihtiyar çoban hâlâ uykudaydı. Köpek kuzuyu, çiğden ıpıslak olmuş otlara bıraktı. Küçük şımarık yere bakarak :

— Şımarıklığıma bakmadan hayatımı kurtardığın için bundan sonra yalnız sana itaat edeceğim ! diye fısıldadı.

Sözünü tuttu. Güzel olduğu kadar da uslu ve akıllı oldu.

N. Yalaza Taluy

İşe Yarar Bir Şey

Yatmış uyurken Hocayla karısı
- Vakit gece yarısı -
Kadıncağız sofada bir ses duyar;
Der ki «yine hırsız var.»
Kocasını uyandırır yavaşça;
Eğilip kulağına der ki : — «Hoca,
Eve galiba hırsız girdi yine...
Bak, bak geziniyor, duyuyor musun ?...
Ayol uyuyor musun ?»
Akıl erer mi Hocanın işine ?
Günü gününe uymaz.
Bakarsın safi telâş,
Bakarsın vurdum duymaz.
O gün de pek soğukkanlı bir günü.
Gerinir yavaş yavaş;
Yorganını çekip örter üstünü.
Sonra der ki, derinden :
— «Canım, kadın, telâşlanacak ne var ?
Hele işe yarar bir şey bulsunlar,
Ondan sonra alırız ellerinden.»

Orhan Veli KANIK

Doğan Kardeş Yayınları arasında çıkan «Nasrettin Hoca'dan 70 Manzum Hikâye» adlı kitaptan.

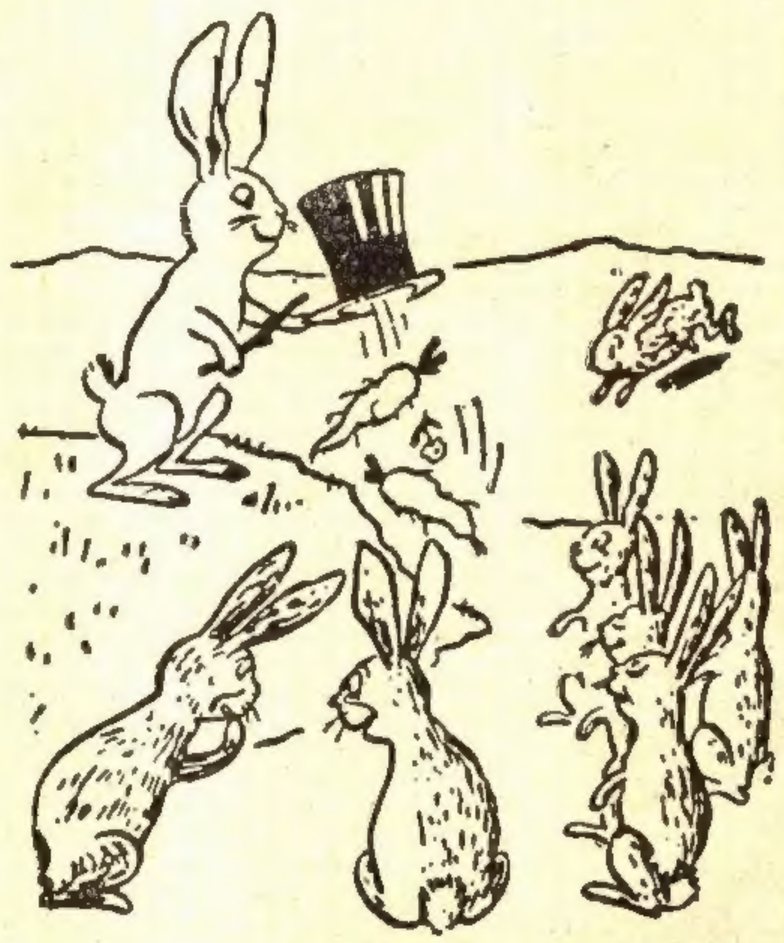

Tavşan kardeş bir hokkabazın yanında çıraklık etmişti.

İsrael : Üstte, altta yeni köylerden biri

Bir Milletin Yeniden Doğuşu

İSRAEL

Dayısı — «Merhaba, Özcan, gel bakalım. Ne var, ne yok ? Yoksa gene beni imtihana mı çekeceksin ?

Özcan — «Aman dayıcığım, ben sizi nasıl imtihana çekerim ? Benim sizden sorduklarım hep öğrenmek, bilmek istediğim şeylerdir. İşte bugün de sizden İsrael memleketi...»

Dayısı — «İsrael memleketi mi ? Bu da neden icabetti ?»

Özcan — Gazeteler yazıyor. Bu sene kuruluşunun onuncu yılı imiş. Daha çocuk yaşında olan bu memleket bende bir merak uyandırdı da...»

Dayısı — Merakın yerindedir. İsrael memleketi öğrenilmeğe gerçekten değer. Çünkü pek eski bir milletin bu yepyeni devleti...»

Özcan — «Affedersiniz pek anlayamadım... Hem pek eski, hem yepyeni, nasıl olur ?»

Dayısı — «Söylediğimi dikkatle dinleseydin daha cümlemi bitirmeden sözümü kesmezdin. İsrael on yıllık bir devlettir, İsrael'i kuran Yahudi milletinin tarihi ise hemen hemen 4000 yıl gerilere kadar uzar.»

Özcan — «Affedersiniz» dedi ve ondan sonra bir daha söz kesmeden dayısının söylediklerini dikkatle dinledi. İşte dayısının anlattıkları :

Yahudiler pek eskiden, şimdi Irak denilen memleketin kuzeyinde sürüler besleyen, çobanlık eden bir kavimdi. Bu kavim göçe - kona Arabistanın kuzey taraflarına indi ve oradan da Yusuf Peygamber zamanında Mısır'a geçerek yerleşti. Yahudiler, Araplar gibi, Samî ırktandır, Mısırlılar Hâmi ırktandı ve o çağlarda medeniyette en ileri olan bir milletti. İki kavmin dilleri, dinleri, yaşama tarzları ayrı idi. Mısırlılar kendi aralarında Yahudilerin gittikçe artmasını hoş görmüyorlardı. Onları kaçırtmak için türlü baskılar yaparlardı. Sonunda onları Mısırda yaşayamıyacak hale getirdiler. İşte o sıralarda Musa adında bir peygamber çıkarak Yahudilerin başına geçti ve onları Mısırlıların zulmünden kurtarmak için alıp Filistin diyarına götürdü. Orada ilk Yahudi devleti kuruldu, 3200 yıl kadar önce. Musa Peygamber Yahudilere tek Tanrı itikadına dayanan yeni bir din getirdi ve onlara yaşamalarını nizamlayan kanunlar, din ve ahlâk esaslarını derleyen bir mukaddes kitap verdi. Bu kitabın adı **Tevrat**'tır. Bugün de bütün dünyadaki Yahudilerin mukaddes kitabı budur.

Daha sonra, bundan 3000 yıl kadar önce, bu devlet kuvvetlendi. Milletin merkezi olan Kudüs şehrinde büyük bir mâbet ile saraylar ve daha başka binalar yapıldı. Halkın işi gücü yoluna girdi. Ziraat, sanat ve ticaret ilerledi. Davut ve Süleyman hükümdar ve peygamberler zamanında Yahudi Devleti en parlak devrini yaşadı. Fakat 2300 yıl kadar önce Asûrîler orayı zaptettiler. Kudüsü yakıp yıkarak Yahudileri esir edip Babil'e götürdüler. Yarım asır sonra Asûrî ülkesi İranlılar tarafından zaptedilince esir Yahudiler Babil'den çıkıp eski memleketlerine döndüler. Kudüs'ü yeniden kurdular; kâh tam bağımsız, kâh yarı bağımlı olarak yaşadılar. Nihayet Roma İmparatoru Titus, İsadan 70 yıl önce, Kudüs'ü

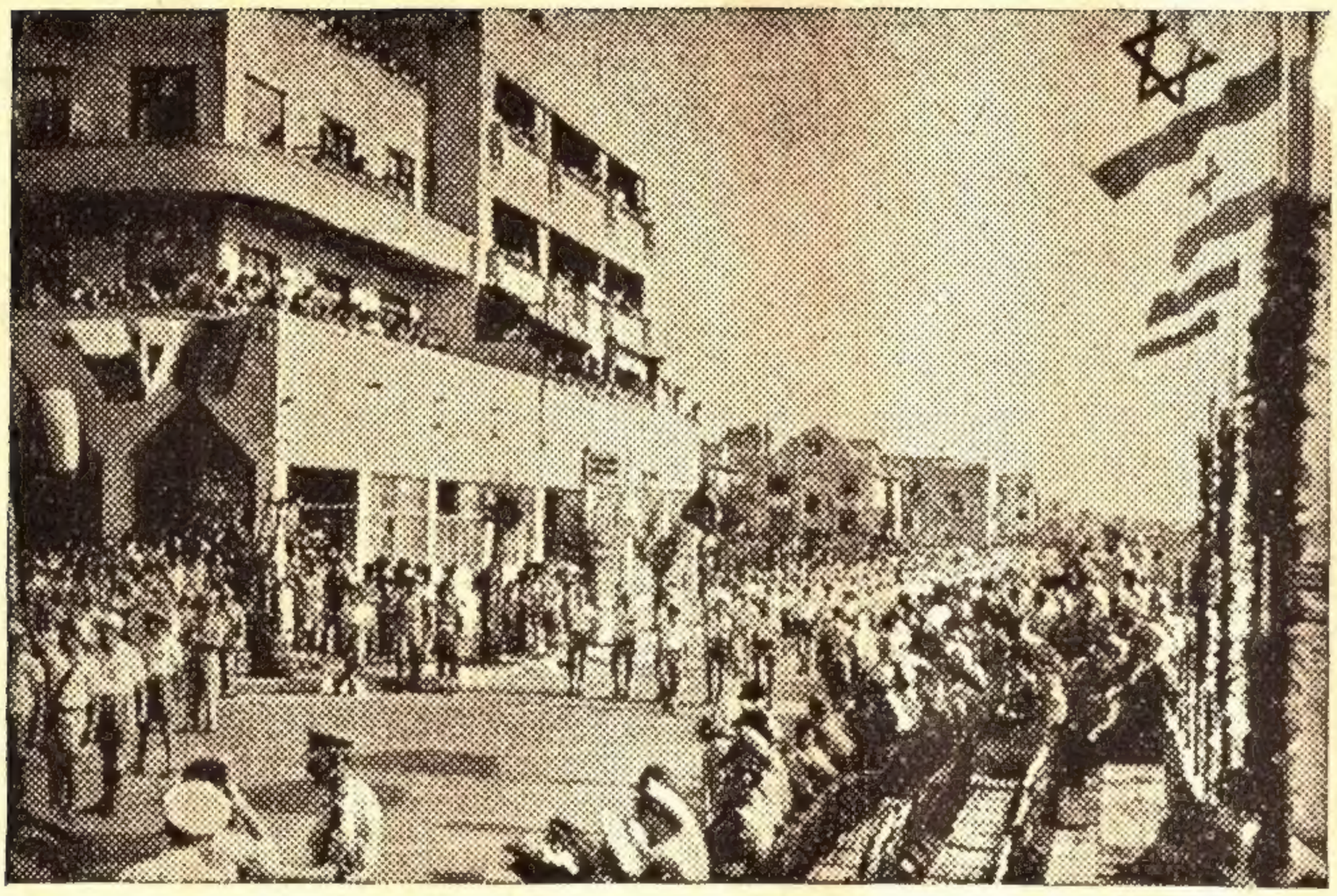

Tel - Aviv
Millî şenlik günü : İzciler

zaptetti ve Yahudilerin büyük mâbedini yıktırdı. Gene Roma İmparatoru Hadrian İsa'dan sonra 130 yılında Yahudi devletini büsbütün ortadan kaldırdı. Ondan sonra Yahudiler dünyanın dört bucağına dağıldılar ve 18 asır sonra, 1948 de, İsrael devletinin kuruluşuna kadar bir daha kendilerini toplayamadılar. Kimi Arabistan'a, Yemen'e, kimi Mısır'a ve Kuzey Afrika memleketlerine, kimi başka Roma ülkelerine, daha sonraları İspanya ve Portekiz'e Orta ve Doğu Avrupa şehirlerine, Balkanlara gittiler. Yahudilerin dilleri İbranice idi, fakat bu dağılmadan sonra gidip yerleştikleri yerlerin dillerini öğrendiler, kendi dillerini unuttular, birkaç asır içinde İbranice artık konuşanı kalmayan ölü bir dil oluverdi. Ama tarihlerini unutmadılar, dinlerini ve millî âdetlerini bırakmadılar. Arabistanda Arapça, İspanyada İspanyolca konuşuyorlardı, fakat bu dilleri İbranî harfleri ile yazıyorlardı. Sinagoglarda ibadet dili de gene İbranice idi, din kitapları o dille yazılmıştı.

Yahudiler 1800 yıl yabancılar arasında yaşadılar, çok sıkıntı çektiler. Zaman zaman binlercesi birden öldürüldü, malları yağma edildi. Başka memleketlere sürüldüler. (Onaltıncı asırda İspanya'dan sürülüp çıkarılan Yahudileri Osmanlı devleti kendi topraklarına kabul ederek onlara büyük insanlık gösterdi. Bugün Türkiyede yaşayan Yahudiler onların neslindendir ve hâlâ İspanyolca konuşurlar.)

Ondokuzuncu asırda Yahudiler Fransada, Hollanda, İngiltere ve Amerikada insanlık ve vatandaşlık haklarına kavuştular. Çok zeki, kabiliyetli ve çalışkan oldukları için o memleketlerde ticarette, bankacılıkta, ilim ve fenlerde, hekimlikte, felsefede önemli yerler tuttular. Aralarında büyük âlim, hekim ve filozoflar yetişti. (Atom bombasını yapanlar arasında Yahudi fizik âlimleri en başta gelir.) Bununla beraber yirminci asırda bile bu millet büyük zulümlere uğratıldı. Almanyada Hitler zamanına kadar tam bir hürriyet içinde yaşayan Yahudiler Hitler idaresinde türlü cefalara uğradı. İkinci Dünya Harbi sırasında Hitler'in teşkilâtı milyonlarca Yahudiyi sürdü, öldürdü, yoketti.

Ondokuzuncu asırda Avrupanın yüksek tabaka aydın Yahudileri arasında bir fikir doğdu : **Siyonizm.** Bu, Yahudilerin eski yurtları olan Filistine göçerek orada Yahudi devletini yeniden kurmak emelinin ifadesi idi. Bu fikir gittikçe yayıldı, zengin ve nüfuzlu Yahudilerin gayreti ile kuvvetlendi.

Daha Osmanlı saltanatı devrinde Siyonistler Filistinde satın aldıkları topraklarda çiftlikler kurmuşlardı. Avrupalı Yahudilerin idaresi

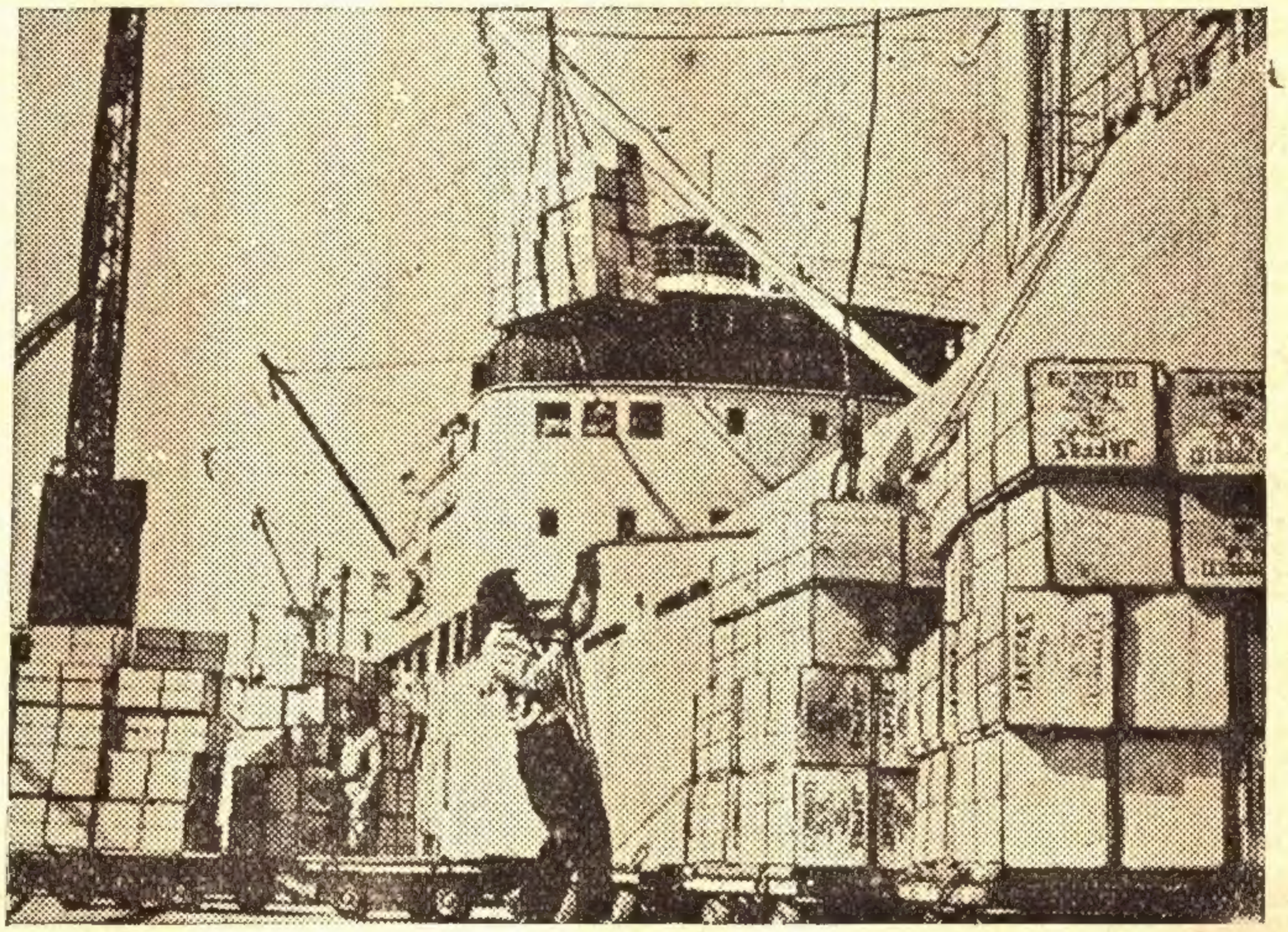

Hayfa
Gemilere yüklenen portakal sandıkları

altında bunlar az zamanda birer örnek çiftlik oldu ve yeniden satın alınan topraklar üzerinde büyüyüp genişledi. Birinci Dünya Harbinden sonra Filistinde bir İngiliz - Yahudi idaresi kuruldu. İkinci Dünya Harbinden sonra bu idare tamamiyle Yahudilerin eline geçti ve 1948 de İsrael adı ile bağımsız bir devlet oldu. Böylece 1800 yıl önce yok olan Yahudi devleti yeniden doğdu.

Filistinde yerli Yahudiler vardı, bunların dili Arapça idi. Avrupadan gelenlerin dili Almanca, İngiltere ve Amerikadan gelenlerin İngilizce idi. Türkiyeden ve Balkanlardan gelenler ise İspanyolca konuşuyorlardı. Iraktan, Yemenden, Kuzey Afrikadan gelenler geldikleri yerlerin lehçesi ile Arapça konuşuyorlardı. Avrupadan gelenler yirminci asrın ileri kafalı insanları, Yemenden gelenler ise ortaçağın en geri insanları idi. Bu karmakarışık göçmenlerin birbirleriyle anlaşmaları değil, konuşmaları bile imkânsızdı. Fakat İsrael'i kuranlar yüksek zekâ ve kabiliyette, Avrupada yetişmiş birinci sınıf ilim, fikir ve fen adamları idi. İlk iş olarak büyük bir plâna göre toprakları taksim ettiler. Göçmenler İsrael'e geldikleri hafta içinde hemen bir çiftliğe gidip kendine verilen eve yerleşiyor ve işe başlıyorlardı. Sonra İbraniceyi resmî dil yaptılar. Bu ölü dili tekrar yaşatmak için işçi teşkilâtında, orduda kurslar açıldı ve belli bir zaman içinde herkes bu dili kullanmaya başladı. Birkaç yıl içinde her İsraelli bu dili öğrendi. Okullarda daha baştan itibaren bütün dersler İbranice okutuluyordu. Bugün orada herkes yalnız bu dille konuşur.

Devlet ekonomi plânına göre çöllere su sağlandı; madenler işletildi; Lut gölü sularından kimyevî ecza istihsal eden fabrikalar kuruldu. Yollar yapıldı. Milyonlarca ağaç dikilerek ormanlar vücuda getirildi. Dokuma, kimya, deri, maden sanayileri kuruldu. Limon ve portakal yetiştirmeğe, tavukçuluğa ve yumurta istihsaline büyük gelişme imkânları verildi. Derece derece okullar, meslek enstitüleri açıldı. Kudüste büyük bir üniversite kuruldu. Parçaları dışardan getirilen otomobil ve kamyonları kurmak için fabrikalar, petrol tasfiyehaneleri inşa edildi.

Mükemmel bir ordu kuruldu. Kadınlar da erkekler gibi silâh altına alınarak ordu mevcudu normalin iki misline yükseltildi. İsrael ordusu kuvvet ve kudretini, kendinden daha büyük ve nüfusu çok olan Mısır ordularına karşı yaptığı iki harpte kazandığı zaferlerle gös-

— Sonu 49. sayfada —

SARMAŞIĞIN HİKÂYESİ

Vaktiyle Sarmaşık Çiçeği, sere serpe yaşar, çıplak toprakları, kırmızı ve mavi boru çiçekleriyle çepeçevre süslerdi; yükseklere tırmanmasını da hiç bilmezdi.

O sıralarda kırlarda, bir ağacın tepesinde Ana Cikcik ve Yavru Cikcik adında iki kuş yaşardı. Yavru Cikcik, bir kanadı kırık, sakat bir hayvandı. Hiç uçamadığı için bütün gün yuvasında kalırdı. Ana Cikcik ise, akşamleyin yuvaya döndüğü zaman bütün gün dışarda gördüklerini yavrusuna anlatmayı âdet edinmişti. Çoğu zaman da, toprakları bezeyen sarmaşık çiçeklerinden ballandıra ballandıra bahsederdi. Yavru Cikcik, bunları işittikçe içini çeker :

— Ah, bu çiçeği bir görebilsem, derdi.

Bir gün sarmaşık, yavru kuşun sızlanmalarını duydu. Yuvasından çıkamıyan hayvana kendisini göstermek ve onu memnun etmek istedi. Birkaç gün içinde topraktan yükselmeğe çalıştı. Fakat tırmanmayı bilmediği için ancak ağacın dibine kadar uzanabildi.

Nihayet günden güne, kabuklarına tutuna tutuna ağacın gövdesi etrafında dolanmayı becerebildi. Daha sonra dallara kadar uzandı. Bir gün geldi ki sarmaşık, Yavru Cikcik'in yuvasına kadar erişti. Hayvancağız, mavi ve kırmızı boru çiçekleriyle donanmış sarmaşığı karşısında görür görmez sevincinden kanatlarını çırpmağa başladı...

Ve Sarmaşık Çiçeği, böylelikle yükseklere tırmanmasını öğrenmiş oldu.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Hindistan'da Armağan Kazanan Türk Çocukları

Karagözcük — (Babasını karşılayarak) Babacığım, nedir o elindeki kocaman kitap ?

Karagöz — Hindistanda çıkan bir dergi.

Karagözcük — Ooo... Sen Hintçe de biliyor musun ?

Karagöz — Yok, bilmiyorum ama, bu dergi İngilizce. İngilizceyi de çat pat sökerim.

Karagözcük — Yoo, senin İngilizcen maşallah çok iyidir.

Karagöz — Hanyayı Konyayı anladıktan sonra İngilizce öğrenmeye başladım da ondan öyle o kadar iyi beceremiyorum. Yoksa, senin yaşında çalışsaydım, şimdi yalnız İngilizceyi değil, Almancayı da, Fransızcayı da bülbül gibi konuşurdum. Onun için sana daima söylüyorum, şimdiden hiç değilse bir yabancı dili adam akıllı öğren diye.

Karagözcük — İngilizce öğreniyorum ya babacığım.

Karagöz — Öğreniyorsun ama, bir yabancı ile karşılaştın mı iki kelimeyi bir araya getirip te söyleyemiyorsun ?

Karagözcük — Utanıyorum da ondan babacığım.

Karagöz — Ne var bunda utanacak ? Küfretmiyorsun ya, İngilizce söylüyorsun.

Karagözcük — Yanlış bir şey söylerim diye korkuyorum.

Karagöz — Yanlış bir şey söylersen ne çıkar ? Bunun sonunda ölüm yok ya. İnsan yabancı bir dili kaşını gözünü yara yara konuşarak öğrenir. Onun için hiç utanmadan, sıkılmadan önüne çıkan her fırsatta İngilizce konuşmaya çalışmalısın.

Hint Hükûmetinin himayesinde çıkan «Shankar's Weekly» adlı çocuk dergisinin son sayısı

Karagözcük — Yerden göğe kadar hakkın var babacığım, öyle yapmam lâzım.

Karagöz — İşte bu huyun çok hoşuma gidiyor. Doğru sözü hemen kabul ediyorsun. Lüzumsuz tartışmalara, çekişmelere yol açmıyorsun. Bunun için seni daha çok seviyorum.

Karagözcük — Eksik olma babacığım, doğru söze can kurban.

Karagöz — Gel gelelim şu Hindistanda çıkan İngilizce dergiye.

Karagözcük — Ha sahi, nedir o öyle ?

Karagöz — Biliyorsun ki yovrum, Hindistanda her yıl Milletlerarası Çocuk Resim ve Yazı Yarışmaları yapılıyor.

Karagözcük — Evet, evet biliyorum. Hani bize (Mohini) adlı fil yavrusunu gönderen Nehru Amca bu yarışmaları tertipliyor değil mi ?

Karagöz — Evet, ta kendisi. İşte, bu dergide, yarışmalara bu yıl gönderilen resimler ve yazılar yayınlanmış.

Karagözcük — Hiç bizden armağan kazanan var mı ?

Karagöz — Var ya... Bizim çocuklar her yıl bu sergide bir şeyler kazanırlar.

Karagözcük — Aman bakayım şunlara...

Karagöz — Ben de onun için bu dergiyi sana getirdim ya. Bak gör, bütün dünyada çocuklar, ne güzel resimler yapıyorlar. Hangi milletten olurlarsa olsunlar, çocuklar kendi başlarına bir âlem. Her çocuk isterse, merak sararsa güzel resimler yapabilir. Yalnız bu dergide yazı yarışmasına katılanların arasında hiçbir Türk çocuğunun adı yok.

Karagözcük — Acaba neden babacığım ?

Karagöz — Neden olacak, bir yabancı dil bilmiyorlar da ondan. Yahut yazılarını bir yabancı dile tercüme edecek birisini bulamıyorlar da ondan.

Karagözcük — Ne yazık..

Karagöz — Hem yazık, hem ayıp. Bütün dünya çocukları da bu yazı yarışmasına katılıyorlar. Yalnız biz eksiğiz. Doğrusu buna çok acındım.

Gece Baskını

MEKSİKA'da dağların eteklerine dağınık bir şekilde serpilmiş bir sürü çiftlik evlerinde yaşıyan yerliler, mısır, yonca ve tavuk yetiştirerek geçinirlerdi. Hemen hemen her ailenin bir eşeği ve uzaktan bir yabancı görünce yaygarayı basan bekçi köpeği vardı.

Bu evlerden birinde küçük Nako, annesi ve babasiyle yaşıyordu. Nako her gün güneş altında çalışmaktan kızarmış ekmek gibi yanıp esmerleşmiş 12 yaşlarında, sihhatli, uyanık bir çocuktu. Bir sabah babası hasır çantaya üç besili tavuk ve eşeğe de yonca yükleyerek birkaç kilometre ötedeki köy pazarında mallarını satmak için yola koyuldu. Bazan giderken Nako'yu da yanına aldığı olurdu. Fakat o gün malları eşeğe yüklerken oğluna :

— Nako, annenle birlikte evde kalıp atı koruyacaksın, dedi. Ben mecbur olmasam buradan hiç ayrılmam ama, tohumluk fasülya, pirinç satın almam lâzım. Hem de faizciye ödeyeceğimiz taksit zamanı yaklaşıyor. Her iş yolunda giderse yarın sabah burada olurum.

Nako başını salladı. Bütün Meksika'da bir eşi bulunmayan Volkan adlı atı muhafaza etmenin çok mühim bir iş olduğunu biliyordu. Uzun zamandır at hırsızları civar çiftliklere baskın yaptıkları için, zengin komşuları Don Ramiro seyahate çıkarken atını kendi çiftliğinde bırakmayıp Nako'nun babasına emanet etmişti.

— Dostum, at senin yanında emniyette olur. Hayvanı dağda aramak hırsızların aklına gelmez.

Söyledikleri doğruydu ama, bu kadar cins bir atı muhafaza etmek de çok zor bir işti.

Babası yola çıkınca Nako günlük işlerini yapmağa koyuldu. Tavuklara yem vermek, dereden su taşımak, atı tımar etmek lâzımdı. Bütün sabah, Nako o kadar işe daldı ki, büyük bekçi köpeği Piko'nun ortadan kaybolduğunu ancak öğleyin farketti. Birkaç defa, «Piko ! Hey Piko nerdesin ?» diye bağırdı. O sırada annesi de dışarı çıkmış, hayvanın çanağına yemek artıklarını döküyordu. Nako ıslık çalarak köpeği aramağa başladı.

Yarım saat kadar etrafta dolaştıktan sonra hayvanı yol kenarında buldu. Başından kan akıyordu. Nako, köpeği kucakladığı gibi eve koştu. Annesiyle beraber yaralarını yıkayıp sardılar. Nako üzgün bir sesle :

— Muhakkak bir araba çarpmıştır, dedi. Tam yolun kenarında yatıyordu.

— Zavallı hayvancık, eğer kendine gelirse et suyu veririz. Sen artık işlerinin başına dön.

Köpek akşama doğru biraz daha iyileşti. Nako başını okşayınca hafif hafif kuyruğunu salladı. Nako'nun hasırdan örülmüş yatağının yanına eski çuvallardan rahat bir yatak hazırlayıp hay-

vanı yatırdılar. Sonra ışığı söndürüp derin bir uykuya daldılar.

Nako, kesik kesik iniltiler duyup uyandığı zaman vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Yatağından kalktı. Hasta hayvan kulaklarından kuyruğunun ucuna kadar tir tir titriyordu. Tam o aralık dışardan hafif sesler işitti. Demekki köpek hasta olduğu halde yabancı sesler işitince tehlikeyi haber vermişti. Nako hemen annesinin yatağına koştu, o da uyanmıştı.

Nako :

— Ahırda birileri var, diye fısıldadı.

Annesi yatağında doğrularak etrafı dinledi.

— At hırsızları, Volkanı arıyorlar. Ahırın kapısını iyice sürmelemiş miydin ?

— Hem sürmeledim, hem de telle bağladım. Fakat onlar için kapıyı açmak beş dakikalık iş. Bir şeyler yapmalıyız.

Nako bir dakika düşündü. Babasını hayal kırıklığına uğratmamalıydı. On iki yaşına bastığı gün babası :

— Eh, artık oğluma güvenebileceğim zaman geldi, demişti.

Belki komşuları Don Malayon'un onlara bir yardımı dokunabilirdi. Annesine düşüncesini söyledi.

— Hem Don Malayo'nun tüfeği de var. Hırsızlar kaçmadan gidip haber vereyim. Sen sakın yerinden kıpırdama. Bu adamlar çok tehlikeli.

İnsan okuya okuya

- Dünyayı öğrenir.
- İnsanları tanır.
- Tabiatı anlar.

★

İnsan okuya okuya

- Daha çok bilir.
- Daha çok akıllanır.
- Daha çabuk büyür.

★

Onun için tatilde çok kitap okumağa bak ! Çok, fakat aynı zamanda iyi kitap.

★

DOĞAN KARDEŞ KİTAPLARI

Türkiye'de çıkan çocuk kitaplarının en iyileri ve en güzelleridir.

Olanca hızıyla kulübenin arka penceresinden dışarı atladı. Kaybedecek vakit yoktu. Dışarısı zifiri karanlıktı. Kendi kendine :

— Tam hırsızlara göre bir gece, diye söylendi.

Kulübenin öbür tarafında bazı gölgeler farketti. Çalıların arasından iyice gözünü uydurup bakınca el fenerinin ışığında Volkan'ı ahırdan çıkaran hırsızları gördü. İki kişiydiler. Nako ne yapacağını şaşırmış bir halde olduğu yerde kaldı. Don Malayon'a gidinceye kadar iş işten geçecekti. Volkan'ı kurtarmak için yalnız başına ne yapabilirdi ki. Birden Nakonun aklına bir fikir geldi. Elbette hırsızlar bu kadar uzak yere yürüyerek gelmemişlerdi. Yakınlarda bir yerde atlarını gizlemiş olmaları lâzımdı. Nako da onların atlarını çalıp kaçmalarına mâni olacaktı. Hızla geri dönerek ağaçlarla kaplı bayırı aramağa başladı. Fakat toprak ıslak, dallar ve dikenli çalılar elbisesine takıldığı için, bu da kolay olmuyordu. Bir defasında pek yakınında bir atın usulca kişnediğini duyar gibi oldu, ama bir şeyler göremedi. Derken yukarı yolda yaklaşan bir arabanın sesini işitti. İki ön fener kırları aydınlatınca biraz ötedeki ağaçların arasın-

Yemişlerin Şahı

Üzüm

HER meyva gibi üzümün de kendisine mahsus hoş bir çeşnisi ve lâtif bir tadı vardır. Fakat üzüm öteki meyvaların hepsinden üstündür, o derece ki, ona «meyvaların şahı» derler. Çünkü başka meyvaların çoğu mevsiminde bir iki ay için nefis bir yemiş olur, sonra ortadan çekilir. Üzüm öyle değildir, zira o hem lâtif bir yemiş, hem de önemli kazanç sağlayan pek değerli bir mahsuldür. Her sene elde edilen üzümlerin bir kısmı taze yemiş olarak mevsiminde, en ziyade yurd içinde yenilir. Bir kısmı kurutulur, kuru üzüm olarak, daha ziyade başka memleketlere satılır. Üzümün bir kısmından da şarap yapılır. Sirkenin iyisi ile pekmez de üzümden olur. Her üzüm kurumaya elverişli değildir, kuru üzümlerin çeşitleri ayrıdır. Şaraplık üzümlerin de, beyaz veya kara olmak üzere ayrıca birçok çeşitleri vardır. En lâtif çeşnili, en tatlı, kabukları en ince olan çeşitler ise yemişlik olarak ayrıca yetiştirilir.

Başlıca yemişlik üzüm çeşitleri şunlardır: Çavuş üzümü: salkımları seyrek fakat iri tanelidir. Lezzeti pek lâtiftir. Kabuğu açık yeşil ve incedir. Arabistanda üzümlerinin nefisliği ile tanınmış olan Taif şehrinden, vaktiyle, bir Türk çavuşu tarafından getirilen çubuklardan üretilerek yetiştirilmiş olduğu söylenir, adına «Çavuş üzümü» denilmesi de bu sebepten imiş.

Yapıncak: salkımları dolu, taneleri çavuştan küçüktür. Çok tatlı ve lezzetlidir. «Kınalı yapıncak» denilen çeşidinin taneleri benekli olur. Rengi yeşildir.

Müşküle: Ötekilerden daha sonra çıkar. Sarıya yakın yeşil renklidir. Kabuğu sert olmakla beraber yemişi kütür kütürdür ve pek hoştur.

Rezakı: Sarıya yakın yeşil renkli, çekirdeksiz, çok şekerli lâtif bir üzümdür. Kurutulmaya elverişlidir. Kurusu pek makbuldür. Memleketimizin birçok yerlerinde türlü adlarla daha birçok çeşit üzüm yetişir.

Üzüm, çeşidi en çok olan mahsullerin başında gelir: yeryüzünde 3000 çeşit üzüm vardır, yalnız Amerikada 1000 kadar üzüm çeşidi sayılıyor.

Üzüm, insanların en eski çağlardan beri yetiştirdikleri mahsullerden biridir. İlk yetiştiği yerler Akdeniz memleketleri ve Anadolu ile Asyanın güney batı taraflarıdır. Bugün de buralarda ve güney doğu Asya ile Kuzey Afrikada, Avustralyada ve Amerikada (Birleşik Amerikada Kaliforniada), Kanadada ve Arjantin ile Şilide yetişir.

Üzüm bahçelerde asma ve çardaklarda yetiştirilir. Fakat büyük ölçüde üzüm bağlarda yetişir. Kütük denilen üzüm «ağaçları» ortalama birbuçuk metreye kadar yüksek olur. Yaprakları el biçimindedir. Körpe yapraklar dolma yapmak için kullanılır.

Üzüm hem lâtif bir yemiş, hem de vücuda pek faydalı besleyici bir meyvadır. Salkımlar sıkılarak elde edilen taze üzüm suyu ferahlık ve serinlik veren hoş lezzetli güzel bir içecektir.

---

da üzengi parıltıları gördü. En sonunda hırsızların atlarını bulmuştu.

Araba geçer geçmez Nako atların ipini çözdü, birine bindi, öbürünü de yedeğe alarak son hızla Don Malayonun çiftliğine gitti. Durumu kısaca anlattı. Adam tüfeğini, el fenerini kaptığı gibi ata bindi. Eve vardıkları zaman hırsızlar Volkan'ı ipinden tutmuş kendi atlarını arıyorlardı. Onları görünce korku içinde kaçmağa çalıştılar. Fakat Don Malayo her ikisini de yakaladı. Ertesi sabah hırsızlar hapiste yatarlarken o, arkadaşlarına heyecanlı olayı anlatıyordu.

Babası Nako'nun yaptıklarını işitince yüzü iftiharla parladı. Az konuşan bir adam olduğu için sadece elini çocuğun omuzuna koydu. Artık her işde oğluna güvenebilirdi.

Yataklı Vagonda Bir Gece

Annesi Nerede?

Gece yarısı olmuştu. Yataklı vagonda yolcular, bölmelerinde, kimi uyuyor, kimi uzanmış dinleniyordu. Lâmbalar sönmüştü. Bütün hızı ile ilerleyen trenin tekerleklerinden gelen uğultudan başka ses yoktu. Çok geçmeden bölmelerin birinden ilkin boğuk başlayan, sonra gittikçe artarak cıyak cıyak, vıyak vıyak yükselen bir çocuk feryadı bütün vagonu doldurdu. Çocuğu yatıştırmağa çalışan bir erkek sesi ötekinin haykırmaları arasında kaybolup gidiyordu.

Şimdi bölmelerden de sesler yükseliyordu: «Susturun şu çocuğu!», «Uyku uyuyamıyoruz, nedir bu hal?», «Anası yok mu onun!», «Böyle çocukla yolculuk edilir mi?», «Herkesi rahatsız ediyorsunuz, ayıptır bu!» Koridora çıkanlar kondüktöre çatıyorlardı; o da şaşırmış kalmıştı, ne yapabilirlerdi ki?

Derken feryadın geldiği bölmenin kapısı açıldı. Otuz beş yaşlarında görünen bir adam kucağında sekiz, on aylık bir çocukla koridora çıktı. Çocuk durmadan hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Yüzü mosmor olmuştu. Adam da perişandı: saçlar darmadağın, yüz kıpkırmızı, gözler yaşlı, göz kapakları şiş. Koridorun serin havası ve yolcular çocuğu susturdu, fakat bu pek kısa sürdü; haykırmalar, çırpınmalar tekrar başladı.

Adam fena halde sıkılıyordu. Yolculardan münasebetli münasebetsiz lâflar işitiyor, sorular dinliyordu. Biri sanki mahkemede imiş gibi, onu sorguya çekti: «Niçin anasının yanına vermiyorsunuz?» Adam, «Anası trende değil,» dedi. Başka biri atıldı: «Bu kadar küçük çocukla yola çıkılır mı?» Bir başkası, «Annesinin yanında bırakmalı idiniz» diyordu. Biri de, «Saygısızlık, insafsızlık!» diye çıkışıyordu. Küçük kıvranıyor, çırpınıyor, durmadan viyaklıyordu.

Adamcağız boğuk bir sesle: «Yalvarırım sizlere, bir dakikacık susun da beni dinleyin,» dedi ve gözleri yaşararak kısaca anlattı: «Çocuğumu yanımda götürüyorum; annesinin yanına bırakamazdım, çünkü annesini dün toprağa verdik. Ben şimdi yavrumu kendi annemin yanına götürüyorum!»

Bir anda koca vagonu bir sessizlik kapladı, durmadan ağlayan küçük yavru bile, bu halden şaşmış gibi, susuvermişti. Bütün gözler yaşarmıştı. Bu sırada yolculardan bir hanım adama yaklaştı, çocuğun yanaklarını okşadı, sonra onu kucaklayarak aldı, kendi bölmesine götürdü. Yolcular adama özür dilediler, onun yaslı gönlünü yumuşatacak sözler söylediler. Herkes bölmesine çekildi. Kadın şefkatine kavuşan yavrucak sükûna ermiş, hemen uyuyuvermişti. Tren bütün hızı ile gidiyordu.

SU ALTI DÜNYASI

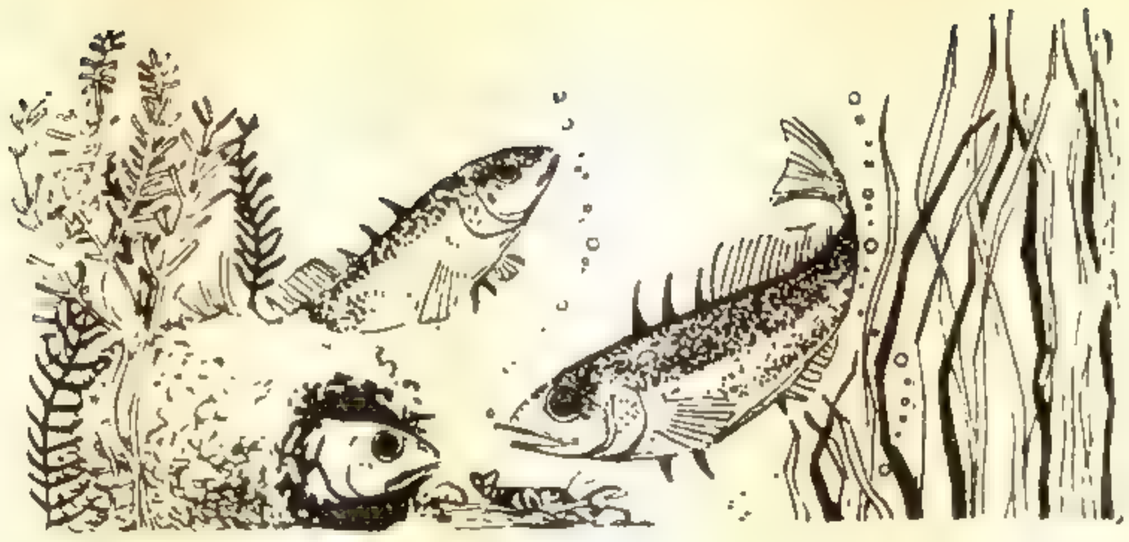

AHMET'le babası bir yaz günü gezmeğe çıkmışlardı. Kayalıkların arasında yürürlerken Ahmet, dibi yosunlu ufacık su birikintilerini göstererek :

— Babacığım, su dünyasını çok merak ediyorum. Geçen kış Sessiz Dünya adında bir film görmüştüm. Ne kadar güzeldi. Suda yaşayan hayvanların hayat tarzlarını bana anlatır mısınız ? dedi.

— Oğlum, suyun yüzü tıpkı gerilip toplanan bir lâstik gibi esnek, bir zara benzer. Kolayca çatlar, fakat derhal bir araya gelerek açığını yamar. Yeryüzündeki iki büyük hayat bölümünü, hava ve su hayatını bu ince fevkalâde zar ayırır. Ayna gibi yüzünde gökyüzünü, bulutları ağaçları aksettirirken, altında deniz mahlûklarının bilmediğimiz hayatını gizler. Bu iki hayat bölümünde yaşayanlar ince bir zarın iki tarafında değil de, âdeta birbirinden büsbütün ayrı dünyalarda yaşıyorlarmış gibi farklıdırlar. Yukarıda kalanlar nefes borularını ve ciğerlerini havadan aldıkları oksijenle doldururlar. Alttakiler ise sudaki erimiş oksijeni süzgeçten geçiren solungaçları vasıtasiyle nefes alırlar.

Su altı dünyasında kanatlar ve ayaklar yüzmek için kullanılır. Balıklar suda yüzmelerini kolaylaştıracak biçimde şekillenmişlerdir. Yumuşak vücutlu böcekler sert kabukları içine çöreklenmiştir; yahut bir kısmı da, yengeç ve istakoz gibi, koruyucu birer zırhla kaplıdırlar.

— İnsanlar suya dalarken başlarına bir şeyler giyiyorlar. Acaba neden ?

— İnsanlar bile suyun altına inerlerken şekil değiştirirler. Ya balığa benzeyen denizaltı gemisinin içinde; yahut da dalgıç başlığı, oksijen deposu gibi yanlarına aldıkları ilâvelerle dibe dalarlar.

— Su dünyasını öğrenmek için dibe dalmak lâzım mıdır ?

— Sualtı dünyasının güzel ve acayip sırlarını öğrenmek için ille denize dalmak gerekmez. Med - cezir akıntıları sırasında sahilde gezinirken yüzlerce şey görebiliriz. Çok ayaklı deniz yıldızı, yusyumru kirpiye benzeyen üzeri dikenli toparlak deniz kestanesi, birbirine yapışık yığın yığın midyeler, benekli sedef kabuklariyle deniz sümüklüleri, yengeçler... Bunların hepsi akıntılı gölcüklerde yaşarlar. Sular yükselince köpüren taze suyla basılan, çekildiği zaman da kıyıya vurmuş yeni gıda maddeleriyle beslenen, yaşamaları için lâzım olan güneş ışığından kuvvet, ışık ve enerji alan bütün bu canlıların hayatı çok ilgi çekicidir.

O sırada Ahmet kayaların üstünde yürüyen bir yengeci gösterdi :

— Babacığım, yengeçler hep denizlerde mi yaşar ?

— Yengeç deniz kıyısında her zaman gördüğümüz kabuklu, ek bacaklı deniz böceğidir. Yengecin pek çok çeşitleri ve tatlı suda yaşayanları vardır.

Kayaların arasında birbirine yapışmış yığın yığın midyeler de vardı.

Babası onları göstererek :

— Midyelerin yapılışlarını

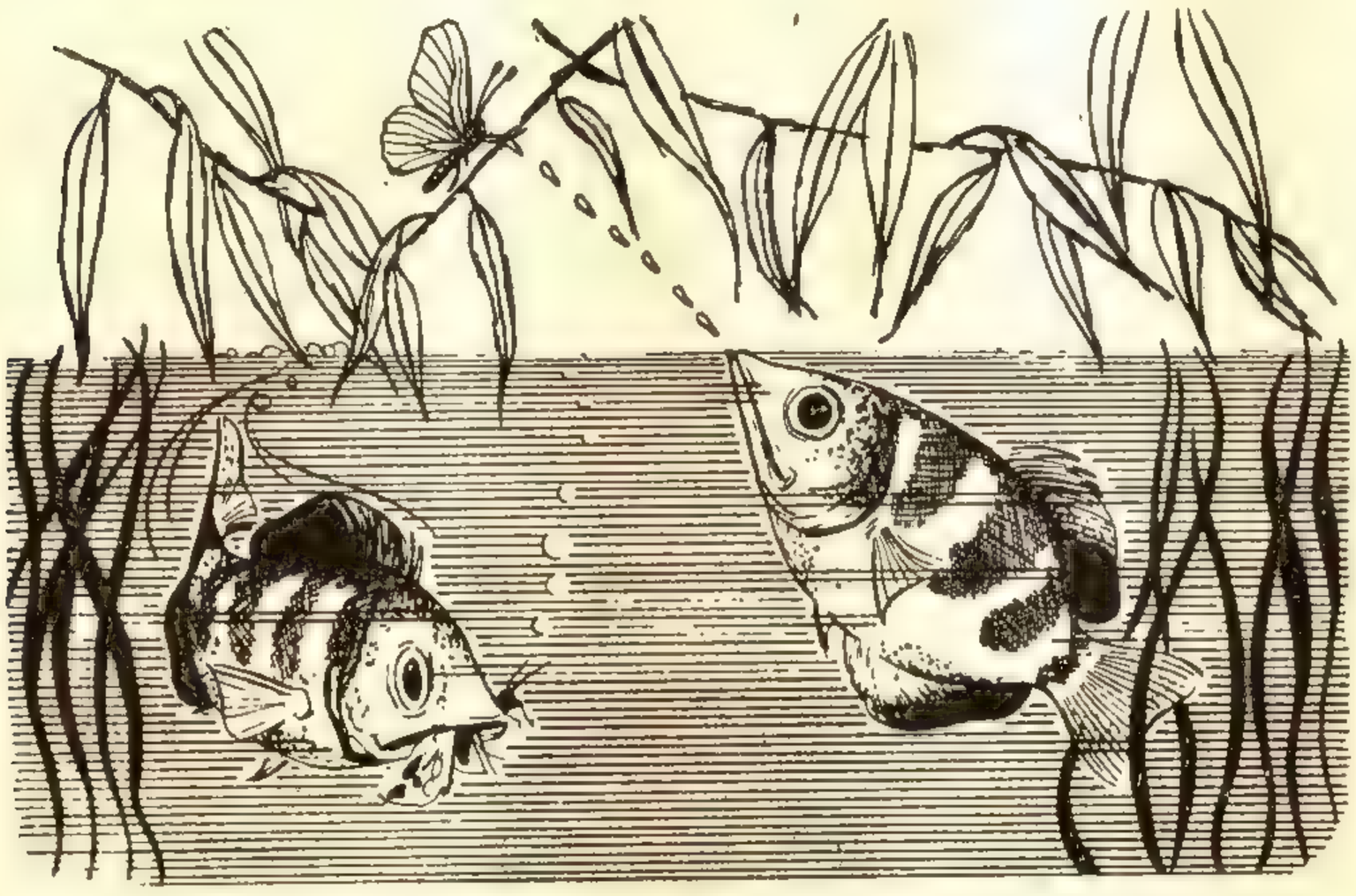

Okçu balık suyun üstündeki böcekleri fışkırttığı sudan kurşunlarla sersemletip düşürür ve yer.

biliyor musun? diye sordu. Midyeler mafsallı iki kabuğun içinde yaşayan yumuşak vücutlu deniz hayvanlarıdır. Yapılışları istiridyeye benzer. Vücutları yumurta biçiminde olup kapağın iki kenarında uzunlama iki eşit parçaya ayrılmışlardır. Her iki kısımda da bir yahut birkaç solungaç vardır. Sifon denilen boru gibi iki uzuv hiç durmadan dışarıdan içeriye su çeker ve içerden dışarıya boşaltırlar. Kabuklu istiridyeler de lezzetle yediğimiz deniz hayvanlarıdır. Bunların bir kısmının içinde inci bulunur. Ama onlar tropikal bölgelerde yaşarlar. Bunlar bizim her gün sahilde rastladığımız deniz hayvanlarıdır. Akdeniz sahillerimizde her zaman rastlanan deniz hayvanlarından biri üzeri dikenli deniz kestanesidir. Deniz kestanesi gerçekten bir mucizeler kutusudur. Onu deniz suyunun meydana getirdiği ufacık gölcüklerin dibinde yatarken gören bir insan, ayağı kanadı olmadığı için yürüyemiyen, yüzemiyen bir şey zanneder. Halbuki deniz kestanesi kolaylıkla hareket eder, kayalara tırmanır ve hattâ deniz mağaralarının en yüksek köşelerine sokulur. Eğer boş bir deniz kestanesi kabuğuna dikkatle bakarsak beş tabaktan meydana geldiğini görürüz. Gerçekte bu mahlûkun her parçası beşlerden, yahut beşlerin çarpımından yapılmıştır. Hayvan canlıyken bu tabakların arasında mini mini delikler vardır. Bunların arasından emici uzuvlar uzanır ve deniz kestanesi bunlar vasıtasiyle hareket eder. Biz baktığımız zaman bu uzuvlar cılız şeylermiş gibi görünürler ama aslında çok kuvvetlidirler. Emme, su kuvvetini sistemli bir şekilde idare eden kutulardaki tertibatla yapılır.

Denizcilerin beş parmak dedikleri deniz yıldızını hiç

Su altı dünyası anlatılmakla bitmeyen bir harikalar dünyasıdır.

dikkatle incelediğiniz oldu mu? Bize alelâde bir deniz hayvanı gibi görünür ama onunla birlikte yuvasına inip bir günlük hayatını incelersek denizin harikalarından biri olduğuna inanırız. Deniz yıldızı da deniz kestanesine benzer. Fakat bunun fazla olarak beş kolu vardır. Tersini çevirip bakarsak ufacık ağızlı bu böceğin etrafta kaynaşan bir yığın düşman arasında nasıl hayatta kalabildiğine şaşarız. Fakat deniz yıldızı çok cesur bir hayat yaşar ve denizin belli başlı hayvanlarından biri olmağa devam eder. En sevdiği yem istiridyedir. Avına yaklaşan deniz yıldızının vücudundan tıpkı deniz kestanesinde olduğu gibi su kuvvetiyle işleyen emici borular uzanır. Bunlarla istiridyenin kabuklarından birine yapışır, beş parmağıyla da öbür kabuğa asılıp istiridyeyi açar ve etini yer. Ağzı çok küçük olan bu hayvan besi işini de tanzim etmiştir. Midesini vücudundan dışarı çıkararak yemeği bir güzel hazmeder.

Yaz günlerinde sahildeki kayalıkların arasındaki ufacık gölcükler, sualtı dünyasının değişik çeşitleriyle kaynaşır. Bunlardan biri de deniz çiçeği denilen deniz inciridir. Bu da bir hayvandır. Kayalara yapışmış hareketsiz duran deniz incirine ufak bir böcek yaklaşınca tentaküller kapanarak hayvanı içine alır, o da bu suretle beslenir.

— Ben kitaplarda mercan denilen ufacık deniz böceklerinden adalar meydana geldiğini okumuştum. Doğru mudur bu?

— Bir mercanı incelerken aslında ufacık böceklerin iskeletlerine baktığımızı bilmeyiz. Yengeç, istakoz gibi deniz hayvanlarında kabuk vücudun dış kısmını örter. Fakat mercanın kireç karbonatından meydana gelmiş iskeleti ince bir etle kaplıdır ki, bu kısım ahtapot kısmıdır. Mercanı yapan ufacık böcek gerçekten deniz incirinin minyatür bir kopyasıdır. Aynı şekilde beslenir. Yiyeceği şey tam yanına gelinceye kadar açık duran tentaküller birden kapanarak gıdayı vücudun içinde hapseder. Ufak ahtapotun yumurtasından çıkan yavru-

lar büyüklerine hiç benzemezler. Etrafta rahatça yüzebilen boru biçimli şeylerdir. En sonunda ufak bir kayada yerleşeceği yeri bulunca yapışıp kireç karbonatından bir dip yapmağa başlar. Bir ağızla, tentaküller teşekkül eder ve böylece yeni bir mercan adası kurulur. Bunlar zamanla çoğalarak yığıla yığıla denizin yüzüne çıkarlar. Fakat bir tek mercan adasının teşekkül etmesi için binlerce sene geçmesi lâzımdır.

— Babacığım, banyoda kullandığımız sünger de deniz hayvanıymış, öyle mi?

— Evet oğlum. Hepimiz banyoda kullandığımız süngerin denizden çıktığını biliriz. Ama gerçek bir deniz hayvanı olduğunu bilmeyenlerimiz vardır. Bir sünger parçasını dikkatle incelediğimiz zaman onun hadsiz hesapsız koridorlar ve tünellerden meydana geldiğini görürüz. Bu aslında sadece hayvanın iskeletidir. Tabiî halinde bu iskelet kalın jelâtin gibi bir maddeyle kaplıdır. Bir süngerde binlerce ufacık böcek vardır. Yaşayan süngerin vücudundaki tünellerden hiç durmadan su akıntısı geçer. Ufacık böcekler sudaki gıda ve oksijeni alıp, asitkarbonik gazını dışarı atarlar.

Sana biraz da su altı dünyasının en tuhaf mahlûklarından bahsedeyim. Bunlardan biri su örümceğidir. Vücut yapısı tıpkı karada yaşayan örümceğe benzeyen bu akıllı hayvan suyun yüzündeki bir hava kabarcığına sarılarak yuvasına taşır. Bu suretle su altında yaşayabilir. Hava kabarcığı bayatlayınca örümcek yeniden suyun yüzüne çıkarak taze bir kabarcık kapar. Böylece hava kabarcıklarından yaptığı yuvasında rahat rahat yaşar, gider.

Başka balıkları tutan büyük ağızlı ve boynuzlu bir çeşit balık vardır ki, tıpkı

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

KİM KIRAR

Sevimle annesi bir oyuncakçı dükkânının önünden geçiyorlardı... Sevim durarak annesine sordu :

— Anneciğim bu oyuncakları buraya niçin koymuşlar?

— Satılmak için yavrum.

— Ya satılmazlarsa?

— Satılmazlarsa kalır.

— Peki ama, onları sonra kim kırar?

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

kıyıda oturup oltasını suya atmış bir adam gibi avlanır. Bu balığın «oltası» boynunun tam arkasındaki oltaya benzeyen âletidir. Omurgasından çıkan bu dikenli âlet ağzına kadar uzanmaktadır. Canlı oltanın ucunda tıpkı kurta benzeyen bir et parçası vardır. Bu lezzetli yeme kanan ufak balıklar ne olduğunu anlamak için canlı oltanın etrafında toplanırlar. Bir tanesi yemi kapmağa çalışınca büyük balık oltasını hızla çekip ufak balığı yutar.

Bir de burnunun ucuyla su yüzünü yarıp yukarısını gözleyen okçu balık vardır. Suyun üzerine eğilen alçak dallar ve sazlarda tırtıl ve başka böcekleri görünce bunları kendi usulüyle avlar. Okçu balığın ağız damağı yivlidir; öyle ki, dili ile bastırınca yiv tıpkı üflenince içinden ufak taneler atan oyuncak gibi dümdüz ileri uzanır. Solungaçlar tulum, dilin ucu da supap vazifesini görür. Birer birer tepedeki sineklerin mesafesini ölçerek sudan kurşunlarını atar. Buruşuk ağzı suyun yüzünde, gözleri suyun altında hiç ses çıkarmadan durarak solungaçlarını çarpar ve mitralyöz gibi gümüş kurşunları fırlatır. Hedef olan böcek sersemleşir, daldan suya düşer, kurtulmak için çabalarken okçu balığın yemi olur.

Gerçekten su altı dünyası anlatılmakla bitmeyen çeşitli, karışık, bitmez tükenmez harikalar dünyasıdır.

Ayhan Birand

UZUN BURUNLU KALAO

Borneo adalarında az rastlanan çirkinlikte Kalao adında bir kuş vardır. Bu kuşun, ördek gibi, kısa bacaklar üzerinde ufak bir vücudu, uzun kuyruğu ve son derece büyük bir burnu vardır. Koca burunları yüzünden zavallı Kalao'lar iyi uçamaz, boyuna yere düşerler. Baba ve ana Kalao'lar çocuklarına çok düşkün olur.

GÜLEN KUŞ

Avustralya'da 640 çeşit kuş vardır. Kookaburra adındaki bir kuş, eşek gibi anırır, insan gibi güler. Gülüşü o kadar hoş, içtendir ki, duyanlar da gülmeden duramazlar.

P. T.T. Umum Müdürlüğünün vilâyetlerimizi tanıtan pul serisinden sekiz yeni pul daha. Bu seriyi siz de toplayın.

PUL KÖŞESİ

Pul Koleksiyonuna Nasıl Başlanır?

Pul koleksiyonuna başlarken, her şeyden önce kendinize bir program çizmelisiniz. Bütçenize göre, sevdiğiniz bir veya birkaç memleketi ayırarak, yalnız bu memleketin pullarını toplayınız.

Koleksiyon yapmağa karar verdikten sonra, seçtiğiniz memleketin pulları çıkar çıkmaz almağa çalışınız. Çünkü aradan zaman geçtikçe, pullar azalır ve kıymetleri yükselir. Yeni çıkan pulları bu şekilde takip ederken, yavaş yavaş eski pulları da toplarsınız.

Koleksiyona başlarken, ilk önce 100 - 200 pulluk ufak ve ucuz bir paket pul alırsınız. Sonra da sizde olmayan pulları teker teker veya seri seri tamamlamağa çalışırsınız. Mektupların üzerlerindeki pulları da dikkatlice çıkararak koleksiyonunuza koyunuz.

Elinize geçen fazla pulları veya toplamadığınız memleketlerin pullarını arkadaşlarınızla değiştirerek sizde olmayan pulları alabilirsiniz. Bu değiştirme işi koleksiyonculukta çok önemlidir. En büyük pulcular bile koleksiyonlarını, değiştirme yolu ile tamamlarlar. Koleksiyona yeni başlayanlar pullarını sayı ile değiştirirler. Pulculukta ilerledikten sonra değişme işi pulların kıymetine göre yapılır.

Pul toplarken en fazla dikkat edeceğiniz şey, topladığınız pulların sağlam olmalarıdır. Sakat pulların hiçbir değeri olmadığı için koleksiyona da giremezler. Yırtık, kırık, etrafındaki dantellerden bazısı kopmuş, arkası sıyrılmış, delinmiş pullara sakat pullar denir. Pul değiştirmelerinde böyle pulları sakın kabul etmeyiniz!. En değerli bir pul, köşesindeki ufacık bir dantelin kıvrılması ile kıymetini kaybedebilir. Sizler de koleksiyonunuza koyacağınız pulları iyice inceleyiniz. Lekeli, kirli ve solmuş pullar yerine, koleksiyonunuzu parlak renkli, temiz pullarla donatınız.

M. Yankı

DENİZ SUYU

Deniz suyunda pek çok şey, hattâ altın bile bulunur. Ama pek az miktarda: Bir metre küpte ancak 30 miligram altın vardır. Bununla beraber, dünyanın bütün denizlerindeki altın çıkarılabilseydi, yeryüzündeki her insanın ortalama 40 bin kilo altını olacaktı.

Dost Nehir

PEARL BUCK'TAN BİR HİKÂYE

BÜTÜN hayatı boyunca Lan Yin annesi, babası ve üç küçük erkek kardeşiyle birlikte nehir kenarında yaşamıştı. Lan Yin'ler asıl adı Yangtze, yâni «Denizin Oğlu» olan nehirden türlü şekilde faydalandıkları için ona Dost Nehir derlerdi. Bahar gelince nehir kaynağının bulunduğu yüz dağın tepesinden aşağı, eriyen karlardan köpüklü seller inerdi. Lan Yin babasının balık ağlarını beklerken saatlerce oturduğu yerde hep nehrin kaynağını düşünürdü. Bambu ağacından olta sırıklarının arasına gerilmiş ağların dibinde, Lan Yin'in tam ayağının altında nehir o kadar derin ve genişti ki, onun ötelerde her hangi bir yerde ufak bir dere şeklinde kayalardan süzüldüğüne, yahut kum çöllerinin arasında cansız ve kuvvetsiz aktığına inanmanın imkânı yoktu. Lan Yin ancak üç yıl önce doğan küçük erkek kardeşiyle büyük bir adam arasındaki farkı düşündükçe nehrin durumunu kavrıyabiliyordu. O da gerçekten Denizin Oğlu denilen nehir gibi zamanla büyüyüp gelişecek, doğduğu günkü ufaklığından eser kalmıyacaktı.

Balık ağlarının başında sabırla beklerken Lan Yin nehrin karşı yakasına baktı. Sahil, yeşil berrak bir çizgi şeklinde görünüyordu. Sisli günlerde karşı yakayı hiç göremez, kendini çamurlu bir Okyanusun ortasında yapayalnız kalmış gibi hissederdi. Hemen hemen her gün orada otura otura artık nehre çok sevdiği annesi babası kadar alışmıştı. Babası ora ahalisinin çoğu gibi balıkçı değil, çiftçiydi. Nehrin kıyısında uzanan ve üç dört dönüm içeriye sokulup birkaç evlik ufak köyün bulunduğu tepeciği çevreleyen tapraklarında buğday, pirinç yetiştirirdi. Tepede oturan ailelerin hepsi çiftçiydi ama, onların da tıpkı Lan Yin'ler gibi balık ağları, balık takımları vardı. Bu ağları ya çocuklar, veya artık çok ihtiyarladıkları için tarlada çalışmalarına imkân kalmayan büyük babalar beklerdi. Balıktan, çeşitli bayram tatillerinde sarfedecekleri ve Tanrıların önlerinde yakacakları tütsü parasını çıkarırlardı. Bunlardan başka balık eti çok lezzetli bir besiydi de.

Lan Yin, birdenbire oturduğu alçak, bambu iskemlesinde doğrularak bütün hızıyla ipe asıldı. Ağ yavaş yavaş yükseldi. Çoğu zaman içinde hiçbir şey bulunmazdı. Bazan da ağa o kadar küçük balıklar tutulurdu ki, Lan Yin uzun saplı kepçesini daldırarak bunları çıkarırdı. İki üç günde bir büyük balıkların düştüğü de olurdu. Fakat şimdi ağa sadece ufacık sazan balıkları yakalanmıştı. Lan Yin eğilerek balıkları kepçe ile ağdan topladı. Annesi bunları ince bambu çubukları ile bir tahtaya çiviler, güneşte kurutur, tuzlayıp sabah kahvaltısında pirinç yemeğine katık yapardı.

Bazan tek başına burada otururken günler çok uzun gelirdi. Sabah kahvaltısından sonra hemen nehre çıkar, öğleye kadar otururdu. Fakat bu işi nehir kenarındaki çiftliklerde çocuklara düşen başka işlerin hepsinden daha çok seviyordu. Ne sığır sürülerini otlatmaktan

ve ne de nehrin içeriye uzanarak meydana getirdiği küçücük körfezlerde ördek sürülerini gütmekten hoşlanıyordu. Lan Yin ağır ağır akan dost nehrin hoşsohbet bir arkadaş gibi çıkardığı sesi ve gemilerin pupa yelken ufka doğru gidişlerini çok seviyordu.

Bu şekilde geçen hayat belki çok sâkin ve sessizdi ama, tehlikesizdi. Lan Yin bazan babasının buğday satmak için gittiği şehir pazarından dönüşünde, kuzeye doğru uzanan topraklarda yağmur yağmadığı için baş gösteren kıtlığı anlatışını korku içinde dinler, Tanrılara şükrederdi. Babası her zaman sözlerine şunları ilâve ederdi :

— Görüyorsunuz ya Dost Nehrin kenarında yaşamak ne kadar faydalı. Yağmur yağsa da yağmasa da bize vız gelir. Kovalarımızı daldırdık mı, tarlalarımızı sulayacak bol bol su çeker, ağlarımızı serdik mi karnımızı doyuracak çeşit çeşit balıkları tutarız. Dost nehir bizi beslemek için tam yüz vadiden su topluyor.

Lan Yin bunları işitince dünyanın en güzel yerinde en iyi hayatı yaşadığına inanır, verimli tarlaları, yemyeşil söğütleri, yakmaları için bol bol kamışları yetiştiren nehre dua ederdi. Dünyayı verseler yaşadığı müddetçe Dost Nehrin kıyısından bir adım bile ayrılmıyacaktı.

Lâkin bir bahar nehir birdenbire başkalaştı. Nehrin değişeceği kimin aklına gelirdi ki... Lan Yin küçük sandalında balık ağlarını beklerken onun değişişini farketti. Evet her yıl baharla beraber karlar eriyince nehir kabarıyordu ama, bu yılki hepsinden bambaşkaydı : Kocaman tekerlekler gibi döne döne vuran dalgalariyle kıyıları dövüyor, sahildeki toprak parçaları anî bir sarsıntıyla yerlerinden kopup sulara gömülüyorlardı. Köpüren nehir büyük bir zafer sevinciyle bunları yutuyor, tekrar sahilleri dövüyordu. Lan Yin hayatında ilk defa olarak Dost Nehirden korkmağa başladı.

Nehirin yatağına çekilip sâkinleşeceği zaman çoktan geçmişti. Artık yaz geldiği, rüzgârlar ılık ılık esmeğe başladığı için, nehrin parlak gök altında durulup sâkin yatağına çekilmesi lâzımdı. Fakat bir türlü yatışmadı. Sanki gizli ve bitmez tükenmez bir Okyanusla besleniyormuş gibi kudurup kabarıyor, kıyıları dövüyordu. Yavaş yavaş tarlaları kaplamağa başladı. Lan Yin artık kendi topraklarını kaplayan sularda balık avlıyordu. Dağların yukarılarındaki boğazlardan yıpranmış tekneleriyle inen kayıkçılar, yağmur mevsimi çoktan geçtiği halde günlerce, haftalarca dinmeyen sağnakları, etrafı basan selleri anlatıyorlardı. Dağlardaki ufak dereler, su akıntıları yağmurla beslenip hep birlikte nehre boşalıyor, onu şiddetli dalgalarla kudurtuyorlardı. Lan Yin artık kıyıya yakın duran kayığında nehre bakmıyor, sırtını çevirip tarlaları gözlüyordu. Gerçekten nehirden korkar olmuştu.

Çünkü nehir artık zalim ve merhametsizdi. Uzun yaz günleri boyunca her gün yarımşar metre yükselerek yarı yetişmiş buğday başaklarını, pirinç tarlalarını kapladı. Harman yapmak ümitlerini söndürdü. Her yerden yıkılan setlerin, verimli vâdilere hücum eden suların, akıntıya kapılıp sürüklenen kadın ve çocukların hikâyeleri geliyordu. En sonunda su, Lan Yin'lerin evinin kapısına kadar yükseldi. Damları samanla örtülü birkaç evin bulunduğu tepecik, sarı bulanık suların çevrelediği bir ada olmuştu. Herkes evinin pencerelerinden balık avlayarak karınlarını doyuruyorlardı. Babası ufukları gözlüyor :

— Bu nehir kudurdu mu, ne oldu ? diye söyleniyordu.

Fakat sular hâlâ yükseliyordu. Bir gece babası :

— En yukarıdaki sete gitmeliyiz, dedi.

Kardeşi ağlayarak :

— Oğlağımı da alayım mı ?

diye sordu.

— Elbette, bütün hayvanları alacağız. Yoksa ne yiyip ne içeriz.

Kapıyı menteşelerinden sökerek bir sal yaptı, kayığın arkasına bağladı. Babasından başka hepsi keçilerle birlikte buna bindiler. Sığır ve ördekleri bir iple kayığa bağlayarak iç sete doğru yola koyuldular.

Suyla kaplı yüzlerce dönüm araziyi geçtikten sonra en nihayet sete vardılar. Göğe karşı bir çıkıntı halinde yükselen kara parçası onlara cennet gibi göründü. Fakat onlardan önce pek çok insan gelmişti. Sade insanlar değil, yabani hayvanlar, tarla fareleri, yılanlar korku içinde bir köşeye sinmiş, olup bitenleri merakla seyrediyorlardı.

Uzun yaz ve sonbahar aylarını Lan Yin ailesiyle beraber burada geçirdi. Yiyecekleri tükenmiş, keçiler, ördekler hepsi yenmişti. Adaya sığınanlar bir iğne bir iplik kalmıştı. Babası en sonunda sığırı da kestiği gün suyun kenarına gidip oturmuş, yanına giden Lan Yin'i bağırarak kovmuştu. Annesi yavaşça :

— Lan Yin, babanı rahatsız etme. Artık öküzü olmadığı için toprağı nasıl süreceğini düşünüyor, dedi.

Bütün bunlara Dost Nehrin sebep olduğuna insan inanamıyordu. Günler günleri, haftalar haftaları kovaladı. Derken insanı titreten soğuk rüzgârları, ayaz gibi soğuğuyla kış bastırdı. Herkes kayığını kıyıya çekmiş içinde barınıyor, sahildeki canlı yengeç, deniz solucanları yiyerek açlıklarını gideriyorlardı. Sete gelenlerin pek çoğu dayanamayıp ölmüş, kalabalık azalmıştı. Ufuklarda ne bir kayık, ne de bir kara parçası görünüyordu. Lan Yin hergün Tanrılara dua ediyor, bir gemi göndermesi için yalvarıyordu. Evet bir gün ufukta sapsarı bulanık suların içinde gemiye benzer bir şey görmüş, fakat karaltı uzaklaşıp gitmişti. Ama Lan Yin ümitliydi. Bir gün yine ufku gözetlerken siyah bir karaltı gördü. Hiç sesini çıkarmadan bekledi. Karaltı gitgide büyüyerek yaklaştı. Lan Yin hayal meyal kendilerine doğru bir geminin geldiğini gördü. Yaklaştı, yaklaştı, içinde iki adam vardı. Gemi sahile yanaşarak adamlar karaya çıktılar. Gürültülü bir sesle sualler soruyorlardı. Lan Yin hayatında bu kadar güçlü, kuvvetli insanların bulunacağına bir türlü akıl erdiremiyordu.

— Kaç aydır sizi arıyoruz. Buraya çıkalı ne kadar oldu? Dört ay mı? Tanrılar acısın. Gemide hepinize yetecek erzak var. Korkmayın daha da getireceğiz. Evvelâ şu ekmekleri yiyin.

Lan Yin adamların uzattıkları tabağı ne yaptığını bilmeyerek kaptı. Tıpkı bitkin bir hayvan gibi soluyordu. Yedi, yedi. Birden bir baygınlık hissetti. Başı dönüyor, olduğu yerde sallanıyordu. Bir direğe dayanarak nehre baktı. Hayır, artık ne ondan ne de köpüren dalgalardan korkuyordu. İnsan oğlu muhtaçlara yetişmiş, hepsini yeniden hayata kavuşturmuştu.

Çeviren : Ayhan Birand

KİM BİLİYOR?

1 — Romen rakkamlariyle 90 nasıl yazılır?

2 — İnci nereden çıkarılır?

3 — 20 nci asır hangi yıl başladı?

4 — Memleketimizde ilk defa banka işlerinden başka kültür hizmetlerinde de bulunan banka hangisidir?

5 — Kanada'nın başkenti neresidir?

6 — Türkiye'nin yüz ölçümü en büyük olan vilâyeti hangisidir?

7 — Sünger bitki midir, hayvan mıdır?

8 — Su donunca hacmi büyür mü küçülür mü?

9 — Dünyamızla ay arasındaki uzaklık ne kadardır?

10 — 29 Mayıs 1453 tarihi size neyi hatırlatıyor?

(Doğru cevaplar 49. sayfada)

HAYVAN DOSTLARI

Nilüfer Özbek

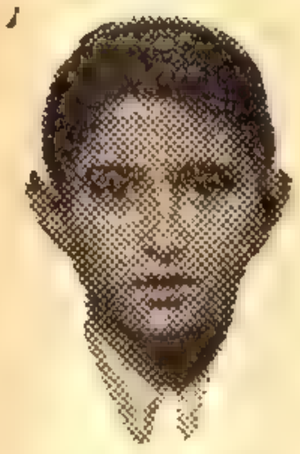

Salih Yarbağ

Füsun Günak

Ani Hanımıyan

Tülay Durak

Vedat Kaynar

Turhan Eksiz

Zerrin Uygur

Ali Ersoy

Erkan Uluocak

KIZAKTAN yeni inmiş, ilk seferini yapan Titanik adlı yolcu gemisi 14 Nisan 1912 de Atlas okyanusunda New - York'a doğru yol alıyordu. Sefere çıkalı dört gün olmuştu. Şimdiye kadar yapılmış yolcu gemilerinin en lüksü ve en büyüğü idi. Gece saat tam 23 de dört bacalı Titanik'in her tarafı pırıl pırıl yanan ışıklarla baştan başa donanmıştı.

Geniş, ferah salonlarında şezlonglara uzanmış puro içen milyonerlerin etrafında garsonlar dönüyor, kıymetli mücevherlerle süslenmiş kadınlar guruplar halinde briç oynuyorlardı.

İlk tehlike işaretini gözetleme kulesinin üç defa çalan zili haber verdi. Kaptan köprüsünün telefonu hiç durmadan çalıyordu. Birinci suvari William Murdok telefona cevap verdi, Gözcü :

— Tam önümüzde büyük bir buz adası var, dedi.

Orada buz adalarının bulunduğu daha önceden gemiye haber verilmişti. Süvari :

— Alabanda sancak, emrini verdi ve telgrafla makine dairesine son hız geri basmasını bildirdi.

Kocaman parıltılı buz adası gemiyi tehdit edercesine birdenbire karanlıkta belirmişti. Gemi dönmeğe başlayınca provasına sürtünerek kaydı. Birkaç saniyelik bir duraklama oldu; sonra kulakları tırmalayan bir gıcırtı duyuldu. Gemi buz dağına çarpmıştı. Saat tam 23'ü 40 dakika geçiyordu.

Birinci mevki yolcuların bulunduğu üst güvertede çarpma hemen hiç hissedilmemişti. Fakat sarsıntı aşağıda üçüncü mevki yolcularıyla tayfa kamaralarında uyuyan adamları yataklarından yere fırlatmıştı.

Altmış yaşındaki kaptan Edward Smith, kamarasından kaptan köprüsüne fırladı. Birinci süvari, gerekli bütün tedbirleri almış, «Dur!» emrini vermiş ve su sızmaz bölmelerin kapılarını kapatan düğmeyi çekmişti. Hasarın derecesini anlamak için beklemekten başka yapacak hiçbir şey yoktu.

Kaptanın çok beklemesine lüzum kalmadı. Geminin doğramacısı kaptan köprüsüne koşarak izahat verdi.

— Gemi süratle su alıyor..

Aşağı kattaki yolcuların kamaralarını daha şimdiden diz boyu su basmıştı. Birinci mevkinin güvertesinde ise yolcular oyun oynuyorlar, olanlardan habersiz eğleniyorlardı. Gemi yola çıkarken mühendisler :

— Bu gemi batmaz. Teknesindeki su geçirmez bölmeler olduğu müddetçe batmasına imkân yok, diye övünmüşlerdi.

Fakat şimdi gemiyi yapan tezgâhın mümessili kaptana yanıldığı noktayı anlatıyordu. Titanik'in 16 tane su geçirmez bölmesi vardı. Bu bölmelerin ilk üçünü su bassa gemi yoluna devam ede-

Güzel Sözler

★ **Güzel eserler insanı yükseltir.**

★ **Her akşam, o gün yaptığın kusurları düşün ve onları ertesi gün tekrarlamamağa çalış.**

★ **Başkasından beklediğin iyilikleri sen başkalarına yapıyor musun ?**

★ **Hırsın gözü doymaz.**

★ **Kötülükleri kötülüklerle kıyaslarsan bir şey kazanmazsın.**

★ **Güzel örnekler güzel lâflardan daha tesirlidir !**

bilirdi. Hattâ dördüyle bile su üzerinde kalması mümkündü. Fakat ilk beşini baştan başa su basarsa gemi imkânı yok bir daha yüzemezdi. Ne yazık ki ilk beş bölmeyi su basmıştı.

İlk çarpışmadan 25 dakika sonra saat tam 24'ü 5 geçe kaptan can kurtaran sandallarının denize indirilmesini emretti. Telsiz odasına giderek :

— Tehlike işaretini verin. Yardım çağırın, dedi.

Baş telsizci John Phillips o zamanın milletlerarası tehlike işaretini vererek yardım istemeğe başladı. On mil ötede Kaliforniya yolcu gemisi vardı ama, ne yazık ki, saat 11,30 da haber alma istasyonunu kapatmıştı.

Saat 24'ü 25 geçe Phillips, Karpatya yolcu gemisiyle haberleşmeğe geçti.

— Hemen yardıma gel, bir buz dağına çarptık.

Karpatya 58 mil uzaktaydı. Fakat :

— Son süratle geliyoruz, dayanın, diye cevap verdi.

Phillips telsizle yardım istemeğe devam ediyordu. Artık su hızla yükseliyor, kamaraları basıyordu. Kaptan:

— Herkes güverteye çıksın ! emrini verdi.

Gemide ne tehlikeyi haber verecek bir çan, ne de bir canavar düdüğü vardı. Kamarotlar etrafta dolaşarak haberi yayıyorlardı. Bazı yolcular yataklarından çıkmayı reddediyorlar, geminin batamıyacağını söylüyorlardı. Bir kısmı da mücevherlerini, paralarını, kürklerini kucaklamış, güvertede itişip kakışıyorlardı.

Artık can kurtaran sandalları hazırlanmış, kadınlar ve çocuklar denize indiriliyordu. Hâlâ ışıkları yanan Titanik o kadar sağlam görünüyordu ki, kim olsa geminin batacağına inanmazdı. Kaptan Smith yardım bulabilmek ümidiyle havaya havaî fişekler attırıyordu. Kaliforniya yolcu gemisi fişekleri görmüş, ama ne olduğunu merak edip araştırmamıştı. Su artık son hızla yükseliyordu. Şimdi ortaya korkunç bir hakikat de çıkmıştı. Kocaman gemide 16 tane kurtarma sandalı vardı. Halbuki Titanik'in yolcu sayısı 2207 kişi idi.

Vaziyet birdenbire değişmişti. Kadınlar kocalarının yanından ayrılmıyor, onlar ise kadınlarla çocuklar sandallara binmeden gemiden uzaklaşmak istemiyorlardı. Bir defasında süvari kadınlara ait sandala binen bir adamı ancak silâh tehdidiyle indirebildi.

Birer birer sandallar denize inip gözden kaybolunca kaptan :

— Herkes gemiyi terketsin, emrini verdi.

Yolcuların yarısından çoğu güvertedeydi. Saat 2 yi 5 geçiyordu. Yolcular birer birer yüzen buz parçalariyle kaplı dondurucu sulara atladılar. Caz bir ilâhi parçayı çalmağa başladı.

Sonra birden geminin provası aşağı kaydı. Işıklar söndü. Geminin kıçı havaya kalktı. Mobilyalar ve yükler suyun üstünde yüzüyordu. Derken geminin baş bacası

— Sonu 49. sayfada —

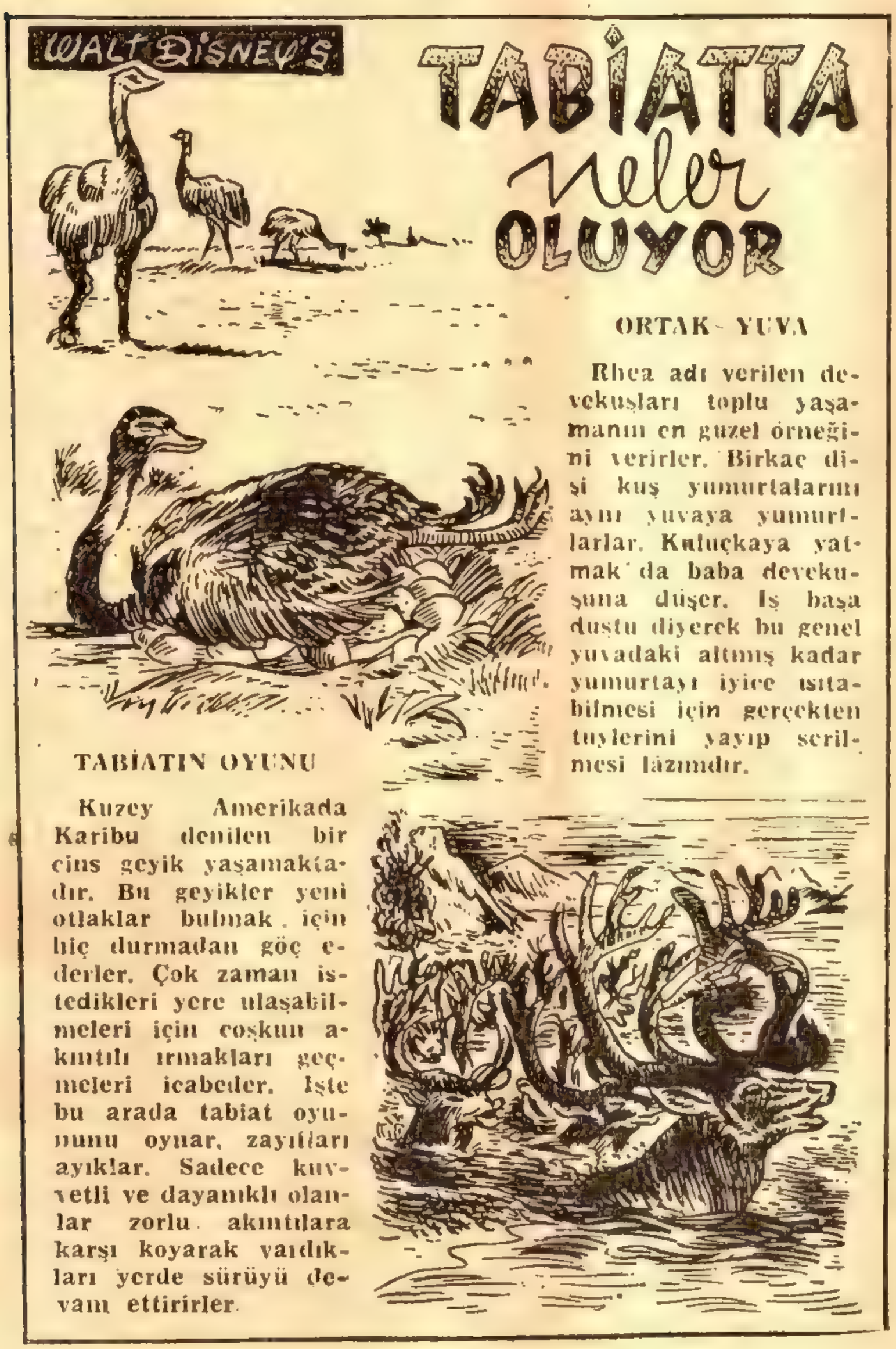

YER ÇEKİMİ OYUNU

HEPİMİZİN bildiği gibi yer çekimi kuvveti yer küresinin güneşin etrafında, ayın ve şimdi sunî peyklerin de dünyanın etrafında dönmelerini sağlayan esrarlı kuvvettir. Eğer yer çekimi olmasaydı biz insanlar ve yeryüzündeki her şey dünyanın dönmesi sebebinden boşluğa fırlardık. Hepimizin hayatında çok önemli bir rol oynayan yer çekimini daha iyi öğrenebilmemiz için size iki oyun veriyoruz.

Bilye Sputnik

Bir cam kavanozun içine bir bilye koyar, sonra arkadaşlarınıza şöyle dersiniz: bu kavanozu ağzı açık olarak başaşağı çevireceksiniz, içindeki bilye düşmeyecek, boşlukta duracak. Kendine güvenen buyursun, denesin.

Herkes bir bir deneyip başaramayınca onlara bunun fen bilgisinden faydalanılarak nasıl yapılacağını öğretin. Kavanozu ufak daireler şeklinde hareket ettirin. Öyle ki, içindeki bilye hızla kenarlara yapışarak dönsün. Döndürürken yavaşça elinizi kaldırın, başınızın üstünde resimde görüldüğü gibi tutarak döndürmeğe devam edin. Her ne kadar yer çekimi bilyeyi kavanozdan aşağı çekerse de, bu kuvvet bilyenin kavanozun kenarlarına yaptığı merkezkaç kuvvetiyle dengelenir. Gökyüzündeki sunî peykler de aynı sebepten düşmeden yerlerinde kalırlar. Yer çekimi hiç durmadan onları dünyaya doğru çeker, fakat bu çekiş peykin dünya etrafındaki hızla beyzî dönüşünden meydana gelen dışarıya doğru merkezkaç kuvvetiyle denkleşip tesirsiz kalır.

Parmağın ağırlığı

Eğer akvaryuma bir mercan balığı ilâve ederseniz şişenin ağırlığı artar mı? Cevap kati surette evettir. Çünkü kavanoza konan balığın ağırlığınca bir artış olur.

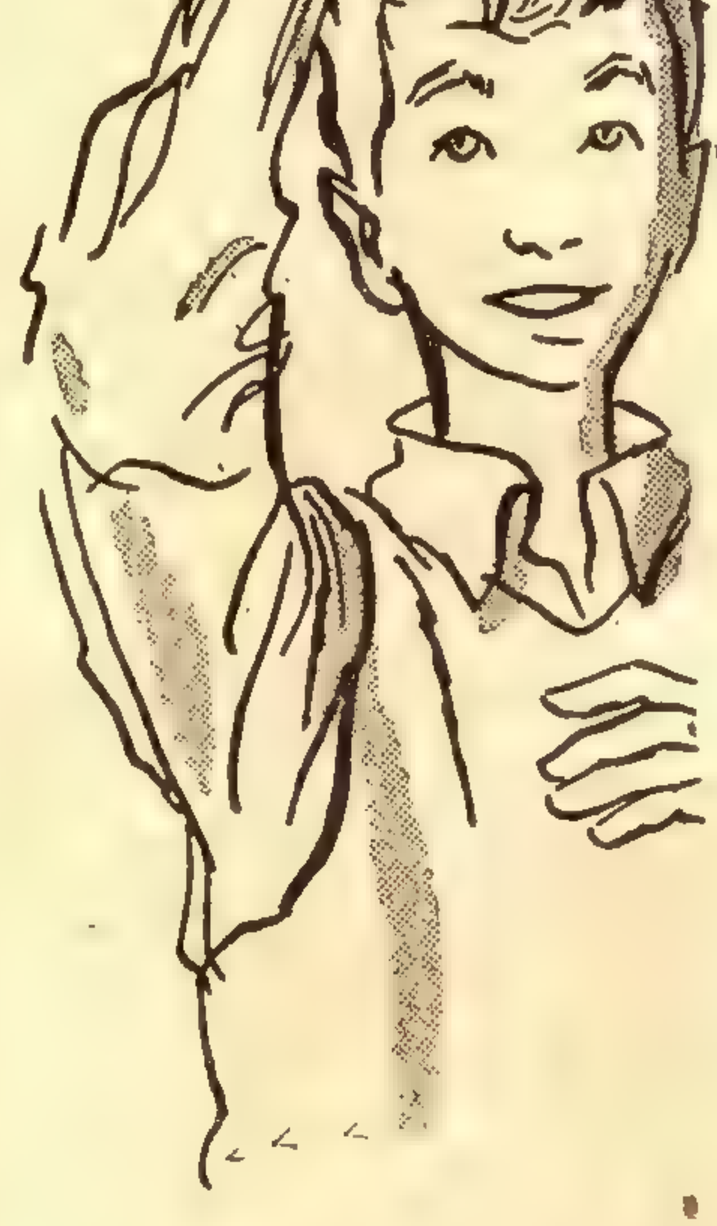

Fakat bir de sadece işaret parmağınızı aynı su kabına batırdığınızı farzedin. Acaba şişenin ağırlığı artacak mı, yoksa aynı mı kalacak? Pek çok kimse bu suale, «Ağırlık aynı kalacak» diye cevap verirler ama bu düşünce yanlıştır. Ağırlık parmağın girmesiyle yer değiştiren suyun ağırlığınca artar.

Aynı şeyi bir cetvelin iki ucuna aynı miktarda su ile dolu iki bardak, tam ortasına da bir kalem koyarak

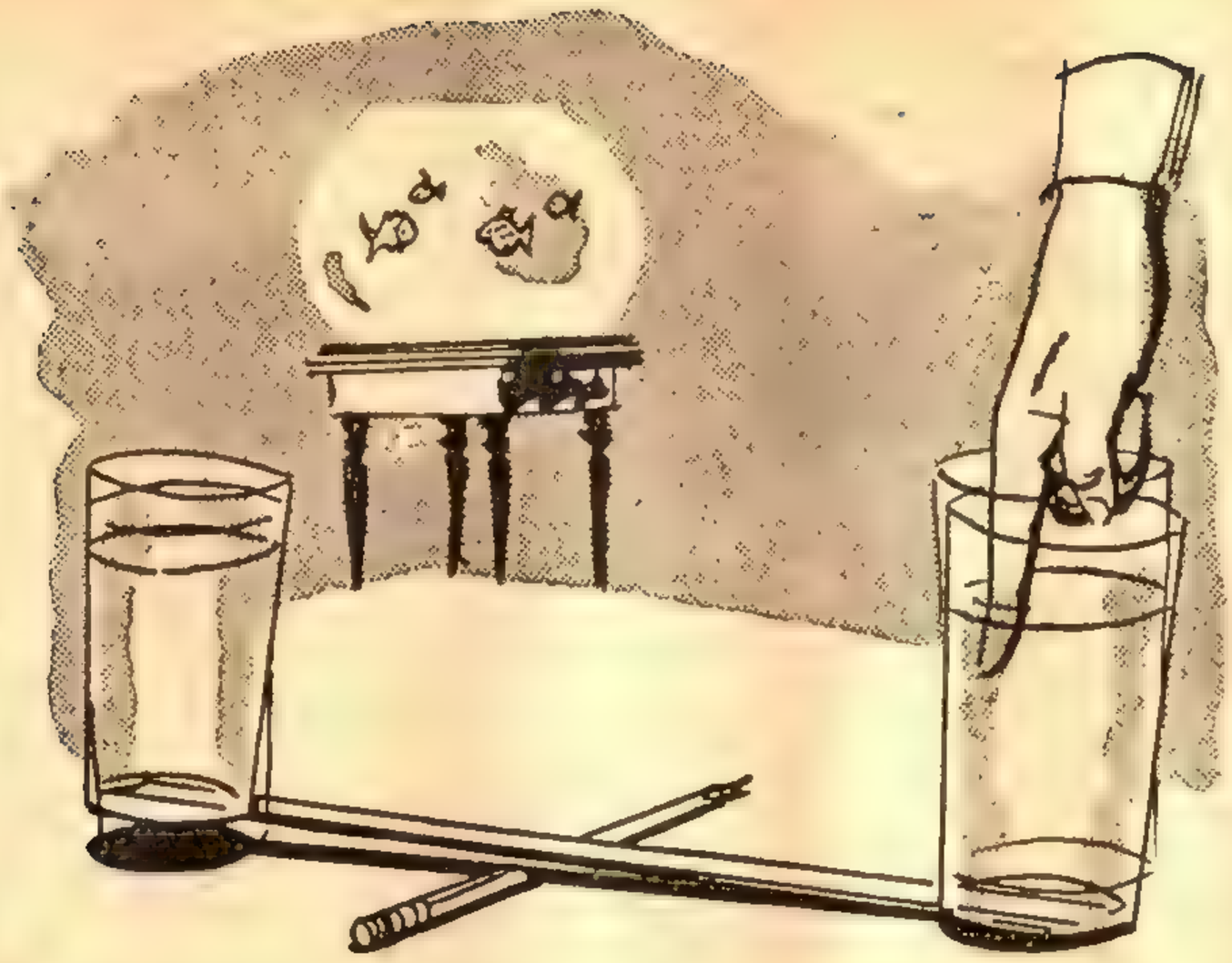

meydana getirdiğimiz acemi tartı ile ispat edebilirsiniz.

Kalemi tam ortaya koyun, öyle ki terazi dengelensin. Şimdi su ile dolu bardaklardan birine sadece işaret parmağınızı resimde görüldüğü gibi daldırın. Sakın parmağınız bardağa değmesin. Bardağa ilâve olunan ağırlık sonucu yer çekimi cetvelin o ucunu yere çekecektir.

★

AVCI VE TAVŞANLAR

Yaz günlerinde bahçede oynayacağınız en güzel oyunlardan biri avcı ve tavşan oyunudur. Birbirinden aşağı yukarı üçer metre arayla üç daire çizin. Ortadaki dairede avcı iki yan dairelerde de toplu halde tavşanlar toplanır. Avcı koş işareti verince tavşanlar koşarak yer değiştirirler. Bu sırada avcının yakaladıkları oyundan çıkar, oyunu en geriye kalan bir kişi kazanır.

★

RÜZGÂR OYUNU

Rüzgâr olan çocuk, gözleri bağlı bir şekilde gurubun ortasına çıkar. Diğerleri etrafında daire olurlar. Ortada dönerek vuu, vuu der. Durunca parmağıyla daireyi işaret eder. İşaret ettiği çocuklar onu taklit ederek vuu, vuu derler. Eğer rüzgâr sesi tanırsa o çocuk ebe olur, tanımazsa bir başkasını işaret ederek oyuna devam eder.

ÖDÜNÇ PARA

Hasan Tutmaz, ödünç para istemek için dostu Hüseyin Sımsıkı'ya gitti. Hüseyin Sımsıkı, «Bugünlerde imkânı yok,» dedi, «biliyorsun, birçok akrabam var, onlara yardım ediyorum. Yalnız kardeşim bile bana hayli yük oluyor.»

Hasan Tutmaz, «Nasıl olur, azizim?» diye cevap verdi: «Ben şimdi kardeşinden geliyorum. Yıllardan beri ona hiçbir yardımda bulunmamışsın; kendi söyledi.»

Hüseyin Sımsıkı sırıttı: «Tamam, işte görüyorsun ya!» dedi, «bak, kardeşime bile yardım edemiyorum. Sana nasıl para verebilirim?

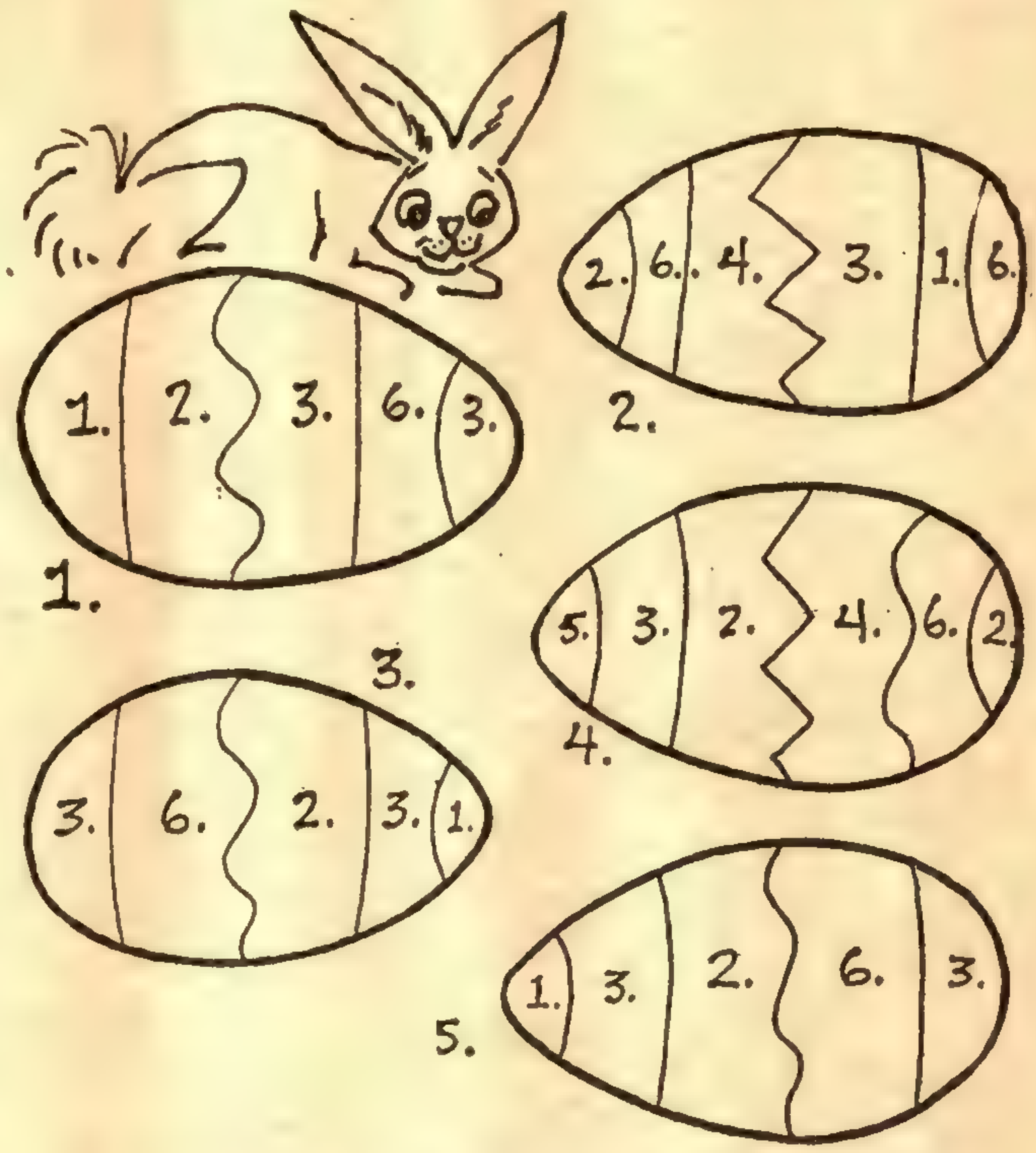

Bu yumurtaların içinde ikisi aynı, acaba hangileri?

Doğan Kardeş kitapları
kitapların en iyisi!

PANÇO HAYDUT PEŞİNDE

?

Hut, hut

Hut, hut

Panço bu ne gürültü ? Uykuya yattığımı görmüyor musun ?

Hut

Şimdi sana benimle alay etmeği gösteririm.

Babacığım, gürültüyü ben yapmıyorum ki. Bak küçücük bir baykuş buldum.

Hut hut

Baykuş mu ?

Evet, arka bahçedeki kaktüs ağacında yaşıyor.

Hut hut

Pekâla, kuşunu başka bir kaktüs ağacına koy. Sesinden uyuyamıyorum.

Olur babacığım.

Yavru kuş, bak bu ağaç da tıpkı ötekisi gibi. Burada rahat rahat ötersin.

Panço Panço

Amanın Ramon bu ne hal ? Niye bu kadar telaşlısın ?

Panço !

Duymadın mı ? Haydut yine hapisten kaçmış.

Şavez Ravine mi ?

Bak, vali bulana kendi eliyle parayı verecekmiş.

ARANIYOR !!

ŞAVEZ RAVİNE
Bulana 500 L.

Söylendiğine göre bir arkadaşı gizlice hapishaneye testere sokmuş, o da çubukları kesip kaçmış.

Yürü, babama olanları anlatalım. Etrafı bir kolaçan etsin.

Zavallıcık uyuya kalmış, hiç gürültü etmiyelim.

İnsan 500 lira ile neler yapmaz ki.

Değil mi ya ?

O sırada haydut Şavez Ravine nehrin kıyısında adamlarını beklemekte.

Babam o kadar cesurdur ki, bunun gibi daha kaç tane haydutu bir vuruşta yere serer.

Acaba adamlarım neden geciktiler ?

Etrafta da çoluk çocuk dolaşıyor.

Oh, birisi de horul horul horluyor. Artık memlekette benim gibi zavallı haydutları barındıracak yer kalmadı.

HORRR

Hah, işte bir kaktus ağacı kovuğu, hiç değilse dereden daha rahattır.

Burada saklanayım.

Ramon, küçük baykuşumu görmek istermisin ?

Evet,

Burada babamı rahatsız etmiyor.

Biraz oynayabilirmiyim ?

Elbette, Ramon ağabeyine bir şarkı söyle bakalım.

HUUT!..

Hut hut

Aha, işte adamlarım işaret veriyorlar. Aslanlarım benim.

HUUTT HUUTT

Bu da nesi ?

Hut hut.

Neden şu baykuşu defedemedin ?

Fakat babacığım !

Hah, ben onun hakkından gelmesini bilirim.

Hah ha, ağacı bir güzel devireyim de sen gör !..

Fakat babacığım, kuş orada değil ki.

KÜÜT!

Haydut, haydut.

AAHH

PLAP!

DANK!

Amanin ne cici babacık. Aklınla bin yaşa.

Baykuşa kızmış gibi yaparak haydutun peşine düşmüştün değil mi ?

İşte vali ile askerleri göründü, haydutu yakaladık diye sevinç içindeler.

Daha sonra

HUUUTT.. HUUT..

Aman Allahım, bu baykuş beni deli edecek.

500 lira cebinde olduktan sonra kulaklarını tıkamak için bir paket pamuk alıver. Bazen insanlara rahat bile batıyor.

Son

DOKTOR AMCANIN ANLATTIKLARI

Denizde Bir Gün

AH şu sıcaklarda deniz ne hoş! Acaba kabine bulabilecek miyiz! Plâjlar tıklım tıklım. «Eskişehir'den buraya kadar gelip de denize girmezsek pek üzüleceğiz» diye konuşan kardeşime hak verdim ve zaten biraz da onun hatırı için bu sıcak pazar gününde Floryaya kadar sürüklendik. Plâjda bir hayli bekledik, ama sonunda bir kabine bulabildik.

Çocukların nasıl soyunduklarını farketmedim. Yeğenim İlham denize dalmış bile. Ben mayomu giydiğimde, o kumlarda yuvarlanıp duruyordu. Bütün aile güneş ve deniz banyosunu aldı, ama küçük İlham'ı denizden uzaklaştırmak pek kolay olmadı. Ona:

— Artık çık! dedikçe o:

— Amca deniz pek güzel. Neye acele ediyoruz? diye bir türlü çıkmak istemiyordu.

— Evlâdım, yemek yeme, su içme, yatıp kalkma, oturup konuşma gibi denizde banyo almanın da bir usulü var. Buna dikkat edilmezse deniz insan için çok tehlikeli olur.

İlham'ın gözleri büyüdü:

— Öyleyse kimse denize girmesin!

— Yoo, işte bu doğru değil! Deniz, sağlam insanlar, hattâ bazı hastalar için bir sağlık kaynağıdır, yalnız onun nimetlerinden faydalanmasını bilmeli. Karpuz kabuğu suya düştüğünde, yani suyun ısısı 15 derecenin üstünde olduğu zaman ve ilk günler beşer dakikadan başlayıp her gün beş altı dakika arttırarak bir saate kadar çıkmalı ve her suyu gören paçayı sıvayıp denize girmemeli!...

— Neden?

— Neden olacak, her deniz temiz değildir de ondan...

— Ama akan su, kir tutmaz derler, yalan mı?

— Bak bu da pek doğru bir söz değil, çünkü lağım ayaklarının aktığı, çöplerin atıldığı süprüntülü sularda birçok mikroplar bulunur. Deniz suyunun tuzlu oluşu ile mikroplar ölmez, hattâ koli, hani şu yazın ishal, tifo gibi hastalık yapan mikroplar deniz suyunda adi suya nazaran daha canlı kalırlar. Onun için girilecek suların temiz ve berrak olmasına dikkat etmeli, denizin tokatını yememeğe bakmalı. Bu yüzden kirli yerlerde denize girenler bir nevi göz iltihabı olan Konjektivit, boğaz anjini, kulak iltihabı ile bilhassa ishal, tifo gibi hastalıklardan yakalarını kolay kolay kurtaramazlar.

— Peki amca bu kadar kalabalık öyleyse niçin denize giriyor?

— Bunların bir kısmı deniz suyundaki madenlerden faydalanmak, yorgunluklarını gidermek için girerler. Meselâ deniz suyundaki brom, sinirleri dinlendirir, yorgunluğu giderir, mağnezyum cilde pembelik, insana dinçlik verir. Kalsiyum ve potasyum vücudu besler, hafif dalgalariyle kan dolaşımını kamçılar...

Dr. Kâmran ŞENEL

O DA BİR ÇOCUKTU

JOZEF HAYDN

DÜNYANIN en büyük müzik sanatçılarından biri de Avusturyalı Jozef Haydn'dır. Çok küçükten 77 yaşına kadar durmadan birçok besteler yapan ve her bestesiyle şöhreti daha çok artan bu sanatkârın hayatı masala benzer. Haydn'ın küçük ismi Franz Jozef'dir. Babası Mathias fakir bir arabacı ustasıydı. Pek çok çocuğu olduğu için ailesini bir türlü rahat geçindiremiyordu. Haydn bu çocukların en büyüğüydü. Baba Mathias bir taraftan araba yaparken diğer taraftan Rohre şehrinin kilisesinde org çalar, bekçilik ederdi. Haydn 1732 Nisanında o şehirde doğmuştu. Ne zaman babası kiliseye giderse o da peşine düşer ve kilisede org sesleriyle kendinden geçerdi. Böylece musikiye karşı küçük yaşından itibaren onda büyük bir sevgi uyanmıştı. Annesi de güzel şarkılar söylerdi. Pazar ve yortu günlerinde baba Mathias harp çalarken annesi şarkı söyler, küçük Haydn da iki tahta parçası alarak bunları keman gibi kullanır, bu musiki konserlerine katılırdı. Bazan kırlara açılır, kuşların cıvıltılarını dinler, parmaklarıyla tempo tutarak küçük kalbindeki hevesi doyurmağa çalışırdı.

Bir gün eve akrabalarından bir öğretmen geldi. Küçük Haydn'ın musiki hevesini görünce onu babasından istedi ve alıp Hamburg'a götürdü. Fakat bu öğretmen çok sert bir adamdı. Küçük Haydn'a bir taraftan musiki dersi verirken, bir taraftan da dayak atardı. Sonunda Viyana'dan gelen bir orkestra şefi Haydn'ın temiz ve güzel sesini beğendiği için onu öğretmeninden istedi. Alıp Viyana'ya götürdü. Büyük bir kilisede ilâhi okuyan çocuklar korosuna soktu. Haydn bu sırada henüz 13 yaşındaydı. Bir defasında bir sonat besteleyip öğretmenine götürdü. Fakat yüz bulamadı. Orkestra şefi :

— Evvelâ nota yazmayı öğren, dedi.

Haydn çok üzüldü. Fakat yılmadı. O sırada babası elbise yaptırması için ona para yollamıştı. Haydn bu para ile iki kitap satın aldı; bu kitaplardan nota ve besteyi öğrenmeğe başladı. Üç yılı böyle kilisede şarkılar okumakla geçirdi. 16 yaşına bastığı zaman sesi birdenbire bozuldu, kalınlaştı, şarkı okuyamaz oldu. O sırada yaptığı bir muziplik yüzünden kiliseden de kovuldu. Bir gün makasla arkadaşlarından birinin saçını kesmişti. Orkestra şefi çok kızdı, onu kapı dışarı etti. Zavallı evsiz barksız, aç bir halde sokaklara atıldı. O gece sabaha kadar Viyana sokaklarında gezdi, dolaştı. Sonra Keller isminde tanıdığı bir berber onu aldı, evine götürdü. Tavan arasında bir yer verdi. Haydn günlerce bu tavan arasında yattı kalktı. En sonunda bir kilisede iş buldu; şarkı ve çalgı dersleri vermeğe başladı. 19 yaşına bastığı zaman bir kontes onu himayesine aldı. Viyana'nın bütün kibarları ondan ders almağa başladıkları için şöhreti birdenbire yükseldi. «Topal Şeytan» isimli komik bir opera yazdı. Tiyatroda oynandı ve çok beğenildi. Şöhreti büsbütün artıyordu. Kont Moriz isminde bir asılzade onu orkestrasına ikinci şef olarak aldı. Burada Haydn çok güzel besteler yapıp çaldı. Bu besteleri dinleyen Kont Esterhazy, arkadaşı Kont Moriz'e :

— Bu sanatkârı bana veriniz, diye rica etti.

Bu suretle Haydn bir asılzadenin himayesine girmiş oldu.

Fakat Kont Esterhazy onu unuttu. Etrafındakiler Haydn'ı Kontun yanına bile sok-

madılar; zavallı sanatkâr aylarca unutulmuş bir halde kaldı. Nihayet bir gün yaşlı Kontun doğum gününde yeni ve çok güzel bir beste yapıp çaldı. Kont bu bestenin kime ait olduğunu sordu. Haydn'ı gösterdiler. Kont onu çoktan unutmuştu. Haydn'ın yüzü esmer olduğu için:

— Şu habeş çocuğun eseri mi? diyerek şaştı.

Sonra Haydn'a orkestra şefi elbisesi giydirdi ve bir daha unutulmayacağını söyledi.

— Bu fena elbiselerle bir daha karşıma çıkma. Boyun da çok kısa. Ayaklarına yüksek topuklu pabuçlar giy, dedi.

Bu suretle Haydn orkestra şefi oldu. Kont ölünce yerine geçen oğlu da onu himaye etti. Haydn yıllarca süren fakirlik ve sıkıntıdan böylece kurtulmuştu. Kendisine sevgi ve saygı gösterilen bu yerden hiç ayrılmadı. Tam 36 yıl orada rahat ve sâkin besteler yaptı, yeni yeni eserler meydana getirdi. Nihayet 1793 de Konttan izin istiyerek bir köşeye çekileceğini söyledi. Kont istemeyerek onun arzusunu kabul etti. Haydn 63 yaşında Viyana'ya yakın güzel bir köyde küçük bir ev satın aldı. Buraya yerleşti. Sessiz ve sakin çalışarak yeni eserler yazdı. 1800 e kadar gayet iyi çalıştı. Fakat ondan sonra kafası işlememeğe başladı. Hatta bir eserini bitiremedi ve altına:

— Artık ihtiyarladım, kuvvetim kalmadı, diye yazıp bıraktı.

Fakat şöhreti herkesin ağzında geziyordu. O kadar ihtiyarlamıştı ki Viyana'da kendi eserlerinin çalındığı bir konsere koltuk içinde getirildi. Nihayet 1809 da bir Mayıs günü bir şeyler çalmak istedi.

— Beni piyanoma götürün dedi.

Koltuğu içinde onu piyanosunun başına taşıdılar. Gönlünde son defa olarak coşkun bir canlılık duydu. Ellerini piyanosunun tuşlarına uzattı. Fakat birdenbire göğsü tıkandı ve oracıkta düşüp öldü. Musiki sesleri içinde doğmuştu. Son nefesini de aynı sesler içinde verdi.

Ayhan Birand

TATİL

Yaz geldi, ver elini tatil!
İstediğim gibi dolaşayım bahçelerde,
Hiç evde oturabilir mi insan
Bu sicak günlerde?

Her pazar sizi plajda beklerim,
Haydi hoşça kalın arkadaşlar!
Şimdi dört gözle bekliyor beni
Ağaçlara kurduğum salıncaklar.

Sizinle çok tatlı günler yaşadık,
Okulum, kara tahtam, sıralarım,
Hepinize Allahaısmarladık
Sizi unutmayacağım..

Şükrü Enis REGÜ

★

O KESMEMİŞ

Gayet uzun saçlı bir ressam, berbere gitti. Koltuğa oturduktan sonra berbere alıpabça şöyle dedi:

«Galiba geçen sefer de saçlarımı siz kesmiştiniz?»

Berber gülümsedi: «Hiç sanmam, üstad,» dedi, «ben bu dükkânı açalı daha bir yıl bile olmadı.»

MİKROPLARLA SAVAŞ

UFACIK cam tabakları bildiğimiz çamurla sıvayan bir adamın bir zaman sonra dünyaca tanınıp meşhur olmasına hangimiz şaşmayız ki? Doktor Selman A. Waksman, bu hareketinin sonunda madalyalar bile kazandı.

Pek çoğumuz bu ufak cam tabakları bir işe yaramaz diye elimize bile almayız. Fakat Rutgers Üniversitesi ilim adamlarından Dr. Waksman, çamurla sıvalı tabaklar üzerinde çalışarak çeşitli hastalık mikroplarının nasıl öldürülebileceğini keşfetti.

Eskiden dedelerimiz, toprakta ne olduğunu bilmedikleri bir şeyin pek çok hastalıkları meydana getirdiklerini sanırlardı. Fakat ortada hepsini meraka düşüren bir gerçek de vardı. Bir insan ölüp gömüldükten sonra yattığı toprakta ölümün sebebi olan mikrobun izine bile rastlanmıyordu. İlim adamları toprağı incelediler ve şüphelenmeğe başladılar. Acaba toprakta mikropları öldüren bir şey mi vardı?

Dedelerimiz kısmen doğru düşünmüşlerdi. Biz şimdi artık toprağın bakteri denilen canlı mahlûklarla dolu olduğunu biliyoruz. Bakteriler çok ufak oldukları için gözle görülemezler. Bir çay kaşığı dolusu toprakta milyonlarca bakteri vardır.

Bunların bir kısmı zararlı; bir kısmı ise faydalıdır. Zararlı olanlara hastalık mikrobu denilir. Bakteriler bazı bakımlardan insanlara benzerler. Birbirleriyle hiç geçinemezler. Hattâ bazı cinsleri diğerlerini öldürürler. İşte belki de hastalık mikroplarının toprakta kaybolmalarının sebebi bu idi. İlim adamları uzun uzun düşündüler. Madem ortada böyle bir gerçek vardı, o halde hastalık mikroplarını öldüren faydalı bakterileri bulmak gerekiyordu.

Dr. Waksman çalışmağa başladı. Bir İngiliz bilgini daha evvel Penisilini keşfetmişti. Penisilin pek çok hastalıklara karşı iyi geliyordu ama, birçoğunu da iyileştiremiyordu. Bir başka ilim adamı da Tyrothricini bulmuştu. Topraktan elde edilen bu ilâç bazı hastalık mikroplarına karşı koyuyor, fakat ağızdan veya şiringa ile bedenin içine alınamıyordu. Dr. Waksman Penisilinin öldüremediği hastalık mikroplarını yok edecek ve bedenin içine alınabilecek bir ilâç arıyordu.

Dr. Waksman, Tanrının günü durup dinlenmeden ufacık cam tabakların üzerinde çalıştı. Önce bunlara hastalık mikroplarını koydu; sonra toprağı suyla karıştırarak tabaklara sıvadı.

Önceleri denemelerden bir sonuç alamadı. Hiç durmadan çalışıyor, gözlüyor ve bekliyordu. Aslında ne gibi bir sonuç alacağını da bilmiyordu. Sade bildiği tek şey toprakta hastalık mikroplarını öldüren faydalı bakterilerin yaşadığı idi. Acaba bunları bulabilecek miydi? Hattâ aradığı bakteriyi bulmuş olsa bile yine de iş neticelenmiş sayılmazdı. Ondan insanların kullanabilecekleri şekilde bir

ilâç yapması lâzımdı.

En sonunda Dr. Waksman aradığı şeyi bulduğunu sandı. Hastalık mikroplarını öldüren faydalı bakteriden bir ilâç yaptı ve bunu hayvanlar üzerinde denedi. Hayvanlar öldü.

Eğer bir başkası bu kadar çalışmasına karşılık böyle bir sonuç almış olsaydı, muhakkak ki bir daha denemelerden vazgeçerdi. Fakat Dr. Waksman hiç yılmadan yine çalışmalarına devam etti. Bir ilâç daha yaptı ve hayvanlar üzerinde denedi. Fakat yine hayvanlar hastalanıp öldüler. Bu da hiçbir işe yaramamıştı.

Dr. Waksman aradığı ilâcı elde etmek için hiç yılmadan tekrar ve tekrar denemeler yaptı. Hiç değilse en az on bin defa deneme yapmıştı. O da tıpkı kuduz aşısını bulan Louis Pasteur gibi azimli bir ilim adamıydı. Bilginler akıllarında yer etmiş meselelerden kolay kolay vazgeçmezler. O da aradığı ilâcı bulacağından emin olduğu için işine devam etti.

Bir gün yine lâboratuarında çamurla sıvalı tabakları inceliyordu. Bu seferki çamura gübre de katılmıştı. Bu defa hastalık mikroplarının çoğalmalarının durduğunu gördü.

Yardımcısı ile beraber büyük bir dikkatle mikropları öldüren bakteriyi aramağa koyuldu ve buldu. Bu buluşu birbiri ardınca denemeler takip etti. Evvelâ bakteriyi tifo mikroplarında denediler. Sonuç başarılı ve fevkalâde idi. Sonra verem mikroplarında denediler. Yine

muvaffak oldular. Bunun üzerine daha pek çok çeşit hastalık mikroplarında denemeler yaptılar. İşin buraya kadar olan kısmında umulmadık başarılar elde etmişlerdi.

Fakat acaba bu bakteri, hastalıklı hayvanlarda denenince ne gibi bir sonuç alınacaktı? Hayvanlar iyileşebilecekler miydi? Bunu anlamak için Doktor, birkaç hayvana çeşit çeşit hastalık mikrobu aşıladı. Sonra yeni ilâçtan birer doz vererek hepsini kafeslere kapattı.

Günlerce yardımcısı ile beraber hayvanları yakından inceledi. Gözlerine, tüylerine, her hareketlerine dikkat ettiler. Hayvanlar önce çok hastalanmışlardı. Ama az sonra kendilerine geldiler, kuvvet kazanarak iyileştiler. Doktor aradığını nihayet bulmuştu. Yeni ilâca Streptomycin adını verdi. Doktorlar bu ilâcı insanlarda denediler. Her hastalığı iyileştiremiyordu, zaten her hastalığa iyi gelen ilâç yoktur, ama Streptomycin birçok hastayı ölümden kurtarmıştı.

Streptomycin'in keşfi insanlığa çok büyük bir hizmet oldu. Onun sayesinde pek çok canlar ölümden kurtuldu. Yeryüzünde her gün ilim adamları harıl harıl çalışarak insanları hastalıklardan kurtaracak yeni ilâçlar aramaktadırlar. Bu insanlar doktorlara hastalıklarla çarpışacakları silâhları hiç yılmadan hazırlıyorlar. Durmadan sual soran bir beyin ve bir parçacık çamur insanlığa Streptomycin'i kazandırdı. Dr. Waksman'ın yaptığı hizmete karşılık ne kadar madalya verilse yine de azdır.

A. R. B.

30 AĞUSTOS'TA

MEÇHUL ŞEHİDE SESLENİŞ

Ey ölümsüz asker, ey meçhul şehit !
Çarpan kalbimizdir yattığın bu yer..
Ölümüyle bizi dirilten yiğit,
Sana yüreğimiz minnetle titrer !...

Öldün en kıymetli şeyler uğruna..
Seni gömdük sevdiğinin bağrına.
Yurdu hür bıraktın evlâtlarına
Ölümün bu aziz mirasa değer !...

Kanını taşıyor damarlarımız,
Sensin gururumuz, iftiharımız..
Körpemiz, gencimiz, ihtiyarımız..
Seni yâda geldik, ey şanlı asker !...

Tarık ORHAN

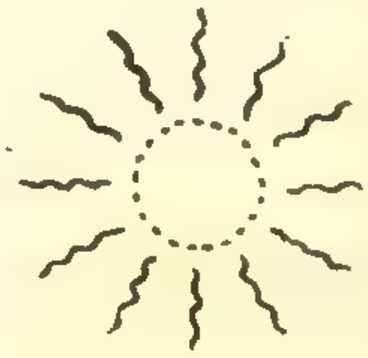

İTALYAN HİKÂYESİ

SIPANIN ŞARKISI

GÜNEŞ dağların üzerinden yavaş yavaş yükseliyordu. Pikkolino adındaki kahverengi beyaz benekli sıpa iki tekerlekli yaylı köy arabasına koşulmuş, uykulu gözlerle sahibini bekliyordu. Araba tepelemesine kar gibi bembeyaz karnabaharla doluydu .

Eşeğin genç sahibi Mikko ahırdan çıkarak arabanın önüne oturdu ve :

— Deh Pikkolino, yürü gidelim, diye seslendi.

Fakat Pikkolino yerinden kıpırdamadı. Zaten bu şişman, tembel, inatçı eşek ne zaman söz dinlerdi ki ? Bir adım bile atmadan başını yana çevirdi, gözlerini süzerek kulaklarını salladı.

Mikko her sabah aynı hareketle karşılaştığı için bunun mânasını çok iyi biliyordu. Tatlı sesiyle neşeli, oynak bir şarkı söylemeğe başladı. Küçük sıpa kulaklarını dikti. Nallı ayaklarını şarkının ahengine uydurarak dar patikada yürümeğe başladı.

Köy meydanına varınca Mikko sıpasını bir ağaca bağladı. Sıpa orada eve dönecekleri zamanı sabırsızlıkla beklemeğe koyuldu. Öbürlerinden farklı olduğu için ne sebze satışıyla, ne de öteki eşeklerin dost anırışlariyle ilgilenirdi. Aslında onlara aldırış bile etmezdi. Fakat gelip geçenlerden yahut satıcılardan biri şarkı söylemeğe başlayınca, işler değişirdi. Pikkolino kulaklarını diker, gözleri dalgınlaşır, sesin geldiği tarafa doğru başını çevirirdi.

Karnabaharlar satılıp Mikko'nun cebi para ile dolunca Pikkolino hiç nazlanmadan sabahın erken saatinde geldikleri aynı dolambaçlı yoldan eve düzüldü. Küçücük taştan beyaz evcik, dağ yamacının kuytu, sıcacık bir köşesine sokulmuştu. Arabayı avluya çekince Mikko onu çözdü. Boynuna uzun bir ip geçirerek bayırda otlayan annesinin yanındaki badem ağacına bağladı.

Pikkolino ipi şöyle bir süzdü; sonra dizlerini bükerek çayıra yattı ve yeşil çimenlerin üstünde ileri geri yuvarlanmağa başladı. Başının üstündeki pembeli beyazlı badem ağacının çiçeklerini, vücuduna gevşeklik veren göz kamaştırıcı güneş ışığını çok seviyordu. Pikkolinonun annesi sıpasının, adanın en güzel yavrusu olduğunu bildiği için çok iftihar ediyordu. Fakat aynı zamanda onun çok tembel, inatçı olduğunu da biliyordu. Pikkolino çayırların üzerinde yuvarlanırken annesi :

— Ne kadar tembelsin, dedi. Köyün en güzel, en eski arabasını çekersin, sahibin seni deli gibi sever de daha hâlâ her şeye inat edersin.

Pikkolino hiç cevap vermeden yuvarlanmasına devam etti. Annesi içini çekerek :

— Öbür eşekler hiç durmadan bütün gün canları

çıkarcasına çalışırken sen eğlenip oynuyorsun, dedi.

İlerdeki yolda sıra sıra eşeklerin ağır yüklü arabaları çekişlerine bakarak oğlunu yavaşça tekmeledi.

— Bak, şunlara bak da örnek al! Sen de her gün onlar gibi çalışırsan hayatın ne olduğunu anlarsın. Çok tembelsin. Sonunun nereye varacağını bilemiyorum.

Fakat Pikkolino bütün bu sözlere aldırış bile etmiyor, sıcak güneş altında gözlerini kapatmış dinleniyordu. Annesi uzaklaşırken :

— Tıpkı babana benziyorsun, diye söylendi. O da bu adanın en tembel eşeğiydi.

Pikkolino kulaklarını salladı, uykulu gözlerle annesinin arkasından baktı. Sonra başını çevirerek vâdinin aşağısındaki denize gözlerini dikti. Orada parlak renkli sandallarının içinde balıkçılar sabah avladıkları balıkları sahile çekiyorlardı. Küreklerini çekerken söyledikleri şarkılar onun yattığı yere kadar geliyordu.

Derken günlerden bir gün Pikkolinonun annesini şaşırtan bir şey oldu. Sıpa etrafındaki şeylerle ilgilenmeğe başlamış, onlarla birlikte dağ yamacında yaşamağa gelen Nino adındaki kendinden biraz daha küçük sıpa ile arkadaş olmuştu. Günler geçtikçe arkadaşlıkları ilerledi.

Bir gün Pikkolino ile annesi evde bazı yabancı sesler işittiler. Derken üç yabancının kendilerine doğru yürüdüğünü ve Mikko'nun babasının :

— İşte size bütün bu civarın en güzel eşeği, dediğini duydular.

Adamlardan biri Pikkolinoya bakarak :

— Güzel ama, acaba araba çekmesini becerebiliyor mu? diye sordu. Mikko :

— Elbette çeker, sizlere göstereyim, diyerek Pikkolino'nun yanına geldi ve onun en sevdiği şarkıyı mırıldandı. Sonra tatlı şarkısına devam ederek peşinde sıpa ile ahıra gitti. Biraz sonra Pikkolino arabaya koşulmuş duruyordu. Mikko tekrar neşeli bir şarkıya başladı. Beraberce yola düzüldüler.

Pikkolino, Mikko ile beraber çok uzaktaki bir sirke gittiklerini bilmiyordu. Annesinden, Nino'dan, beyaz çiçekli badem ağacından da ayrılacağını bilmiyordu. Mikko şarkı söylediği müddetçe dünyayı toz pembe görüyor, yoluna devam ediyordu. Birkaç gün sonra şehrin dış mahallelerinden birine kurulan sirk çadırlarına vardılar. Herkes telâş içinde oraya buraya koşuşuyor, büyük gösteriye hazırlanıyorlardı.

En önde büyük bir bando yürüyordu. Onun arkasından uzun bir oyuncular kafilesi geliyordu. Palyaçolar, hokkabazlar, danseden kızlar, at koşucuları ve daha bir sürü oyuncular. Sonra bir bando daha ve hemen onun arkasından eski arabayı çeken Pikkolino ile Mikko. Arabada parlak, kırmızı, sarı, mavi ve turuncu renkli elbiseler giymiş, tatlı tatlı gülerek kalabalığa çiçek atan küçük çocuklar vardı. Daha sonra omuzlarında maymunlarıyla org çalıcılar, güzel atlar... Onların arkasından bir bando daha!

Pikkolino Mikko'nun da katıldığı neşeli nağmeleri duydukça ufacık ayaklarının olanca gücüyle herkes gibi neşe içinde yürüyordu. Fakat ikinci gün Mikko'nun sesi bir gün önceki gibi neşeli çıkmadı. Pikkolino başını çevirip arkasına baktığı zaman küçük çocuğun yanaklarından iki büyük yaş damlasının yuvarlandığını gördü. Aslında o da sahibi gibi mesut değildi. Annesini, Nino'yu, balıkçıların şarkısını özlüyordu. Yeşil çimenler burnunda tütüyor, pembeli beyazlı badem ağacının çiçeklerini, dikenli kaktüsleri özlüyordu. O sırada arkadan Mikko'nun titrek bir sesle söylediği şarkıyı duydu, neşeli alaya katılıp yürüdü.

Üçüncü gün Mikko'nun sesi üzüntüden o kadar kısıldı ki, şarkı söyleyemez oldu. Başkaları ne kadar yalvarıp dil döktülerse de küçük eşeğe bir adım bile attıramadılar. Sanki yere kakılmıştı. Bunun üzerine sirk müdürü Mikko'ya :

— Gözüm görmesin seni. Eşeğini, arabanı alıp buradan çekil git, diye bağırdı.

— Sonu 49. sayfada —

Ormanda Bir Gece

KENYA ormanlarında sessiz bir geceydi. John Hunter, kamp ateşinin önündeki iskemlesinde uyukluyordu. Yerde battaniyelere sarılmış yerliler derin bir uykuya dalmışlardı. Ara sıra uzaktan gelen vahşi hayvanların kükremelerinden başka etrafta hiçbir ses yoktu.

Birdenbire avcıların gizli sezişiyle John Hunter iskemlesinde doğruldu. Alev alev yanan ateşin ışığında kendisine dikilmiş korkunç sapsarı gözler gördü.

Bunlar bir iki tane değil, tam dokuz tane aslandı. Yavaş yavaş yaklaşıyorlardı. Tüfeğini çadırda bıraktığı için yanında kendini koruyacağı hiçbir şey yoktu.

Hayvanlar biraz daha yaklaşıp durdular. John Hunter'in bir gün sonra aslan avında yem olarak kullanacağı, ateşin yakınında kuruyan zebra cesedini bulmuşlardı. Hemen üstüne atıldılar. Ama kocaman canavarları bu küçük ceset uzun zaman oyalayamazdı ki. Galiba bu aslanlar insan yiyen cinstendi.

Hayvanlar büyük bir hırsla zebrayı parçalarlarken John Hunter yavaş yavaş iskemlesinden kaydı. Aslanlar onun farkına varmamışlardı. Birkaç metre ötelerinde yerliler yerde horul horul uyuyorlardı.

Onlara hissettirmeden çadırdan tüfeğini alabilecek miydi? Yanlış bir hareket bütün hayvanları üstüne saldırtabilirdi.

Korkudan nefesi tutulmuş bir halde usul usul çadıra yaklaştı; içeri girdi; tüfeğini kaptı. Elleri soğuk çeliğe değince kendine güveni arttı.

Çadırın kapısını siper alarak ateş etmeğe başladı. Hızlı hızlı, fakat heyecansız ve soğukkanlı hareket ediyordu. Kamp ateşinin titrek ışığında attığı kurşunların hepsi hedeflerini buldular. Aslanların dördü oldukları yere yığıldılar. Kalanlar da böğüre böğüre ağaçların gölgelerine doğru kaçtılar.

Hunter tüfeğini acele doldurdu, üstüste ateş etti. Dişi bir aslan yaralanıp havaya doğru sıçradı. Sonra acı acı kükreyerek ağaçların arasına daldı. Öbürleri de gözden kayboldular.

Hunter etrafına bakındı. Hayatında hiç böyle şey görmemişti. Yerliler daha hâlâ uyuyorlardı. Onları dürterek uyandırdı. Yanlarındaki ölü aslanları görünce hepsi haykırarak çadıra doğru koşuştular.

Hunter, Kenyalıların memleketine, gittikçe fazlalaşan aslan sürülerini avlamak için gelmişti. Son zamanlarda davar sürülerini aslanlar parçalıyordu. Yerli avcılar bunlarla başa çıkamaz olmuşlardı.

Hunter dünyanın en iyi aslan avcılarından biriydi. Sekiz yaşında küçücük bir çocukken babasının hediyesi olan tüfeğini eline almış, bir daha da bırakmamıştı.

On sekiz yaşındayken Afrika'da bir demiryolunu yabanî hayvanlardan korumağa geldi. Bu onun için çok zevkli bir maceraydı. Tren hareket halindeyken tüfeğiyle, gördüğü hayvanı vururdu. John Hunter müthiş bir avcıydı.

Trenin makinisti onun yardımcısıydı. Yolda giderken gördüğü hayvanları aralarındaki şifreyle haber verirdi. Bir düdük sesi gergedan, iki düdük, aslan, üç düdük ise leopar gördüğüne işaretti. Hunter zamanla si-

lâh atışında o kadar usta oldu ki, avcılığı meslek edindi. Uzun seneler Hindli mihracelere, Amerikalı milyonerlere, İngiliz asillerine büyük av partilerinde rehberlik yaptı.

Şimdi de bir yığın silâh ve av köpekleriyle Kenya'ya yerleşmişti.

Aslanların saldırdığı gecenin sabahı erkenden kampı bozdu. Dişi bir aslan yaralamıştı. Usta avcılar yaralı hayvanların başı boş gezmelerine göz yummazlardı. Çünkü yaralı hayvan hem çok tehlikeliydi, hem de usta bir avcı hayvanın acı çekmesine razı olmazdı.

Sabahleyin yanına yerli bir rehber ve av köpeklerini alarak yaralı aslanı aramağa çıktı. Biraz sonra izini buldular. Hayvan bir çalılığa sığınmıştı. Hunter köpeklerini salarken :

— Haydi bakalım, cesaretinizi gösterin, dedi.

Köpekler havlıyarak çalıların içine daldılar. Hunter elinde tüfeği aslanın hücumunu bekledi.

Birden çalılıktan çatırdayan dalların sesi işitildi ve

sonra bir değil, tam iki tane sarımtırak dişi aslan korkunç bir hızla avcılara iki yandan saldırdılar. Bir an için Hunter hangisine ateş edeceğini şaşırdı. Sonra cesaretini topladı, yakınındaki dişi aslanı tam gözünün üstünden vurdu. Hayvan cansız yere yığıldı.

Hızla geri dönünce, yerli rehberin elindeki okla kendini öteki aslandan koruduğunu gördü. Bu, onun bir gece önce yaraladığı aslandı. Silâhını doğrulttu. Ateş etti. Yaralı aslan cansız yığıldı.

Kenyalılar o gece onun şerefine büyük bir ziyafet verdiler. Üç ay sonra Kenyadan ayrılırken tek başına 88 tane aslan, 10 tane de azgın leopard vurmuştu.

DOĞAN KARDEŞ KİTAPLARI

- hem oyalar !
- hem eğlendirir !
- hem yükseltir !

Büyülü Kutu

ÇOK eski zamanlarda Apenin dağlarının verimli vâdilerinden birinde çok zengin bir çiftçi yaşıyordu. Adamın bağları, zeytinlikleri ve yüzlerce dönüm tarlaları vardı. Kasabada pazar kurulduğu günler zengin çiftçi mallarını satmağa götürürken komşuları başlarını sallayarak :

— İşte ihtiyar Gino yine pazara gidiyor. Öldüğünde oğullarına o kadar çok mal bırakacak ki, derlerdi.

Zengin çiftçinin iki oğlu vardı. Bunların büyüğü gözünü budaktan sakınmaz, kılıcı bağ bıçağından çok daha iyi kullanan atılganın biriydi. Küçüğü Tonio ise oyun ve eğlenceden hoşlanır, işten çok dans etmesini ve keman çalmasını severdi. İhtiyar Gino şarap fıçılarını hana götürürken kendi kendine :

— Eğer bir oğlum daha olsaydı, belki o da benim gibi çiftçi olurdu, derdi.

Böylece bir gün büyük oğlu harbe gitmek istediğini söyleyince zengin ihtiyar hiç sesini çıkarmadan izin verdi. Sonra küçük oğlunu karşısına alarak :

— Kulağını iyice aç da söyleyeceklerimi dinle, dedi. Sana memleketin en zengin mirasını bırakıyorum. Eline geçtiği zaman çalışarak daha da verimli bir hale getir. Ağabeyin harpten döndüğü zaman karşısına yüzün ak olarak çık !.

Bu sözlerin üzerinden bir yıl geçmeden ihtiyar Gino öldü. Tonio çiftliği şöyle bir kolaçan etti; her şeyin yerli yerinde olduğunu görünce yine eski hayatına döndü. Nerde bir eğlence olsa Tonio oradaydı. Bir panayır mı var, muhakkak en önde Tonio giderdi.

Bir zaman sonra komşuları Tonio'yu yanlarına çağırarak bir güzel azarladılar. Günlerini tembel tembel geçirip, babasının parasını har vurup harman savuracağı yerde aklını başına alıp çalışmasını söylediler. Tonio bütün bu sözlere böbürlenerek şöyle cevap verdi :

— Ben otlaklarda otlayan inek veya koyun muyum ki sabahtan akşama kadar çiftlikte gezineyim. Tam elli yıl tarlaların babama vermedikleri mahsul kalmadı. Varsın bir elli yıl da beni beslesinler, ne çıkar. Kimseye metelik verdiğim yok. Bir daha sefere komşular bağlarını budarken dillerini de birlikte budasınlar.

Fakat Tonio büyük lâf etmişti. Sahipsiz her iş kısa zamanda bozulur. Günün birinde sığırtmaçlar uyurken dağlardan inen eşkiyalar sığırlarını, koyunlarını çaldılar. Ayrıca kurtlar sürülere zarar verdiler. Bunlar yetişmiyormuş gibi zeytin ağaçlarını da böcekler bürüdü. Böylece her yıl biraz ordan, biraz burdan derken işler

bozuldukça bozuldu. Ambarların damları zamanında tamir edilmediği için yağmur bütün mahsulü küflendirdi. Her yıl birbiri üzerine eklenen zarar Tonio'yu bile adamakıllı korkutmağa başladı.

Derken bir gece Tonio ağabeysini hatırlayarak yatağa deli gibi girdi. O gün akşam handa eğlenirken harpten dönen iki asker gelmiş başlarından geçenleri övünerek anlatmışlardı. Bir zaman sonra ağabeysinin gelip ondan hesap istemiyeceğini kim bilirdi ki. Kanunen her şeyin sahibi olduğu için Tonio'yu kamçılatır

ve hattâ hapse bile attırabilirdi. Bunları düşündükçe korku gözlerini bürüdü, dehşet içinde kaldı. Çılgın gibi oradan oraya koşarak tanıdıklarına başvurdu. Ama kimse onu dinlemedi. Bir komşusu :

— Kemanını çal, belki koyunlar otlaklarına geri döner, diye cevap verdi. Bunun üzerine üzüntü içinde evine dönerken sürülerini otlatan aptal sığırtmaç Zeppo ile karşılaştı. Zeppo efendisinin sapsarı olmuş yüzünü görünce alık alık gülerek:

— Efendi, o kadar korkmuşsun ki âdeta deliye dönmüşsün. Şimdi beni iyice dinle, dedi. Dağdaki mağarada yaşayan ihtiyar çingene kadın her çeşit büyü yapmasını bildiği için seni dertlerinden kurtarır. Hiç durma, doğru ona akıl danışmağa git.

Tonio hemen sığırtmacın sözüne uyarak dağın yamacındaki mağaraya doğru yola çıktı. Orada ihtiyar çingene kadını buldu. Yüzü tıpkı kurumuş incir gibi buruşmuş çingene, Tonio'nun anlattıklarını dinledi, bir tek söz söylemeden mağaranın karanlıklarına daldı. Geri döndüğü zaman elinde sağlam, iplerle sımsıkı bağlanmış oymalı bir kutu tutuyordu. Kutunun üstünde bir iğne deliği ufaklığında küçük bir delik vardı. Kutuyu uzatırken kılıcın ucu gibi parlayan keskin gözlerini Tonio'nun gözlerine dikerek uğultulu bir sesle :

— Her sabah daha çiğ tarlalardan kalkmadan bu kutudaki tozdan her köşeye serp, dedi. Dikkat et, bir tek serpilmemiş yer bırakma. Dediğimi yaparsan kısa zamanda baban kadar zengin olursun. Fakat bir tek gün bile kaçırmıyacak ve ölünceye kadar kutuyu açıp içine bakmıyacaksın. Eğer bakarsan büyü bozulur.

O gece Tonio daha tavuklar tüneklerine çekilmeden yatağına girdi ve sabah ilk horozun ötüşüyle kalktı. Büyülü kutudaki tozu serpmek için ahıra gitti. Gitti ama, ne gördü sanırsınız ? Çobanlar derin derin uyuyorlar, zavallı koyunlar açlıktan köşelerine büzülmüş yatıyorlardı. Söylenerek hepsini uyandırdı. Az sonra hepsi işlerinin başında idi. Oradan tarlalara gitti. Buğdayın bir kısmı biçilmiş, darmadağın duruyordu. Adamlar kulübelerinde sabah uykusundan uyanmamış, tırpanlar yerlerde paslanmıştı. Tonio herkesi işe koştuktan sonra büyülü tozdan buralara da serpti. Zeytinliğinde, bağlarda, otlaklarda hep aynı şeylerle karşılaştı. Bağırarak yataklarından kaldırdığı işçiler aralarında :

— Efendi babası gibi dört elle işe sarıldı. Dikkatli olmazsak hepimizi kovar, diyorlardı.

O günden sonra her sabah güneş doğmadan kalkıyor, koltuğuna sıkıştırdığı büyülü kutudan topraklarına toz serpiyordu. Her sabah da yeni bir eksikle karşılaşıyordu. Kısa bir zamanda handa, panayırda ismi unutulmuş, şimdi bir yıl sonra tıpkı babası gibi zengin oluvermişti. Ürünlerini ve şarabını satmak için pazara giderken komşular başlarını sallayarak :

— İşte Tonio gidiyor, eğer evlenirse çocukları çok zengin olacak, diyorlardı.

Sonunda ne oldu biliyor musunuz ? Büyük ağabeysi harpten geri dönmediği için bütün mal ona kaldı. Kasabanın en güzel kızıyla evlendi, iki oğlu oldu. Ölürken oğullarına büyülü kutuyu getirip ipi koparmalarını emretti. Son gayretini sarfederek uzun yıllar boyunca koltuğunun altında taşıdığı kutunun büyüsünü anlamak için kapağı açtı. Ne buldu dersiniz ? Kapağın altında şunlar yazılıydı :

— Gözünü iyi aç. Mal sahibi olan insan hiçbir zaman işinin başından ayrılmaz.

Kutunun dibinde Apenin dağlarında her zaman raslanan bir avuç beyaz kum vardı.

A. R. B.

KARDEŞLERİMİZDEN ŞİİRLER

A T A M

Doymadık sana doysun kara toprak
Etrafında toplandık korkmayarak
Sendin bizim yolumuzu aydınlatan her an
İstiklâl savaşını unutamam hiç bir zaman

Avni ALANYALI

L İ L İ 'M

Güzel Lili'm
Niye bıraktın beni cici köpeğim
Seni ne çok severim,
Hergün şekerle beslerdim.
Seni bahçenin köşesine bağlayıp
Önüne bir top koyardım.
İlkönce seni sevip,
Hep başını okşardım...
Niye bıraktın beni cici köpeğim.

Tomris ALTUNÇ

YUSUFÇUK

YAZ ortasında tül gibi ince kanatları güneş ışığında parıldayarak uçuşan yusufçukların insanlara çok faydalı olduğunu bilir misiniz?

Yusufçuk güzel bir su böceğidir. İnce, uzun bir vücudu, serbest hareket eden büyükçe bir başı, çok iri gözleri, kısa antenleri ve iki çift hemen hemen aynı büyüklükte sık damarlarla örtülü kanatları vardır. İnce dokulu kanatları uçarken titreşir. Havada büyük bir hızla hareket eder.

Yusufçuğun dikenle kaplı altı ayağı vardır. Uçarken avını yakalamak için ayaklarını bir araya getirip sepet gibi tutar. Ayaklar aynı zamanda çene ödevi gördüğünden tuttuğu haşaratı uçarken yer.

Yusufçuk hem suda, hem karada yaşar. Yumurtalarını ya suyun içine, yahut su bitkilerinin saplarından içeri yumurtlar. O kadar çok yumurtlar ki, bazan sayısının 10.000'i geçtiği olur.

Yusufçuk 5 ilâ 15 gün arasında yumurtadan çıkar. Bu şekline «su perisi» denirse de çok çirkindir. Böceğin bu devresi, öteki böceklerin tırtıl hali ile alacakları son şekil arasındaki pupa devresinin karşılığıdır. Kalın vücudu, kocaman bir kafası vardır. Kanatları yoktur. Ağız kısmında katlanan bir alt dudak vardır. Bu dudağın ucunda kanca şeklinde bir çenesi vardır ve böceğin vücudunun yarısı kadar uzunluktadır. Avını yakalayacağı zaman bu dudağı bir kol gibi uzatarak haşereleri tutar. Solungaçları vasıtasiyle nefes alır. O kadar oburdur ki, ne görse yer. Hattâ kendi cinsinin zayıf olanlarını bile...

Yusufçuğun su içindeki devresi bir yıldan beş yıla kadar devam edebilir. Bu sırada 12 yahut daha çok defa deri değiştirir. Zamanı gelince bir sazın tepesine yahut sıcacık bir kayaya tırmanır, derisi yarılır ve ortaya çıkan ergin yusufçuk karadaki hayatına başlar.

Yusufçuğu bilmeyenler bu zar kanatlı küçük böceği görünce korkarlar. Hakikatte yusufçuk, insanlara çok faydalı bir böcektir. Doymak bilmeyen bir iştahı vardır. Bu yüzden önüne gelen her cins böceği yakalayıp yutar. Pervane, kelebek, eşekarısı, sinek, sivrisinek onun başlıca gıdasıdır. Hele su içindeki pupa devresinde en çok yediği sivrisineğin yumurtalarıdır. Bu sebepten sizler de yusufçuğu tanıyın. Görünce sakın öldürmeyin. Yaz ortasında şurada burada uçuşan renk renk yusufçukçuklar insanlara faydalı böceklerdir.

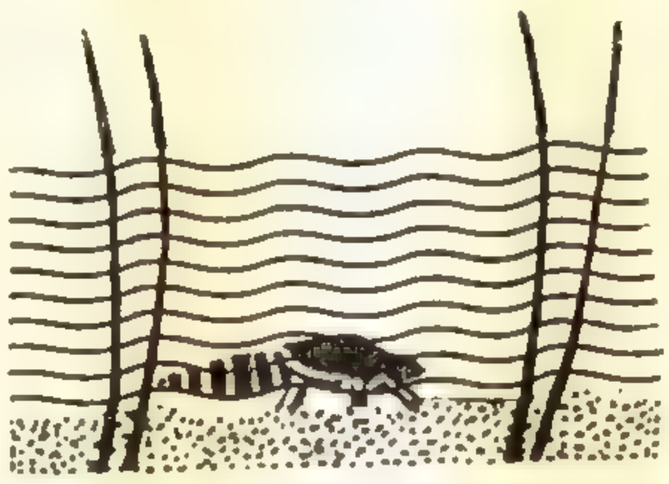

Yusufçuğun yumurtası suyun içinde 15 - 20 gün kalır. Sonra su perisi denilen böcek yumurtadan çıkar.

Bu böcek bir seneden beş seneye kadar suda yaşar. Sıcak bir yaz günü bir kamışa tırmanarak havaya çıkar.

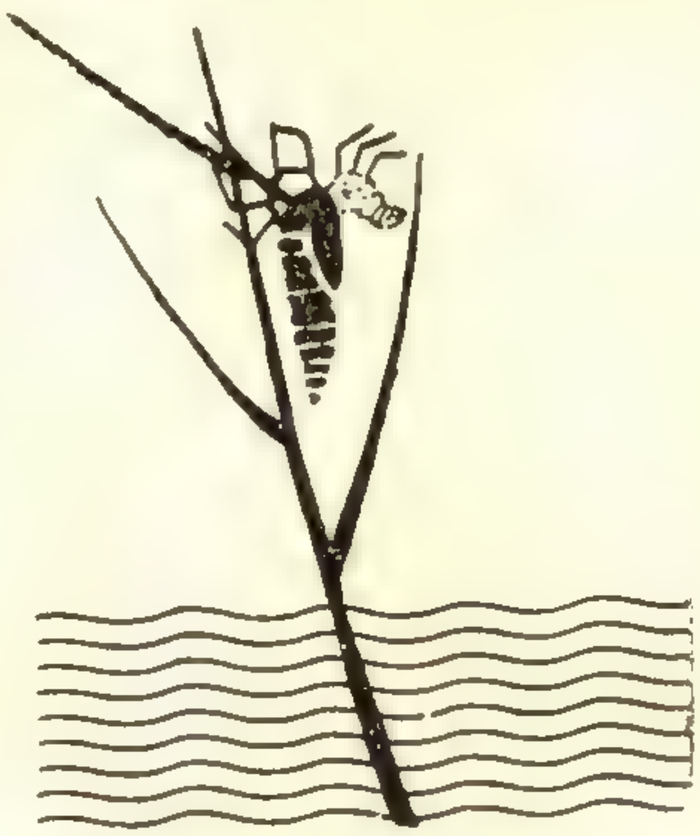

Deri yarılır ve yusufçuğun başı görünür.

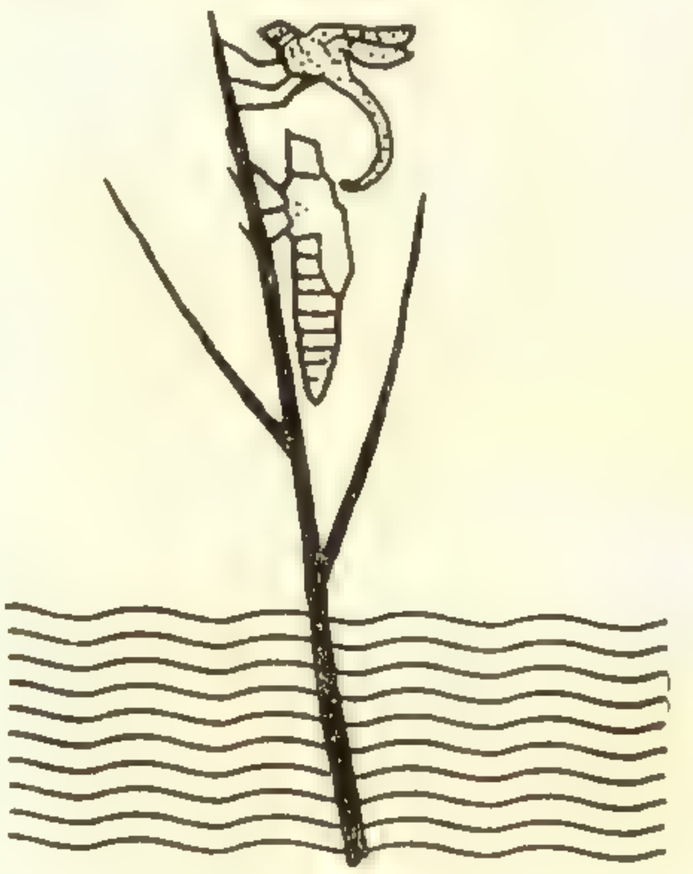

Eski derisinden kurtulup güneşte kanatlarını açar.

Ve yaz güneşinde uçarak o da kanatlılar dünyasına katılır.

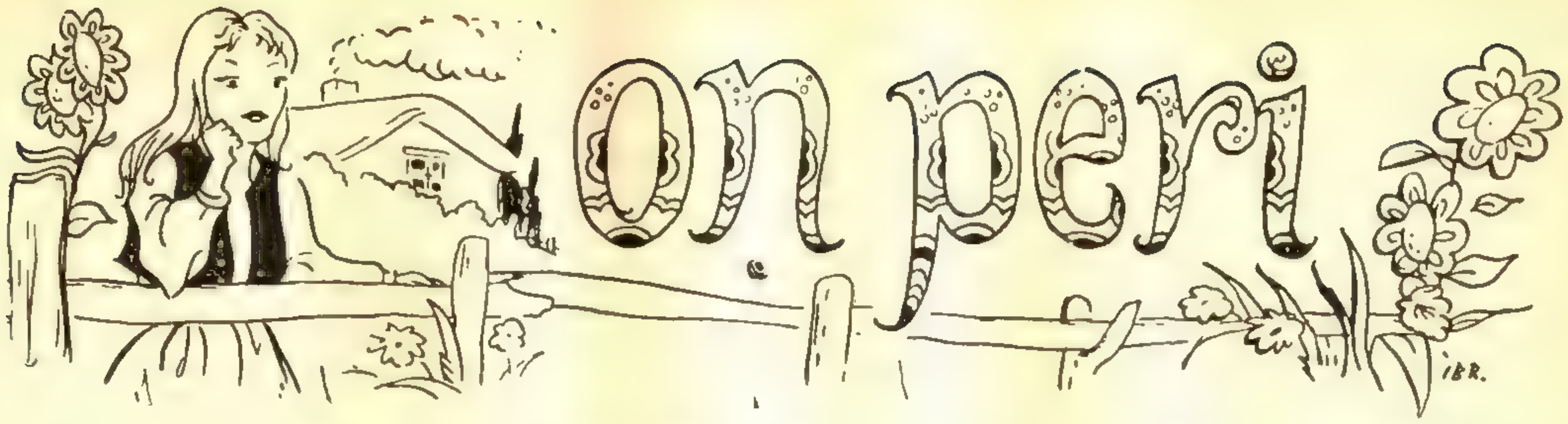

BİR zamanlar, Ayşe adında çok iyi bir kız vardı. Annesi, babası çalışıp çabalayıp, sonunda zengin olmuş kimselerdi. Ana, baba kızlarını delice seviyorlar ve o, yorulmasın diye hiçbir iş gördürmüyorlardı. Bu şekilde el üstünde tutularak yetiştirilen Ayşe, ne ortalık süpürmesini, ne bir entari dikmesini biliyor, ne de mutfak işlerinden anlıyordu. Bütün gün şarkı söylemek ve gülmekten başka bir şey yapmıyordu. Fakat kızın güzelliğine ve sevimliliğine de diyecek yoktu.

Ayşe, bir gün kendisini seven bir delikanlı ile evlendi ve kocasiyle baba ocağından uzak bir yerde yaşamağa başladı.

İşe alışık olmıyan Ayşeye bir evi başlı başına idare etmek çok ağır geliyordu. Yapılacak o kadar çeşitli iş vardı ki!... Bazan bir iş yapmak için davranıyor, bir köşeden bir köşeye gidip geliyor, fakat hiçbir şey yapmağa başlamadan yorularak yerine oturuveriyordu. Hizmetçi kız, sık sık gelip kendisinden iş soruyordu:

— Bu, nasıl yapılır?...

Ayşe Hanımın verdiği cevap ise daima:

— Bilmiyorum!.. olurdu. O zaman hizmetçi kız:

— Ben de bilmiyorum!.. diyor ve hanımının hiçbir işten anlamadığını görerek işi tembelliğe vuruyordu.

Ayşe'nin kocası bu durumdan pek üzgündü. Zira ağız tadıyla ve vaktinde yemek yemek mümkün olmadığı gibi evde de intizamsızlıktan geçilmiyordu.

Bir gün, adamcağızın sabrı tükenerek hiddetle karısına söylendi:

— Evin içi karmakarışıkken senin kollarını kavuşturup oturmanı bir türlü aklım almıyor. Senin şu on parmağın hiçbir işe yaramaz mı?..

O gün kocası gittikten sonra, Ayşe hüngür hüngür ağlamağa başladı. Çok sevdiği kocasını neden memnun edemiyordu?.. Neden iyi bir ev hanımı olamıyordu?...

Hem hıçkırıyor, hem de kendi kendine söyleniyordu:

— Bir şeyler öğrenmeliyim. On parmağım on peri gibi olsun!.. Allahım, ne olur, bana yardım et de iyi bir ev kadını olayım!..

Bunları söyler söylemez, zayıf, başından topuklarına kadar uzanan bir cüppeye sarınmış ihtiyar bir adam, karşısında peyda oluverdi; Ayşe'ye:

— Yavrum, ne ağlıyorsun? diye sordu.

— Nasıl ağlamıyayım?... Ev kadını oldum da ev işinden anlamıyorum: Ekmek, çörek yapmasını, ortalık süpürmesini, bir şeyler dikmesini bilemiyorum. Zira küçükken bunların hiçbirini bana öğretmediler. Şimdi ne yapacağımı bilemiyorum. Ah, bana yardım edecek hünerli, peri gibi on parmağım olsa!..

— Sen üzülme yavrum, istediğin olacak!..

İhtiyar, bunu söyler söylemez kocaman cüppesini bir silkeleyince yere «pat!» diye on peri fırlayıverdi. İhtiyar:

— Ayşe, dedi, işte hizmetçilerin!.. Çok becerikli ve insana bağlıdırlar; her işine seve seve koşacaklardır. Yalnız, evde her gören şaşırıp kalacağı için ben onları saklıyacağım. O güzelim, fakat beceriksiz ellerini ver bana bakayım.

Küçük Ayşe, beyaz ellerini uzattı. İhtiyar:

— Şimdi, dedi, şu bir işe yaramıyan parmaklarını birer birer koparıp atıver!..

Ayşe mini mini parmaklarını birer birer kopardı ve ihtiyara verdi. Adamcağız,

mini mini parmakları eline aldıkça: «Sağ el; baş parmak, işaret parmağı, orta parmak, yüzük parmağı, küçük parmak!..» diyordu.

İhtiyarın eline aldığı ve adını söylediği her parmak, hemen biraz sonra mini mini bir peri olup baş eğerek selâm veriyordu.

İhtiyar, yine söylenmeğe devam etti: «Sol el; baş parmak, işaret parmağı, orta parmak, yüzük parmağı, küçük parmak!..» Beş pericik daha peyda olup selâm verdiler. İhtiyar:

— Haydi bakalım, saklanınız!.. Hop!.. Hop!..

Mini mini periler, Ayşe'nin önce kucağına, sonra da parmaklarına tırmandılar ve her biri, parmak yerlerinden birine çıkıp saklandılar. Bu iş biter bitmez de ihtiyar, gözden kayboluverdi.

Ayşe, oturduğu yerde, hayretler içinde, ellerini seyrediyordu. Aradan çok geçmeden parmaklarında bir kıpırdama başladı. Zira küçük periler hareketsiz durmaktan çok sıkılırlardı.

Ayşe, yerinden kalktı; hamur teknesinin başına gelmesiyle minik perilerin harekete geçmesi bir oldu: Unu ölçüyorlar, şekeri tartıyorlar, yumurtaları kırıp yağı çıkarıyorlar, hamuru yuğuruyorlardı. Çörek, tahmin edilemiyecek kadar çabuk hazırlandı, pişirildi. Pek de nefîs olmuştu.

Biraz sonra küçük periler ortalık süpürmeğe ve temizlemeğe koyuldular: Ev, pırıl pırıl oldu.

Bu çalışmalar her gün böylece devam etti...

Günün birinde Ayşe, on parmağı ayrı ayrı hünerli bir ev hanımı haline geldi.

Evin hanımını çalışır gören hizmetçi kız da çalışmağa başladı. Bu yüzden ev işleri çok güzel ve çok çabuk oluyor, Ayşe de eskisi gibi gülüp eğlenmeğe vakit bulabiliyordu. Artık kocası tarafından paylanmadığı için de hiç gözyaşı dökmüyordu.

Kocası, Ayşe'den duyduğu gururu gizliyemiyor, eşine dostuna şöyle diyordu:

— Rahmetli ninem, annem çok iyi ev kadınıydılar; fakat karım onları da bastırdı. Evde bir hizmetçiden başka insan yoktur ama, karımın yaptığı işleri bir görseniz parmakları sayısınca hizmetçisi var sanırsınız!..

Bu iltifatları duyan Ayşe, kıkır kıkır gülüyor, fakat minik perilerden kimseye bahsetmiyordu...

Enver Naci Gökşen

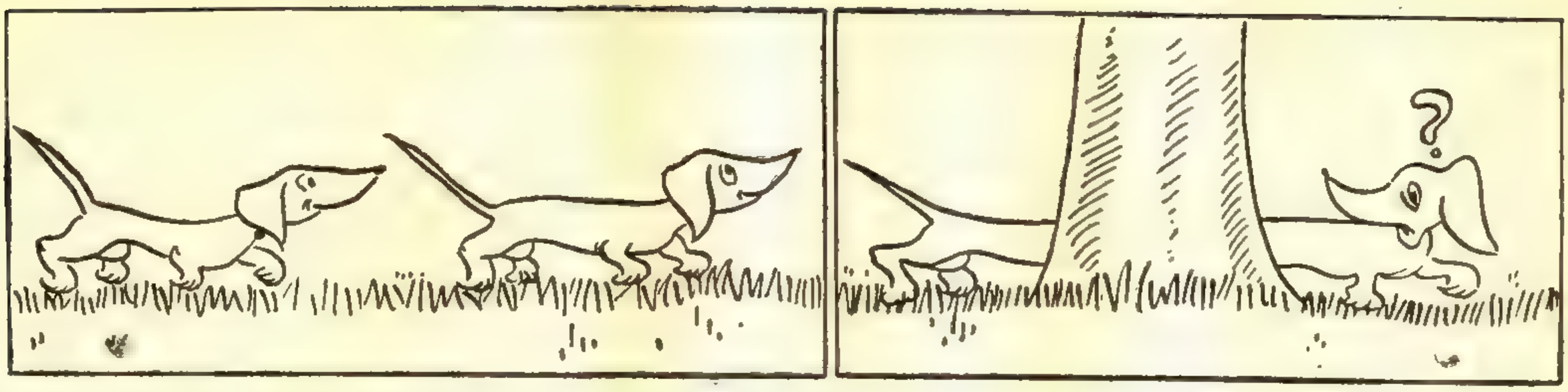

GÜLELİM

Eski Eserler Müzesinde iki çocuk M. Ö. 2453 numaralı mumyanın önünde durdular. Çocuklardan biri :

— Acaba bu numaranın manası nedir ? diye sordu.

Öteki :

«Adama çarpan otomobilin plaka numarası» diye cevap verdi.

★

Vagonda gencin karşısında ihtiyar bir hanım oturuyordu. Genç hiç durmadan ciklet çiğniyordu. Bir zaman sonra ihtiyar hanım eğilerek çok kibar bir sesle :

— Beni meşgul etmek için hiç durmadan konuşuyorsunuz ama, kulaklarım işitmez, dedi.

Veli her zaman köpeğinin zekâsından, bahseder, övünürdü.

— Düşünün, aldığımdan bir gün sonra onu kanapede görünce azarladım. Ertesi gün geldiğimde kanapenin üstünde değildi ama, oturduğu yer sıpsıcak olmuştu. Yine azarladım.

Arkadaşı :

— Böylece huyundan vazgeçirdin değil mi ? diye sordu.

Veli :

— Hayır, diye cevap verdi, artık beni görünce hemen kanepeden atlayıp oturduğu yeri soğutmak için üflüyor.

Öğretmen : — Ahmet, Brezilyanın en belli başlı ürünü nedir ?

Ahmet : — Bilmiyorum öğretmenim.

Öğretmen : — Peki evde içtiğiniz kahve nereden geliyor ?

Ahmet : — Komşulardan.

★

Öğretmen — Ada nedir ?

Çocuk — Canı hiç durmadan yüzmek istiyen kara parçası.

★

— Koca pastayı yerken kardeşini hiç düşünmedin mi ?

— Nasıl düşünmem babacığım. Pastayı bitirmeden kardeşim gelecek diye ödüm koptu.

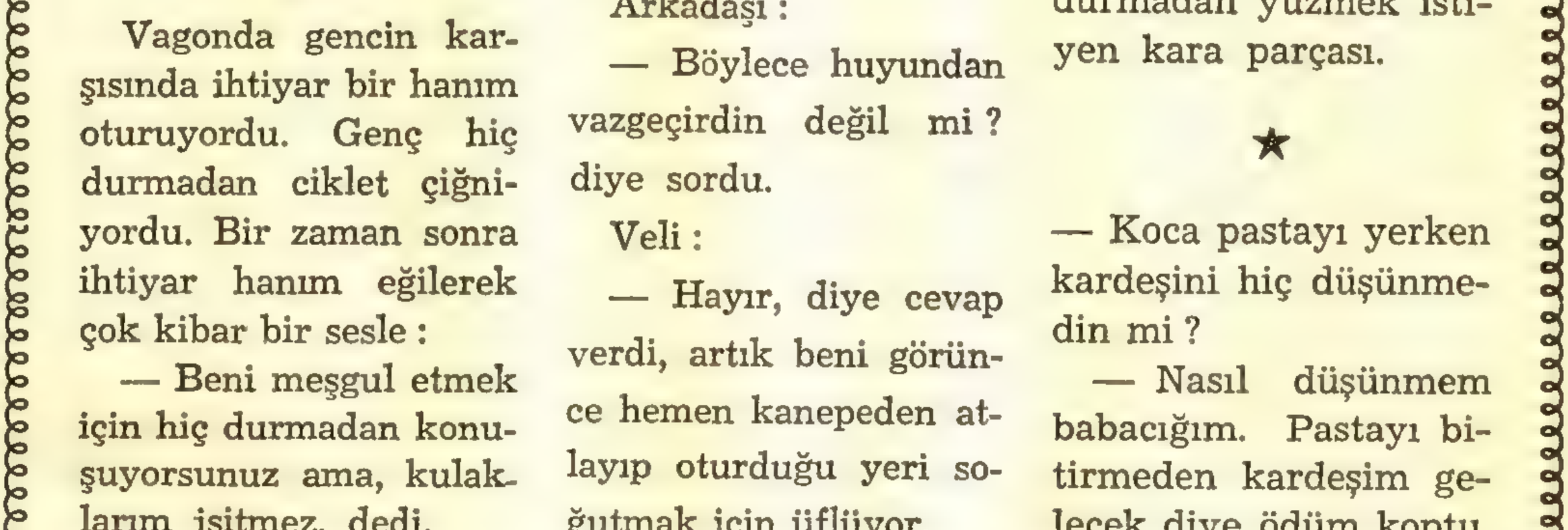

Martı Adası

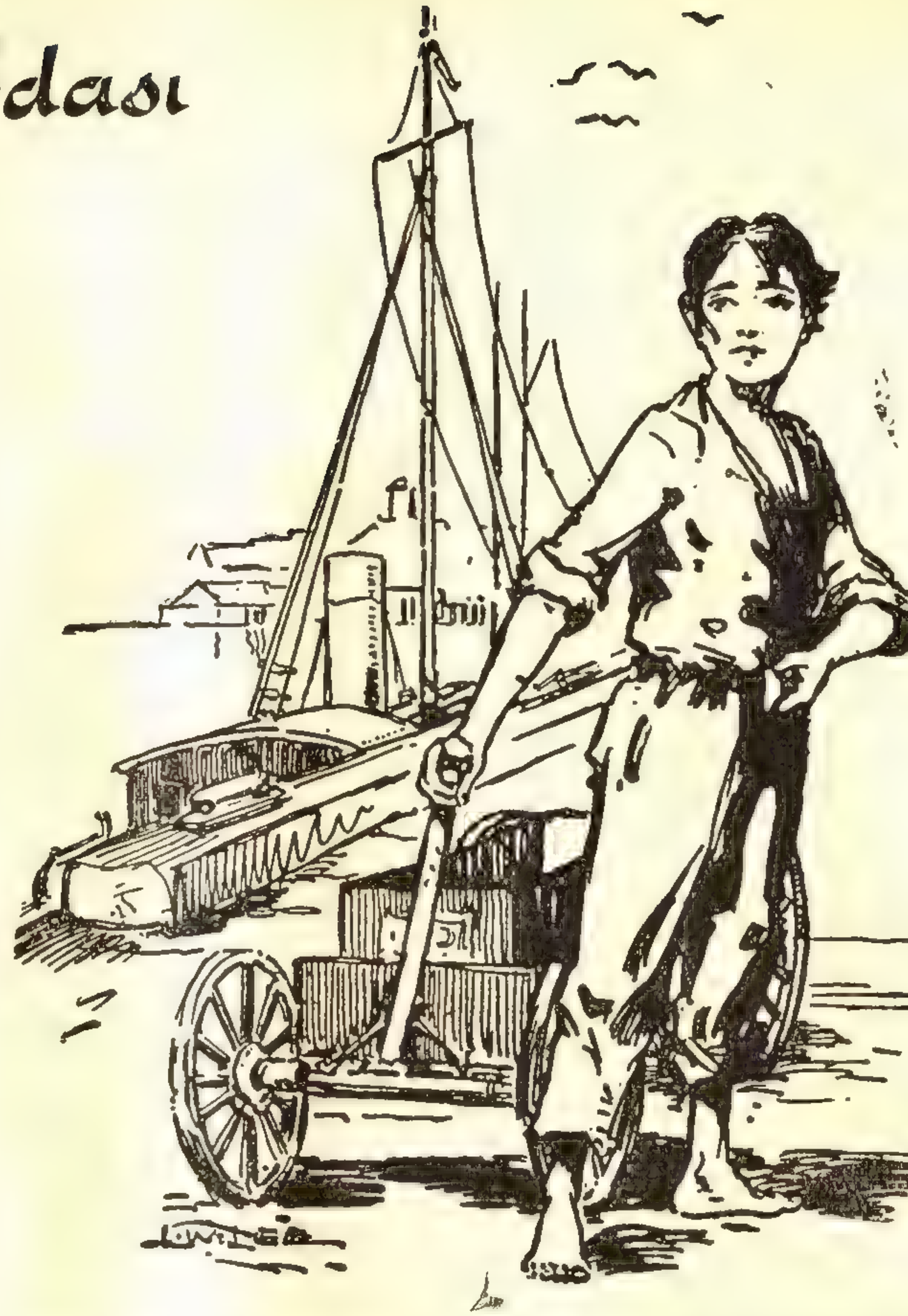

PEDRO, rıhtımda sarı yük arabası ile bir yandan öbür yana gidip geliyordu. Arabanın içinde küçük balıkları koyacağı kutu şeklinde boş bir sepet vardı.

Ağabeysinin balıkçı motörü acaba rıhtımın hangi tarafına yanaşacaktı? Pat, pat, pat! Pedro körfezin mavi sularını gözleriyle araştırdı. Küçük bir balıkçı gemisi yaklaşıyordu. Elini gözlerine siper ederek baktı. Kendi kendine:

— Ağabeyimin gemisi, dedi.

Küçük motörün yönünü hesaplıyarak rıhtımın sağ tarafına koştu. Ağabeysi güvertede dimdik duruyordu. Kaba pamuklu kumaştan bir işçi pantalonu giymişti, ayaklarında dizlerine kadar lâstik çizmeler vardı. Yüzü ılık akşam ışığında tunç gibi parlıyordu.

Güvertede ihtiyar bir balıkçı yuvarlak balık sepetinin önüne oturmuş, karışık ağları açıyor, olta iğnelerinde kalmış yem parçalarını ayıklıyordu. Her şey hazır olunca bir sonraki sefere çıkmak çok daha kolay olurdu.

Pedro'nun ağabeysi motörü durdurdu, rıhtıma tahta bir iskele uzattı. Sahilde gemilerin gelip gidişlerini seyreden seyirci gurubunun içinde şişman bir adam ileri çıkarak ağabeysine:

— Ne kadar balık tuttun? diye sordu.

Sahildeki meraklı seyirci kalabalığı daha da yaklaştılar. Pedro'nun ağabeysi güvertenin bir köşesindeki büyük levrek balığını göstererek:

— Sadece bir tek balık yakalayabildim, dedi.

— Bir tek balık mı?

Balık tüccarı homurdandı.

— Balığı satın alacak mısın?

— Dükkâna getirirsen alırım.

Tüccar söylenerek uzaklaştı. Pedro bakakalmıştı. Ağabeysi kocaman Okyanusta iki günlük balık avından nasıl olur da bir tek balıkla dönerdi? Sarı yük arabasına baktı. Demek ki içine küçük balıkları koyup satmağı tasarladığı sepeti boş kalacaktı.

Ağabeysi balığı alıp rıhtıma çıktı. Hızlı hızlı pazara doğru yürüdü. Geri döndüğü zaman Pedro'ya:

— Yürü kardeşim, gidelim, dedi. Bu akşam yemeği bir lokantada yiyeceğiz.

Pedro şaşırdı. Muhakkak ki bugün işler bir tuhaf gidiyordu.

— Bir tek balığın parasiyle lokantaya nasıl gideriz? diye sordu.

— Beğenmediğin bir tek balık epeyce para etti. Bu akşam canım güzel yemekler çekiyor.

Pedro'nun yük arabasını ihtiyar balıkçıya bırakarak rıhtımda yürümeğe başladılar. Pedro:

— Nereye gidiyoruz? diye sordu. Ağabeysi yüzünde acayip bir gülümseme ile yan sokaklardan birine saptı. Pedro şimdiye kadar kardeşinin iyi gitmeyen bir balık avından döndüğünde böyle tatlı tatlı güldüğünü hiç görmemişti. İki yanlarında birer karaltı gibi duran ahşap evlerin önünden geçiyorlardı. Binaların alt kısımlarında küçük küçük dük-

kânlar vardı. Cam vitrinlerde balık takımları, balıkçı elbiseleri, deniz hayvanlarının kabukları göze çarpıyordu.

Biraz sonra Pedro güneşten kararmış yüzünü kaldırarak havayı kokladı. Burnuna buram buram tavada kızaran et kokuları geliyordu. Bütün hayatı boyunca alıştığı balık kızartmasından sonra bu koku ona çok iyi geldi. Bir vitrinde kırmızı domatesler, dereotu ile süslenmiş patates salatası görünce âdeta kendinden geçti. Ağabeysi kapıya doğru ilerliyerek :

— Gel kardeşim, dedi.

Pedro onun peşinden küçük lokantaya girdi. Ağabeysiyle bir masaya oturdular.

Pedro sarı saçlı bir garsonun bardaklarını su ile doldurduşunu, yemek listesini ağabeysine uzatışını ağzı bir karış açık seyretti. Biraz sonra üzerinden dumanlar tüten pirzolasını yerken :

— Beni buraya neden getirdin ? diye sordu.

Ağabeysi gülümsedi :

— Yoksa ziyafetten hoşlanmıyor musun ?

— Hoşlanıyorum ama, sadece bir tek balık sattın.

— Ziyanı yok. Yarın yine çıkarım.

Bıçağını, çatalını tabağına bırakarak dirsekleri üzerine abandı ve :

— Beni iyice dinle Pedro, dedi. Bizim balık tüccarı çok kızdı değil mi ?

Pedro ağzını şapırdatarak:

— Hem de ne kadar çok, diye cevap verdi.

— Fakat onun bilmediği bir şey var. Belki hiçbir zaman bilemiyecek ama, sana anlatayım. Okyanusun ortasındaki Martı Adasını biliyorsun. İşte o ıssız adanın yakınlarında ağlarımı atmış bekliyordum. Bir de ne göreyim ! Kayaların üzerinde bir yelkenli parçalanmış yatıyor. Yukarıdan iki kişi bana ellerini sallayarak imdat işareti veriyorlar. İşte onları kurtardım.

Pedro heyecanla :

— Şimdi nerdeler ? diye sordu.

— Sahile yakın bir can kurtaran gemisine bıraktım. Ben bulmasaydım güneş altında kalmaktan, açlık ve susuzluktan ölüp gideceklerdi.

Pedro'nun gözleri büyüdü. Ağabeysi gülümseyerek :

— Şimdi rahat rahat yemeğini ye, dedi. Dünyada balık tutmaktan da, her şeyden de üstün bir tek şey var : can kurtarmak.

MİSAFİRSEVER KIZILDERİLİLER

Kuzey Amerikada yaşayan Kırmızıderili kabileler son derece misafirsever insanlardır. Çadırlarına gelip barınmak isteyen her yabancıyı içeri alıp ocak başlarında ona da bir yer açarlar, karnını doyurur, yatacak yer verirler. Misafirin kim olduğunu, nereden, niçin geldiğini sormak şöyle dursun, misafir anlatmağa başlayınca, sözünü keser :

— Yorgunsun. Bize söyleyeceğin bir şey varsa, yarın söylersin; derler.

Ertesi gün, yabancı, isterse, bir şey söylemeden çıkar gider. Kırmızıderililere göre, bir kimsenin özel hayatını merak ederek sualler sormak ayıp sayılır.

ÇAMURDAN EVLER

Peruda en güzel evler, çamurdan yapılan evlerdir. Evin iskeleti tahtadan; duvarları, çatı ve diğer kısımları, çamurdandır. Perulular evlerini çiğ, göz alıcı renklere boyarlar. Bunlar yeşilliğin arasında gayet güzel görünür. Bu evlerin en fena tarafı, kara, yağmura dayanamayıp yıkılmalarıdır. Bereket ki, Peruda pek seyrek yağmur yağar.

BİLMECE BULMACA...

Anne kuşu bulutların arasından yuvasına götürün.

BEŞ ATASÖZÜ

Aşağıya gelişi güzel yazdığımız 21 kelime ile 5 ata sözü yapın :

Yalancı, kadar, gitmek, karga, sel, sabretmek, pişmek, yatsı, murat, oymak, armut, yanmak, kum, düşmek, mum, beslemek, göz, kalmak, derviş, ermek, ağız.

★

Y. L.

S. T.

B. Z.

Yukarıdaki (Y. L), (S. T), (B.Z) harflerinin arasına öyle harfler koyun ki herbirinden ayrı ayrı üçer kelime çıksın !..

★

NIN _ TİN _ CA _ RET _ Hİ

YET _ ZUM _ KÂ _ MİŞ _ Sİ

HO _ YE _ NAS _ MAN

Yukarıdaki heceleri öyle sıraya koyun ki, herkesin beğendiği bir Doğan Kardeş kitabı çıksın !..

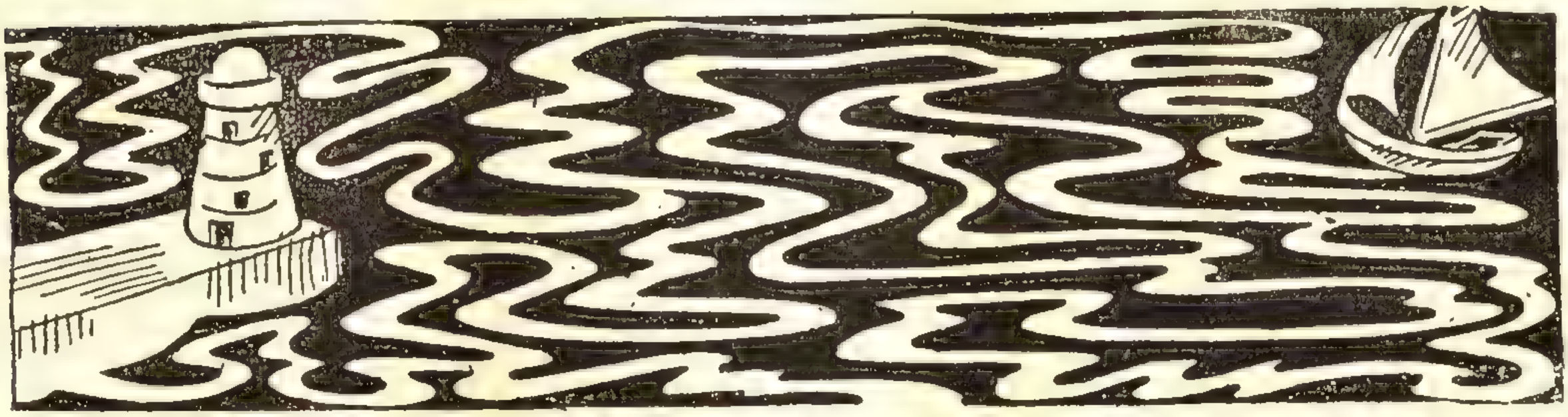

Yelkenliyi deniz fenerinin yanına götürebilir misiniz ?

İ S R A E L

(Başı 6. sayfada)

terdi. Küçük fakat çok kudretli bir hava ordusu ile birkaç küçük gemiden mürekkep bir deniz kuvveti de memleketin müdafaasına her an hazır tutulmaktadır. Mükemmel işleyen hava yolları ile deniz ticaret filosu İsraelin başka memleketlerle ulaştırmalarını sağlamaktadır.

İsrael tam mânasiyle hakiki demokratik bir cumhuriyettir. Memleket **Knesset** denilen millet meclisinin murakabesi altında idare olunur. İsraelin toprakları bizim orta bir vilâyetimiz kadardır. Nüfusu da 2.000.000 dur. (Dünyada Yahudilerin nüfusu 16.000.000 dur.)

Fakat idealist ve mükemmel yetişmiş birinci sınıf ilim ve ihtisas adamlarının bilgili idaresi ve halkının bir plân içinde disiplinli çalışması sayesinde bu memleket kendisini en ileri bir millî devlet olarak tanıtmağa muvaffak olmuştur. Eski merkezi Tel-Aviv şehri eski Yafa şehrinin yanında yeniden kurulmuş bir Avrupa şehridir. Merkez sonradan Kudüs'e nakletmiştir.

Hayfa mükemmel bir limandır.

dan Kudüs'e nakledilmiştir.1

Özcan'ın dayısı konuşmasını şu sözlerle bitirdi : «İşte sevgili yeğenim, İsrael budur : hiç yoktan, on yıl içinde evlâtlarının idealciliği, gerçek bilgisi ve sarsılmaz azimli çalışması sayesinde doğan ve gelişen her bakımdan ileri bir memleket.»

A. B.

★

KİM BİLİYOR'un CEVABI

1 - XC, 2 - İstiridyeden, 3 - 1900, 4 - Yapı ve Kredi Bankası, 5 - Ottava. 6 - Konya, 7 - Hayvan, 8 - Büyür, 9 - 384.000 Km., 10 - İstanbul'un Fatih Sultan Mehmet tarafından fethi.

UNUTULMAZ BİR GECE

(Başı 22. sayfada)

büyük bir gürültüyle suya düştü.

Titanik tıpkı gökyüzüne uzatılmış bir parmak gibi suda dimdik dikildi. Önce ağır, sonra büyük bir hızla dünyanın en muazzam gemisi sulara gömüldü. Saat 2 yi 20 geçiyordu.

Bu zaman içinde Karpatya yolcu gemisi son süratle kaza yerine geliyordu. Kaptan kazazedeleri toplıyacak ağları hazırlatmış, şezlonglara yorgan serdirtmişti. Saat tam 4 de Titanik'in battığı yere geldi. Suyun yüzünde tek bir şey görünmüyordu. Sonra birden geminin biraz ötesinde yeşil bir işaret ışığı parladı ve kocaman bir buz dağı belirdi. Kaptan gemisini hızla döndürerek buz dağına çarpmaktan kurtardı. Son süratle yardıma koşarken az kaldı kendi gemisini de kaybedecekti. Biraz sonra gemiye yaklaşan bir sandal gördüler. Karpatya saatlerce hiç durmadan denizden kazazedeleri topladı. Saat 8,30 da artık denizin üstünde bir şey kalmamıştı. Titanik'in 2207 yolcusundan 700'ü kurtarılmış, gerisi buz dağlarının arasında yok olmuştu. 8'i 50 geçe Karpatya New - York'a doğru hareket etti.

SIPANIN ŞARKISI

(Başı 36. sayfada)

Mikko heyecanlı bir sesle eşeğine :

— Yürü Pikkolino, eve dönüyoruz, diye fısıldadı.

Pikkolino kulaklarını dikti; başını yan çevirip sahibine baktı. Küçük çocuğun gözlerindeki sevinçli parıltıyı görünce yürümeğe başladı.

En sonunda uzakta dağ yamacına yaslanmış küçücük evlerini görünce Mikko arabadan indi; gözlerinden yaşlar boşanarak eşeğinin boynuna sarıldı :

— Oh Pikkolino, sesimin kısıldığına o kadar seviniyorum ki... Evimi, ağaçları, koyda uçuşan martıları öyle özlemiştim ki...

Sonra Pikkolino'nun o zamana kadar işittiği şarkıların en güzelini söylemeğe başladı. O günden sonra her sabah pazara giderken o güzel şarkıyı tekrarladı.

★

BİR DÜZELTME

Geçen ayın **Doğan Kardeş**'inde 35. sayfada «Saatler nerede değişir ?» başlıklı yazıda sondan 4. satırda «kaybedersiniz» **kazanırsınız**, son satırda «kaybetmiş» **kazanmış** olacaktır. Özür dileriz. Saat değişiklikleri için Ocak 1958 nüshamızda, sayfa 80 de geniş bilgi verilmiştir.

Yeni Okuma Öğrenen Kardeşler İçin
8 GÜZEL KİTAP

1 — Kahraman Terzicik
2 — Sihirli Sopa — Kunduracı ve Cüceler
3 — Becerikli kardeşler — On iki kardeş
4 — Altın Saçlı Şeytan — Kırmızı başlıklı kız
5 — Parmak Çocuk — Aç Gözlü Kurt
6 — Hansel ve Gretel — Arı Beyi
7 — Pamuk Prenses — Yedi Oğlak
8 — Çalgıcı Dostlar — Kaz çobanı

Her kitap 100 kuruş.

DOĞAN KARDEŞ YAYINLARI

Havanın Kapladığı Yer

BİR pazar günü, Ali, babasiyle beraber evde «Eşya Avcılığı» dedikleri bir oyun oynuyorlardı. Babası Ali'ye bulacağı şeyleri tarif ediyor, o da arayıp getiriyordu. Babası :

— Tahta, cam ve civadan yapılmış bir şey bul bakalım, dedi.

Ali kısa bir zaman içinde banyo odasının duvarında asılı duran termometreyi babasına getirdi.

— Aferin, doğru buldun. Şimdi de boş bir şişe bul, getir.

Ali, ne kadar da kolay bir şey, diye düşünerek doğruca mutfağa gitti, yıkanıp kurulanmış boş bir süt şişesini kaptığı gibi geri döndü. Babası :

— Yanlış, istediğimi bulamadın, dedi.

Ali şaşırdı. Şişeye baktı, belki dibinde bir iki damla su vardır diye düşünerek bu sefer de banyo odasından bomboş bir ilâç şişesi getirdi. Fakat babası yine:

— Yanlış, aramaktan vazgeçersen sana bir şey göstereceğim. Getirdiğin şişelerin ikisi de dolu, dedi.

Bunun üzerine baba oğul mutfağa giderek bir tasa su doldurdular.

— Şimdi şişeyi yan yatırarak hızla suya batır.

Ali babasının dediğini yaptı, şişeden kabarcıklar çıkmağa başladı.

— Aaa, şişeler hava ile dolu imiş.

Babası Ali'ye şişelerin boş olmadığını başka bir suretle de gösterdi. Şişelerden birinin ağzına tıpatıp uyan bir mantar buldu. Bir delik açarak buraya huninin borusunu geçirdi. Şişeden havanın hiçbir delik bulup kaçamaması için mantarı killi toprakla sıvayarak şişeyi kapattı. Ali'ye :

— Şimdi su koy bakalım ne olacak, dedi.

Ali huniye su akıttı, bir iki damla dibe indi ama gerisi hunide dolu kaldı.

— Görüyorsun ya, şişe hava ile dolu. Suyun girmesine imkân kalmıyor. Biz göremeyiz ama hava da tıpkı su gibi muayyen bir yer kaplar.

Sonra mantarı gevşetti. Hemen hunideki su şişeye boşaldı. Hava mantarın kenarlarından dışarıya sızmıştı.

Pek çoğumuz Ali'nin yaptığı yanlışı yapar, boş şişe der geçeriz. Belki de hayatımızda gerçekten boş bir şişeyi hiç görmemişizdir. Eğer boş bir şişe, bardak, yahut kutu görürsek, bunun ağzına kadar hava ile dolu olduğunu bilelim. Gerçekten boş bir şişenin içindeki hava pompa ile boşaltılmıştır.

Siz bir şişeye süt doldururken akan sıvı şişenin dibindeki havayı iterek dışarı atar. Bir yere gerçekten boş diyebilmemiz için onda bir «Boşluk» bulunması lâzımdır. Elbet sizin evinizde de çayınızı sıcak, suyunuzu soğuk tutan termos şişesi vardır. Bir termos şişesi iki şişenin içiçe konulmasıyla yapılmıştır. Her ikisinin arasındaki hava boşaltılmış, şişeler üst kenarlarından birbirine lehimlenmiştir. İşte şişeye koyduğunuz çayınızın sıcak, yahut suyunuzun soğuk kalmasını bu boşluk sağlar.

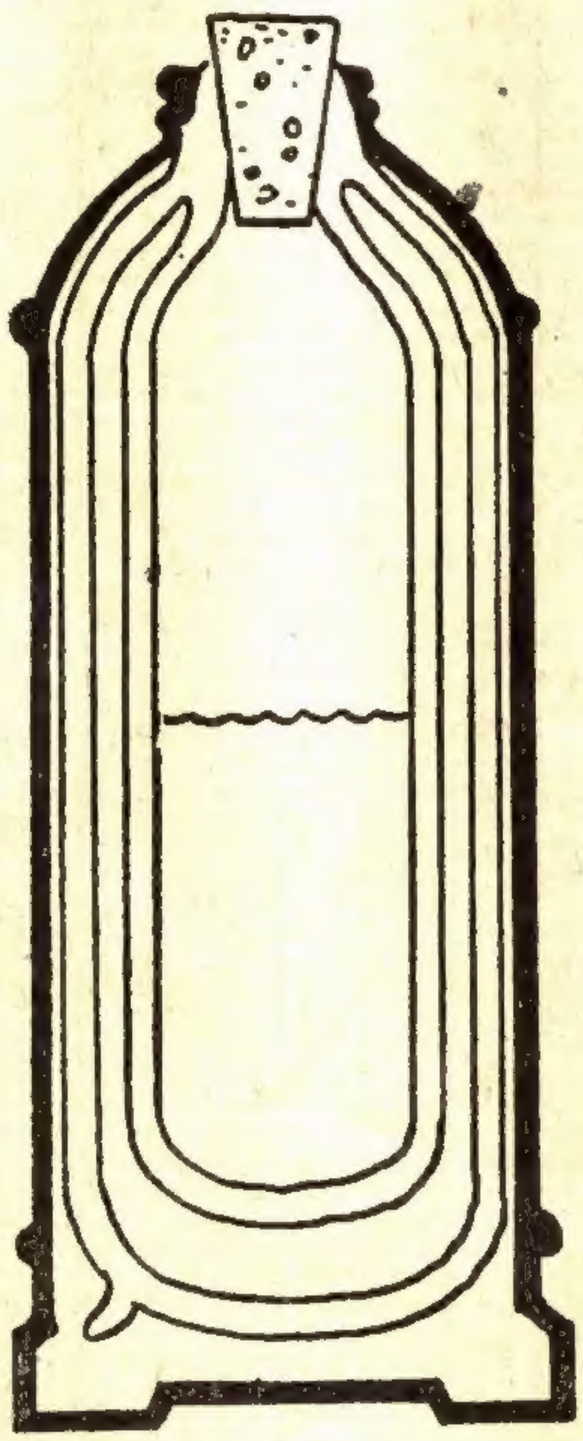

Bir Termosun içi

Demekki gerçekten boş şişe, boş bardak diyebilmemiz için havanın pompa ile boşaltılmış olması lâzımdır.

Havanın ağırlığı da vardır. Bunu anlamak için bir futbol topunun içindeki havayı boşaltarak tartının bir gözüne koyun. Öbür gözüne de tartıyı dengeleyen bir ağırlık bırakın. Sonra topu hava ile doldurarak yine tartın. Hava ile dolmadan önceki ağırlığın aynısı mı, yoksa bir değişiklik var mı? Elbette ki hava ile dolan top daha ağır çekecektir.

AVCI DAYININ MACERALARI

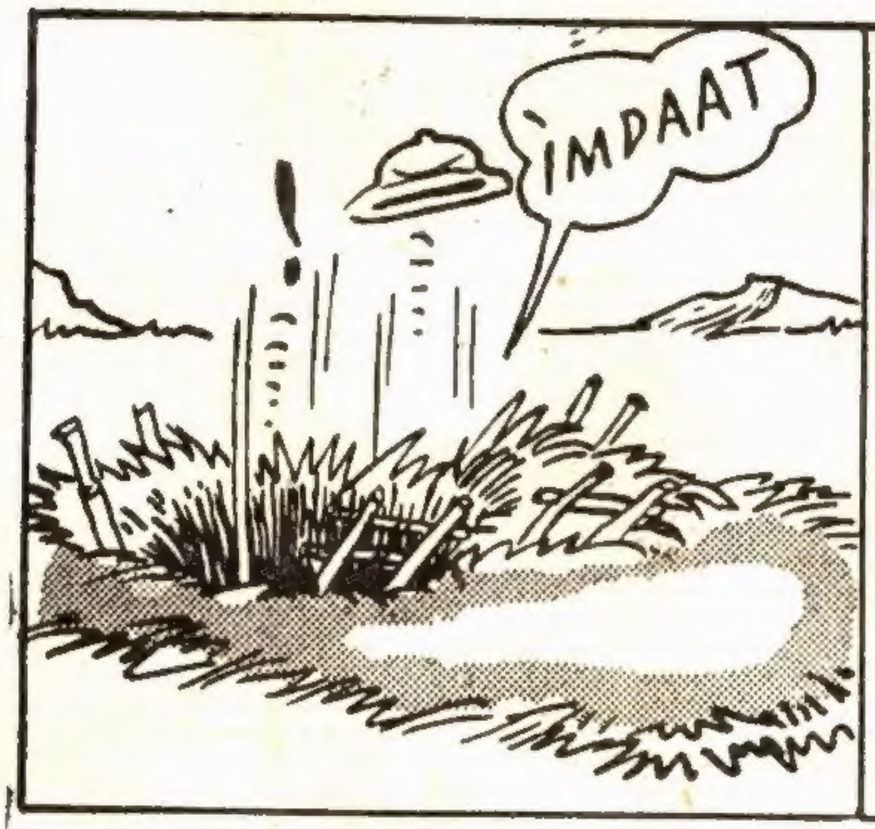

KÜÇÜK İKİZLER
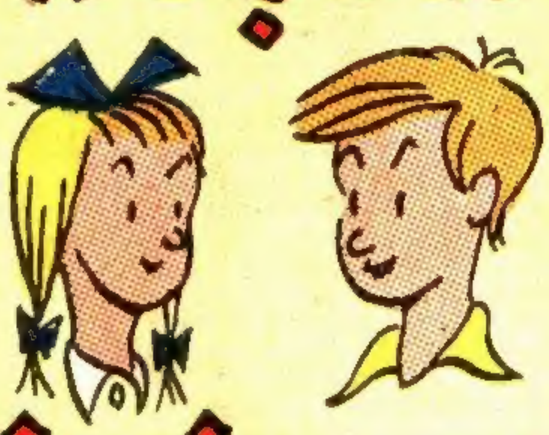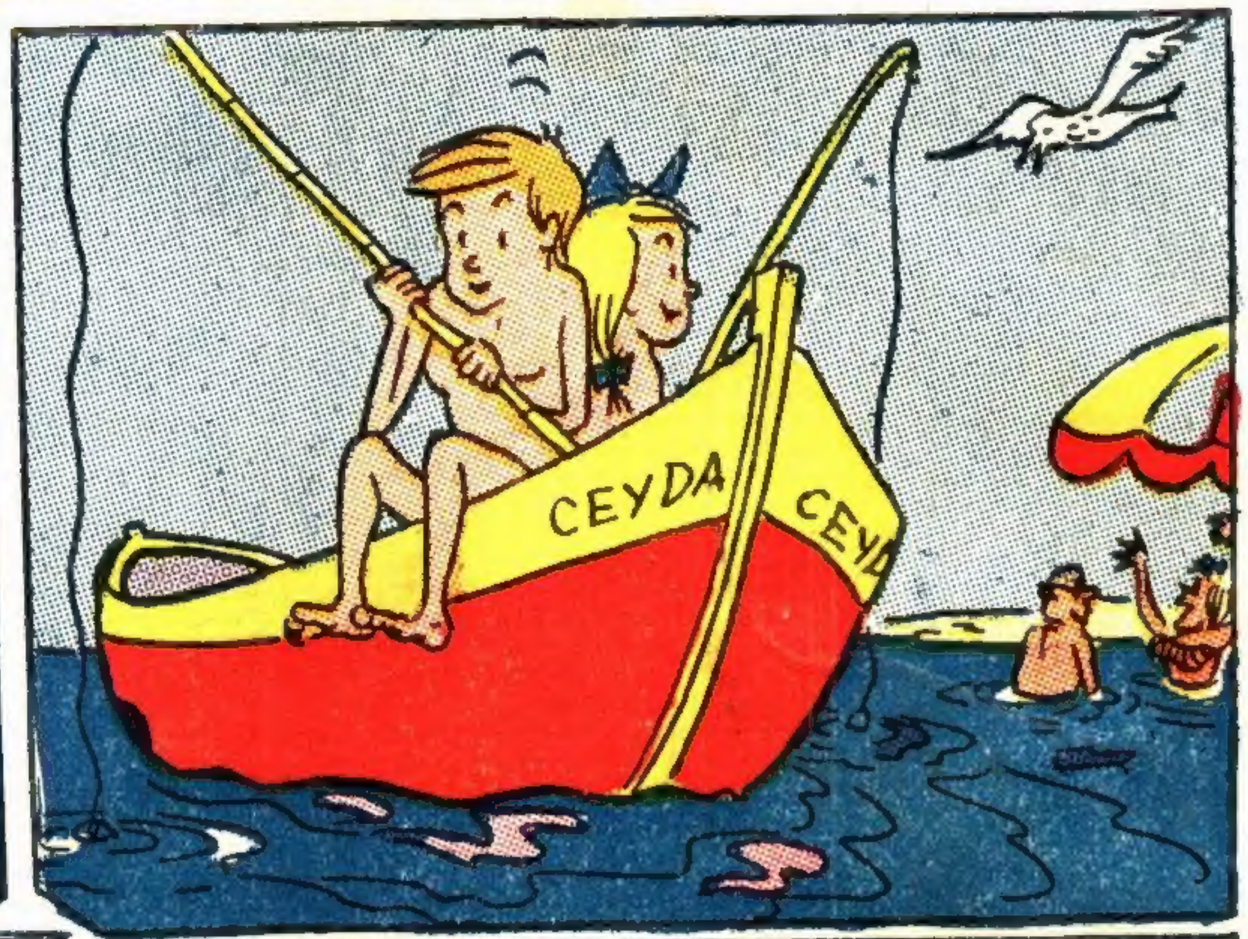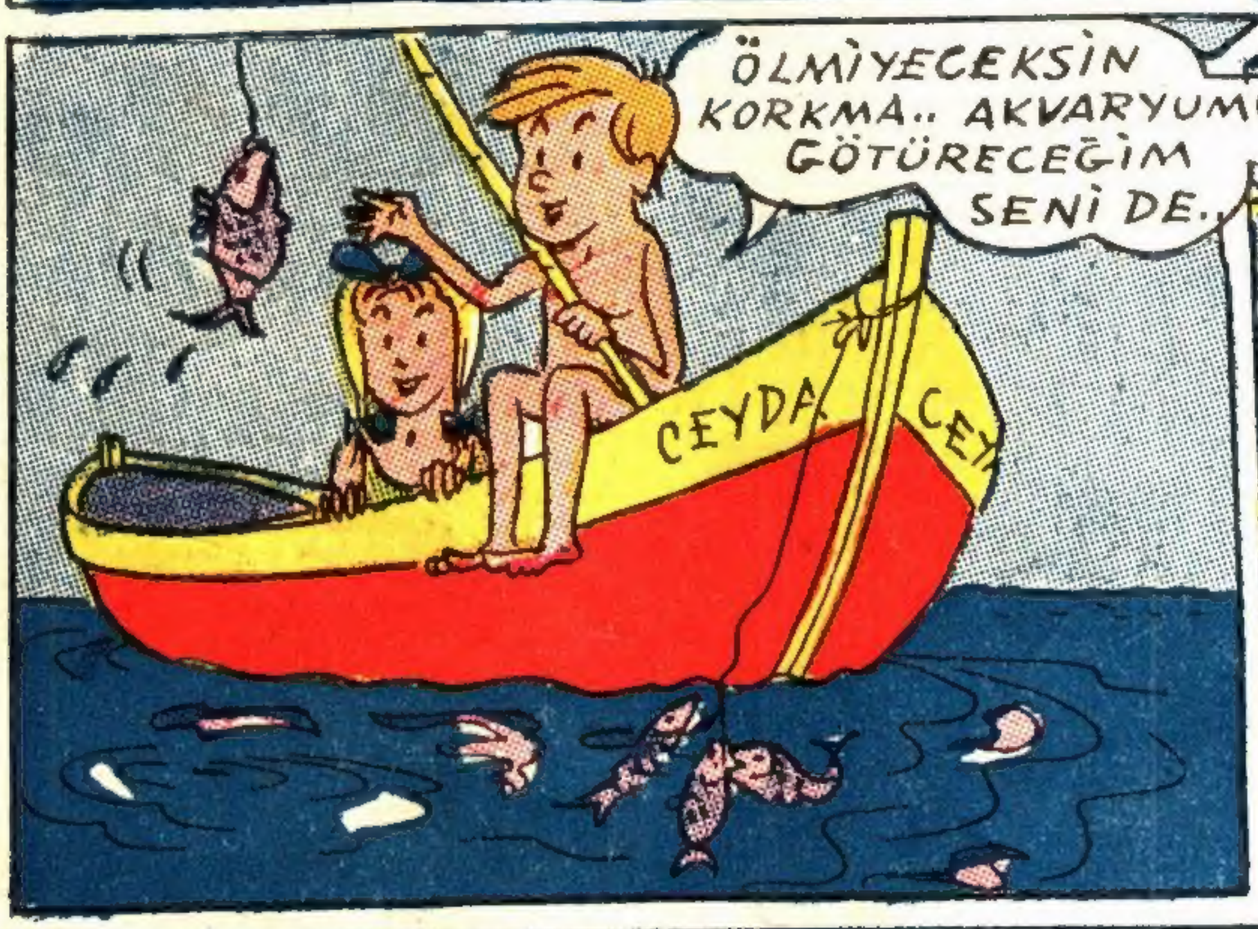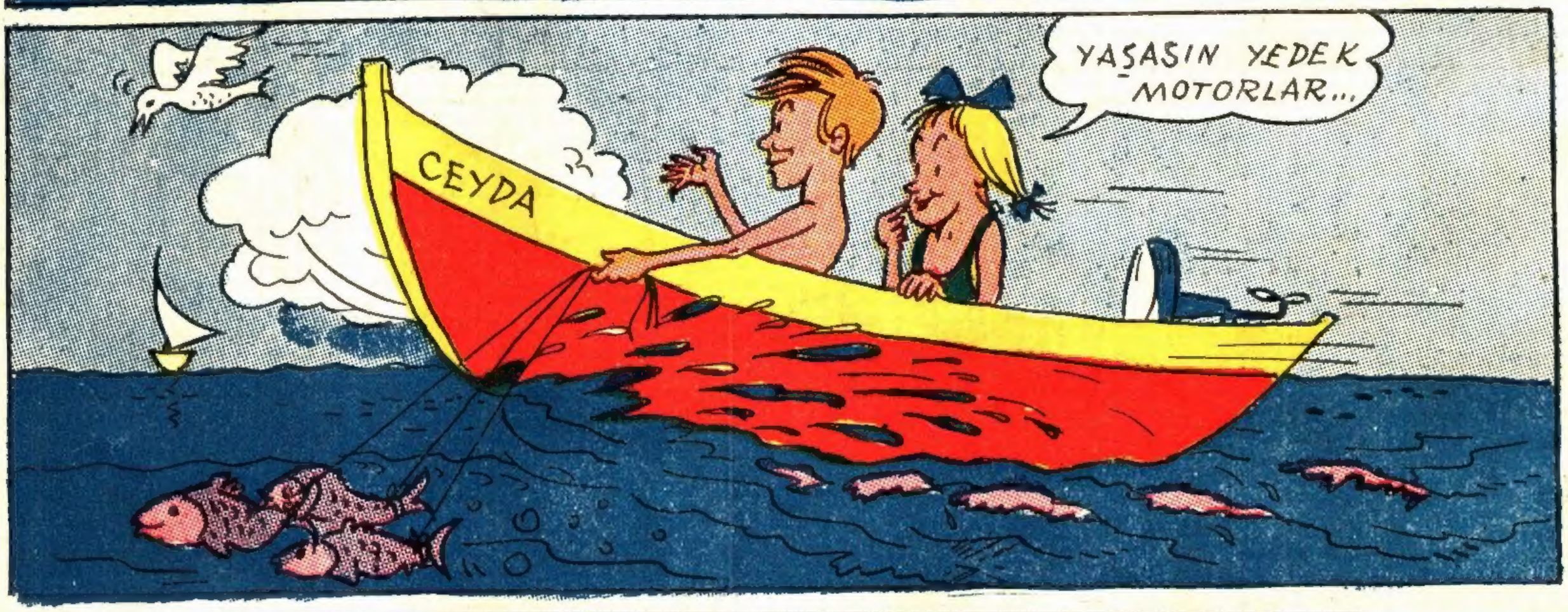
İBR. ERSARAÇ